

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΤΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΑΘΗΝΑΙ * ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1903-
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1903 * ΤΟΜΟΣ ΣΤ'. 22222

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ 222222222222

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙΝΕ

Τὸ ηγοὶ τῶν πνευμάτων, μετάφρ. *M. Μαλακάση*, σ. 493.

Α. ΑΛΥΑΤΟΥ

Ἄργοι καὶ ἀντίλογοι, σ. 540.

ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΣΣΑΣ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Κων/πόλεως, σ. 412.

Δ. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΛΟΥ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

Μὲ βάρβιτον εἰς τὸν Ἀγιον Τάφον, σ. 612.

ΑΝΔΡ. ΜΙΧ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Λουδίου, σ. 537.

Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΟΥ

Θεοσαλικαὶ ἐντυπώσεις, σ. 559.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ

Ἄπὸ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ, σ. 674, 716.

ΒΥΡΩΝΟΣ

Ἐνθύμηση, μετάφρ. *M. Μαλακάση*, σ. 457.

VINDOBONUS

Ο βασιλεὺς τοῦ βάλς, σ. 622.

ΓΚΑΙΤΕ

Ἐλεγεῖο στὴν εὐγενικὰ γυναικα τοῦ Ἀσάν Ἀγᾶ μετάφρ.

I. N. Γρηγόρη, σ. 422.

Σιμά σου, μετάφρ. *M. Μαλακάση*, σ. 456.

ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΓΚΩΜΠΕΡ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Γαλλίας, σ. 696.

ΜΑΞΙΜ ΓΟΡΚΥ

Εἰκοσιέξην καὶ μία, σ. 720.

ΓΟΥΛΙΕΛΑΜΟΥ ΦΕΛΙΤΣΕ ΔΑΜΙΑΝΙ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Νεαπόλεως : Ἰωάννης Μπόριο, σ. 409.

ΧΡΙΣΤ. ΘΕΜ. ΔΑΡΑΛΕΕΗ

Λέων ΙΓ', σ. 619.

ΠΑΥΛΟΥ ΔΕΛΤΑ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Βελιγραδίου σ. 442.

Σ. Ι. ΔΟΥΣΜΑΝΗ

Τὰ ὑποβούχια, σ. 657.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΔΩΡΙΚΟΥ

Ἡ οἰκία δπον ἐγενήθη δ Γκατε, σ. 563.

Ἡ ὑπεράσπισις τοῦ καπνοῦ, σ. 751.

Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐπιστολαὶ ἐξ Ἰταλίας — ἡ Πομπηΐα, σ. 440.

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

Τὸ τραγοῦδι τῆς ζωῆς, σ. 603.

ΧΑΡΗ ΗΜΕΡΙΝΟΥ

Ἄργοι καὶ ἀντίλογοι, σ. 413, 439, 475, 508, 763.

ΘΡΑΚΟΠΟΥΛΑΣ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Κων/πόλεως, σ. 761.

ΘΩΜΑ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ

Γιαννούλης Χαλεπᾶς, σ. 713.

Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Θεατρικὴ Ζωή, σ. 690.

Σ. ΛΟΒΕΡΔΟΥ

Οἱ γάμοι εἰς τὴν Ἑλλάδα, σ. 417.

Ο σοσιαλισμὸς τῶν μελισσῶν, σ. 608.

Ι. ΛΟΡΕΔΑΝ

Ἡ Οἰνάρθη, σ. 754.

ΕΜΜ. Σ. ΛΥΚΟΥΔΗ

Τὸ ἐθνικὸν ἀρχεῖον καὶ τὸ Κράτος, σ. 401.

Ἡ ἀλεία τῶν κοραλλίων, σ. 545.

ΑΝΝΑΣ ΛΥΝΤΣ

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, σ. 513.

ΚΩΝΣΤ. ΜΑΚΡΗ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Κατσού — Περιπλῆς Τοιχιγώτης, σ. 473.

Παλαιὸν Κάρπου, σ. 481.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ

Θεοῦ θάρατος, σ. 527.

Στὴν ἄποιη τοῦ ποταμοῦ, σ. 594.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΑΝΟΥ

Στὸ Διόνυσο, σ. 715.

Γ. Ε. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ

Νικόλαος Μακιαβέλης καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, σ. 449, 494.

Ἀντόνιος Ρίφιος, σ. 739.

Μ. ΜΕΤΕΡΛΙΓΚ

Ο Παρείσακτος, σ. 662.

ΚΙΜΩΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

Τὰ νέα ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ, σ. 385.

Ἡ τελευταὶ ἀπ' ὅλαις, σ. 695.

ΚΑΜΙΛΛΟΥ ΜΠΕΛΕΓΚ

Μάγνεφερ, σ. 468.

Ο ἔμρος τοῦ Απόλλωνος, σ. 504.

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

Ἡ γλῶσσα μας, σ. 577.

Φιλολογικὴ Ζωή, σ. 687, 727.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Φιλολογικὴ Ζωή, σ. 506, 567, 757.

Θεατρικὴ Ζωή, σ. 536, 628.

Ἡ Φούρκα, σ. 548.

Ἐθνικὴ Λατρεία, σ. 641.

Ιωάννης Καμπούρογλος, σ. 631

Τόποις Π. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ & Αθήναις.

ΟΡΑΤΙΟΥ

Εἰς τὸν Θαλίαρχον, μετάφρ. Σίμου Μενάρδου, σ. 671.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Τρισένγενη, σ. 458.

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΟΥ

Πῶς ἐνεδόντο αἱ ἀτθίδες δέσποιναι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πεισιστράτου, σ. 463.

Αἱ βασίλισσαι τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Περικλέους, σ. 741.

Θ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Περὶ προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, σ. 554.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Ἡ Φύνισσα, σ. 405, 431, 471, 498, 528.

Τὰ κρονούματα, σ. 595.

ΑΔΕΞ ΝΑΡΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Σκιά, σ. 741.

Ζ. Λ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Φυλακή, σ. 393.

Μία φιλολογικὴ συνομιλία μὲ τὸν πρόσην πρωθυπουργόν, σ. 571.

Ποία ἐθνουνέλενοις πρέπει νὰ ἔλθῃ, καὶ θὰ ἔλθῃ, σ. 633.

Μικρὴ Ἰστορία, σ. 711.—Χορὸς τὰ χαράματα—Τελευταῖα λόγια, σ. 712.

Ο Μαλῆς, σ. 737.

Θ. ΡΑΛΛΗ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Παρισίων, σ. 539.

Π. ΡΕΔΙΑΔΟΥ

Ο τελευταῖος ἔξερευητικὸς πλοῦς τῆς Χελιδόρου, σ. 396.

Σ. Κ. Σ ΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Πρὸς ἐνὸς αἴτιον, σ. 651.

Α. ΔΕ ΣΑΜΙΣΣΟ

Τὸ παιγνίδι τῶν γυγάντων, σ. 535.

I. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Τρεῖς βασίλισσαι τῆς Αἰγύπτου, σ. 705.

ΣΕΔΔΕΥ·

Στὴν νύχτα, μετάφρ. Κ. Πρωνάρη, σ. 654.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΗΜΗΡΙΩΤΟΥ

Ποιήματα, σ. 486.

Εἰς τὴν γυναικα, σ. 649.

Ε. ΣΙΓΚΕΒΙΤΣ

**Εσσο εὐλογημένη, σ. 429.*

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

**Ωδὴ σ' ἓνα χαμένον ἔρωτα.—Satyricum, 391.*

TZOB ΛΝΝΙ ΦΙΟΡΕΝΤΙΝΟ

**Ο ἔμπορος τῆς Βενετίας, σ. 678.*

ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ

Τζέσση, σ. 625.

ΤΟΝΝΥ ΧΙΡΣΙΧ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Βενετίας, σ. 630.

ΜΑΞ ΧΟΧΔΟΡΦ

Ἐπιστολαὶ ἐκ Βερολίνου, σ. 569.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

*—*Ἐρευνα τῶν «Παναθηναίων»—*

Σελὶς 387, 426, 487.

ΟΜΟΡΦΙΑ

Γεωργιανὸν παραμῆθι, σ. 747.

ΑΡΜΕΝΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

**Ἐρωτικό.—Τραγοῦδι τοῦ ξενητεμένου, σ. 428.*

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Σελὶς 414, 443, 476, 509, 542, 572, 634, 697, 731, 764.

Μάγνερβερ, σ. 468.

Περικλῆς Ταιριγφάτης, σ. 473.

**Ἡ κυρία N. Φωκᾶ, σ. 478.*

**Ιωσήφ Κάιντς, σ. 572.*

Κυβέλη Ἀδριανοῦ, σ. 611.

Δ. Χονοσούλης, σ. 618.

Τ. Λεπενιώτης, σ. 618.

Είμαρμένη Ξανθάκη, σ. 673.

Μ. Μαλακάσης, σ. 688.

Γοργόδιος Ξενόπολος, σ. 690.

Π. Λέων, σ. 719.

M. Μυράτ, σ. 719.

N. Παπαγεωργίου, σ. 719.

Πιανούλης Χαλεπᾶς, σ. 713.

**Ἐργέστος Ρενάρ, σ. 731.*

Παδοβάνη, σ. 734.

Σπύρος Ταβουλάρης, σ. 732.

M. Δέγκαν, σ. 766.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ

Λευταὶ δ' Ἀργεῖος, σ. 545.

Περοεύς, συμπλήρωσις, 552, 553.

Περοεύς, 7 εἰκόνες, σ. 573, 574.

Αἰγαντίαι βασίλισσαι, 4 εἰκόνες, σ. 705, 706, 708, 710.

ΠΟΙΚΙΛΑΙ

Κολοκυνθῶν, σ. 392, 401.

**Ἡ παλαιὰ γέφυρα καὶ τὸ φρούριον τῆς Χαλκίδος, σ. 430.*

**Ο φάρος Ὄθωναν, σ. 438.*

Προφήτης Ἡλίας ἐν Κοίτῃ, σ. 433.

**Ο Ἀνδριας τοῦ Διάκου ἐν Λαμίᾳ, σ. 465.*

**Ἡ οἰκία δπον ἐγεννήθη δ Γκαΐτε σ. 565.*

**Ἀπομνη Λιεθνός Ἐκθέσεως Ἀθηνῶν, σ. 594.*

Μημεῖον Λάρνερ καὶ Στράους ἐν Βιέννῃ, σ. 623.

**Ἡ οἰκία δπον ἐγεννήθη δ Ρενάρ, σ. 731.*

**Ἡ πολιορκία τῶν Παρισίων, 3 εἰκόνες, σ. 753, 756.*

Tὸ πεῖκο τοῦ Δογοθέτη, σ. 767.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

Κλεονίκης Ἀσπριώτου : Προσωπογραφία K. M. μετὰ τοῦ νιόν του, σ. 563.

K. Βολονάκη : Τὸ τρεχαντῆρι, σ. 385.

G. Βρούτου : "Ἐρως τοξοθαύστης, σ. 492.

Γιωρδόσσο : Ἡ ἄγια οἰκογένεια, σ. 641.

Γοζέ : Γέλοιογροφία Δ. Γαλάνη.

Ετσεβερρόν : Εἰς τὸν χορόν, σ. 656.

Κάουλμπαχ : Καὶ Ἀριστάρχη Βένη, σ. 745

*Δ. Θεοτοκοπούλου : Προσωπογραφία, σ. 417.—Ἄντοποσσοπούλου : Προσωπογραφία, σ. 513.—Ταφὴ τοῦ κόμητος Ὁργά, σ. 515.—*H ἀποκαθήλωσις, σ. 517.—*Ο ἄνοις Μαριτῆρος, σ. 519.—*Ἄγιος Φραγκίσκος τῆς Ἀσσίζης, σ. 521.—Ἐναγγελιστής, σ. 522.—*Ἄντοποσσοπούλου : Προσωπογραφία, σ. 523.*

Θ. Θωμοπούλου : Ἐλεύθερος θάνατος, σ. 425.

Φ. E. Δασλό : 'Ο Πάλας Δέων II', σ. 620.

Φράντες βάν Λεεμπούτεν : 'Ιπποδρόμιον, σ. 602.

I. Δεφέρέο : 'Ἡλία, σ. 648.

A. Μπαϊκίλιν : 'Ἡ νῆσος τῶν νεκρῶν, σ. 481.

I. Μαρτινίν : Μανόν, σ. 665.

P. I. βάν δέρ Ούδερδα : 'Ἐπιστροφὴ ἐκ τοῦ Τολγοθᾶ, σ. 607.

Σοῦζα Πίντο : Πλύντια, σ. 577.

Ρίχτερ : Ἀριστάρχης Βένη, σ. 737.

P. Τσιριγώτη : Εἰς τὴν ἔρημον, σ. 449.

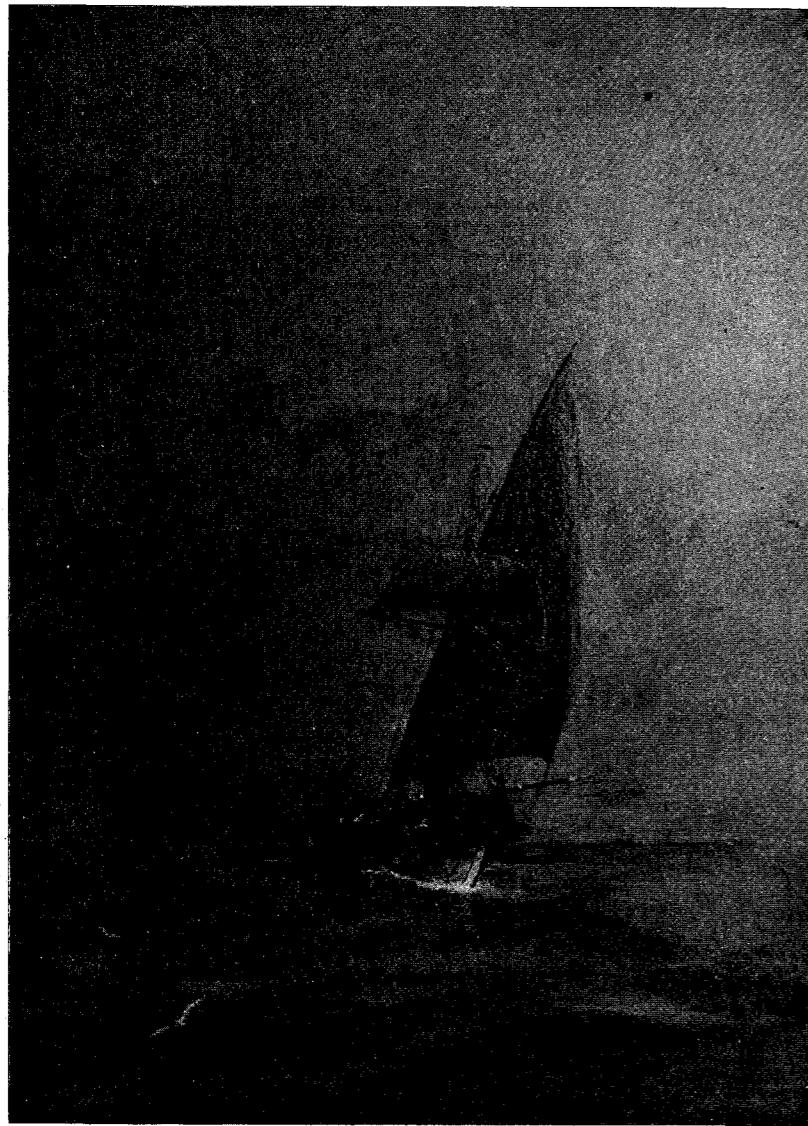
Πιανούλη Χαλεπᾶ : Μημεῖον τῆς Ἀφεντάκη, σ. 705.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

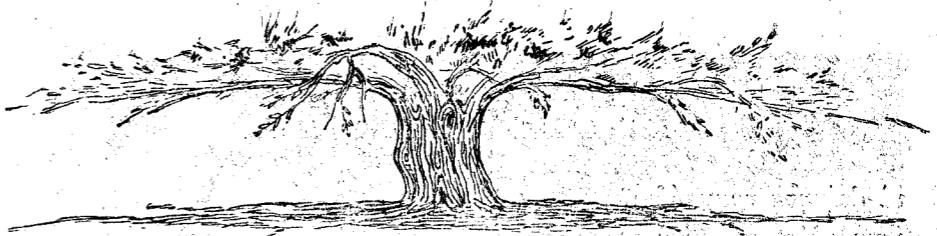
I. Μπόβιο, σ. 410.

**H πριγκήπισσα Ἀλίκη τοῦ Βάπτεμβεργ, σ. 455.*

**O πρίγκηψ Ἀρδρέας τῆς Ἐλλάδος, σ. 467.*

ΤΟ ΤΡΕΧΑΝΤΡΙ
ΕΛΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ Κ. ΒΟΛΑΝΑΚΗ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ Γ'
15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1903

ΤΑ ΝΕΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Σὲ μακρυνὴ ἀπόκρυψῃ σπηλιά, μακρυὰ ἀπὸ τὴ ματιὰ τὴν ἀνθρώπινη, εἶχε κρύψει ἡ Νεράϊδα τὸν ἀτίμητο ψησανδρό.

Καὶ τὸ βασιλόνυμο, μέσα στὴν ψηφὴ χαρὰ ποῦ γεννοῦσε στὴν ψυχή του τὸ ὄλογνο στέμμα ποῦ θὰ φρούσε μιὰν ἡμέρα δταν δ' ἀγέβαινε τὸν θρόνο, εἶχε καὶ τὸ ψηφὸ παράπονο πῶς ἔλειπαν ἀπ' αὐτὸ τὰ πιὸ πολύτιμα, τὰ πιὸ μοναδικά, τὰ πιὸ σπάνια ἵσως πετράδια. Καὶ τώρα ἔχασκαν βαθοντὰ καὶ σκοτεινὰ δίπλα στὴν ἀφθαστὴ λαμπράδα του καὶ στὴ φημισμένη μαγικὴ δύναμι ποῦ εἶχε μιὰ φορὰ ἀπάνω στὴν τύχη τοῦ μικροῦ βασίλειον.

Ἐπέρασαν χρόνια πολλά, καὶ τὸ διάβα τους ἔσβυνε σιγὰ σιγὰ τὴν ἐλπίδα ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ λαοῦ του, καὶ ἀπόμεινε μόνον ἡ ὁμορφία τοῦ ὅρείδον δὲν ἀξιώθηκε ὁ λαὸς ἐκεῖνος νὰ χαρῇ ἀκέραιον τὸ δῶρο τοῦ μυνθικοῦ βασιλέως, ποῦ μόνον ἀπὸ τὴ μακρυνὴ παράδοσι, σὰν σ' ἔνα δράμα μέσα, μεγάλο, πέριτεχνο, δοξασμένο τὸ ἐγνώρισε καὶ τ' ἀγάπησε.

“Ομως ἔημέρωσε μιὰ ἀνέλπιστη, εὐτυχισμένη καὶ ὄλοχαρη ἡμέρα.

Ἡ Νεράϊδα, ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸν νέο βασιλέα, ἀποφάσισε νὰ τὸν ὀδηγήσῃ στὴ μακρυνὴ ἀπόκρυψῃ σπηλιὰ καὶ τοῦ φανερώσῃ τὸ μέρος ποῦ ἥταν κρυμμένη ἡ κληρονομιὰ ἡ πατρική.

Τόση εἶναι ἡ χαρά του, ποῦ δὲν τολμᾷ νὰ πιστέψῃ τὴν ἀλήθεια. Ο λαὸς του περιμένει μὲ λαχτάρα τὸ ὄνειρομένον δῶρο. Καὶ ἡ χώρα του, ἡ ὑπερήφανη γιὰ τὸν βασιλέα ποῦ ἔχάρισε καὶ πάλι στὸ βασίλειό του τὸν ἀτίμητο ψησανδρό, μὲ συγκίνησιν ἐτοιμάζεται νὰ ἐορτάσῃ τὴν ἀνέλπιστη εὐτυχία. Γιατὶ ἔχει τὴ μαγικὴ δύναμι τὸ στέμμα ἐκεῖνο νὰ δύῃ εἰς

τὸν λαὸν τὸ θάρρος, τὴν ἀγάπη τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ζωῆς, τὴν ἐλπίδα τοῦ αἰώνου μεγαλείον. Γιατὶ ἔχει τῇ μαγικῇ δόναμι νὰ ζωτανεύῃ

Τὸν κόσμο ποῦ ποτὲ δὲν ἐγεννήθη
Καὶ ζῆ μέσα στὰ δάση τὰ βαρύσκιωτα
Καὶ μέσ' στῶν ὀκεανῶν τὰ βύθη...

"Ω, τὰ ἀτίμητα τραγούδια..."

"Ἄσ ἡμεῖς εὐλογημένα τὰ χέρια ποῦ τὰ ξένθαψαν ἀπὸ τὸν ἀδικο θάνατο. Ἡ ψυχὴ μας ἀνοίγει ἀνυπόμονη τῇ μεγάλῃ τῆς ἀγκαλιά, νὰ τὰ θεομάνη μὲ τὴν ἀγάπη τῆς καὶ νὰ θεομανθῆ ἀπὸ αὐτά νὰ συγκυνθῆ, νὰ φεμβάσῃ, νὰ φάλῃ τὴν πατρίδα, τὸ κάλλος τὸ ἄγνον, τὸν ἔρωτα.

Εσενητεμένα — χρόνια τώρα — ἀπὸ τὸ ἔθνος, ποῦ γι' αὐτὸ ἐγράφησαν, ἀπ' αὐτὸ ἐνεπεύσθησαν καὶ γι' αὐτὸ προωρίσθησαν, ἀς σκύψουν εἰς τὴν καρδιά του ἀπάνω, νὰ αἰσθανθοῦν μὲ τί παλμούς, μὲ τί συγκίνησιν καὶ μὲ τί χαρὰν θ' ἀκονθῆ ὁ ἥχος των. "Ἄσ ἔλθουν, μὲ τ' ἀδέλφια των ν' ἀδελφωθοῦν. Νὰ δείξουν ἀκόμη μεγαλείτερη τὴν ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ, τελείστερη τὴν τέχνη του σ' ἐκείνους ποῦ δὲν ἡμιπόρεσαν ἀπὸ τές σπασμένες χορδὲς τῆς λύρας του ν' ἀκούσουν γεμάτον καὶ τέλειον τὸν ἥχον τοῦ μεγάλου του τραγουδιοῦ.

Ψάλε μας τὰ νέα τραγούδια σους καὶ φέρε μας ἐκεῖ δύον τῆς τέχνης τῆς μεγάλης ἡ πνοή. Δόσε μας νέας συγκινήσεις, κλονισμοὺς νέους.

Μέσ' 'σ τ' "Αγιο Βῆμα τῆς ψυχῆς

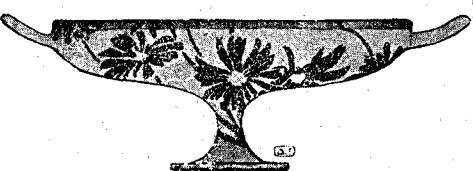
στῆσε τῆς Τέχνης τὸ ἄγιο βῆμα ποῦ σκορπᾶ τὴν δύορφιὰ καὶ τὸ μεγαλεῖον, τὸν πόνον καὶ τὴν συμπάθειαν.

"Ἡ μεγάλη θεὰ στεφανωμένη ἔρχεται νὰ προσθέσῃ νέα λουλούδια στὰ λουλούδια τὰ μάραντα ποῦ πέρνου τὸ μαγικὸν νησὶ ποῦ σ' ἐγένησε; καὶ μαζῆ του ἡ ψυχὴ ἡ ἔλληνική, πατέθεσαν εἰς τὸν τάφον σου ἐπάνω.

Σκόρπισε παντοῦ, σὲ πάθε γανιὰ ποῦ μιὰ καρδιὰ πάλλει καὶ μὲ τὸ ὄνειρον ζῆ, τῆς τέχνης τὸ ἀτίμητο, τὸ ἄγιο φᾶς, δύον

Στὸν κόσμο τοῦτον χύνεται καὶ 'σ ἄλλους κόσμους φθάνει.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ *

ΕΡΕΥΝΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Δ. Γρ. Καμπούρογλους.

Εἰς τὰς πεφωτισμένας ἀλλὰ κάπως ἡλιγγιώδεις καὶ ιεροεξεταστικὰς ἀνακρίσεις τοῦ φίλου Νιρβάνα εξομολογοῦμαι δὲν διλύων.

"Οταν γράφω κάτι τὸ δόποιον θὰ ἡμιποροῦσα καὶ νὰ τὸ διηγήθω, τὸ γράφω, ἢ προσπαθῶ νὰ τὸ γράψω, ἀκοιβῶς ὅπως θὰ τὸ διηγούμην.

Τοῦτο ἀνέκοινεν τὸ ἡσθανόμην, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ τὸ πραγματοποιήσω τόρα ὅχι μόνον τὸ κάμνω, ἀλλὰ διορθώνω καὶ τὰ παληά μου.

Τὸ κήρυγμα τῆς ἀπελευθερώσεως τὸ ἐβροντοσάλπισε πρῶτος δ Γαβριηλίδης κατόπιν ἔξετρύπωσαν δ ἔνας μετὰ τὸν ἄλλον οἱ φοβισμένοι φιλελεύθεροι καὶ οὕτως εἰσήχθη τὸ μικτὸν σύστημα διὰ τῆς δημοσιογραφίας εἰς τὰς διαφημίσεις τὴν χρονογραφίαν καὶ τὴν λογοτεχνίαν μέχρι τοῦδε.

Τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι τὸ καβουρδιστῆρι ἐντὸς τοῦ δόποιον στρηφογυρῶνται, ἀνακατώνεται καὶ ψήνεται ἡ γλῶσσά μας.

Εἰς τὸ καβουρδιστῆρι τοῦτο ωπίτονται λέξεις καὶ φράσεις καὶ τύποι πάσης Ἑλληνικῆς χώρας καὶ πάσης Ἑλληνικῆς ἐποχῆς, ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Όμήρου μέχρι τοῦ συγχρόνου Βάγγου δοκιμᾶνται καὶ διὰ εἴναι διὰ νὰ μείνῃ, μένει.

Ἐνῷ δικαὶος τελεῖται ἐν τῇ λογοτεχνίᾳ τὸ δοκιμαστικὸν πανδαιμόνιον τοῦτο — τὸ δόποιον ἡ τύχη ἐπεφύλαξε διὰ τὰς ἡμέρας μας, μετὰ τὴν ἀπελευθερώσιν ἀπὸ τόσας κατακτήσεις — ἡ σοβαρευμένη Ἐπιστήμη βαδίζει τὴν λεωφόρον τῆς κρατοῦσα εἰς τὰς ἀγκαλιάς τὸ ἀρχαῖον Ἀττικὸν τυπικόν, ἡ λαϊκὴ δὲ Μοῦσα ἔξακολουθεῖ τὸν δρόμον της ἀγκαλιά μὲ τὴν συλλογὴν τῶν Ἀραβαντινῶν τοῦ πατρὸς διὰ τὴν ποίησιν καὶ τοῦ νιοῦ διὰ τὴν μελῳδίαν.

"Οταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ ἡ μικτὴ τῆς λογοτεχνίας γλῶσσα ἀποκυριατική τοὺς τύπους τοὺς δόποιους θὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν διὰ τὸ προσδιορίσων δέξιαμα, διὰ τὸ πράγμα πρέπει νὰ ἔκφραζεται μὲ τὴν λέξιν του, καὶ κάθε λέξις σημαίνει ἔνα πρᾶγμα. "Οχι, τὸ ὑποκρατήριον δὲν σημαίνει τὸ πιατάκι ποῦ ἀκούμπας τὸ φλυζάκι σου δταν πίνης καφέ. Τὸ πολὺ-

φνῶς καθαρεύουσαν τῆς Ἐπιστήμης καὶ τὴν καθαρῶς δημάδη τῆς λαϊκῆς Μούσης.

Τότε, καὶ μόνον τότε, θὰ δυνηθῇ νὰ γραφῇ γραμματικὴ τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς καὶ τὸ παλαιὸν τυπικὸν θὰ ταξινομηθῇ εἰς τὴν Ἀρχαίαν φιλολογίαν.

Τότε, καὶ μόνον τότε, θὰ δυνηθῇ οἱ ἔνοι νὰ μάθουν τὴν ζωτανὴν γλῶσσάν μας, τὴν δόποιαν γνωρίζει τόρα μόνον ἡ ψυχὴ μας.

Μέχρι τοῦ χρόνου ἔκείνου διγλωσσία μας ἡ μᾶλλον ἡ τριγλωσσία, δχι μόνον θὰ ὑπάρχῃ, ἀλλὰ θὰ εἴναι, χάρων τῆς ζυμώσεως, καὶ ἀπαραίτητος.

Μέχρι τοῦ χρόνου ἔκείνου δ μὲν νοῦς μας θὰ μεταχειρίζεται τὴν καθαρεύουσαν, ἡ καρδιά μας τὴν δημάδη καὶ ἡ γλῶσσά μας τὴν μικτήν.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

Γρηγόριος Ξενόπουλος.

1) Γράφω συνήθως κατὰ τὸν τρόπον γ. Καὶ γράφω τοιουτοτρόπως τόσον ἀπὸ «ἀνάγκην αἰσθητικὴν» δσον καὶ «ἐκ λόγων θεωρητικῶν». Δὲν εἰμιορῶ νὰ ξεχωρίσω τὸ ἐν ἀπὸ τὸ ἄλλο. "Ισως ἡ αἰσθητικὴ ἀνάγκη ἐλάνθανε μέσα μου, καὶ μόνον οἱ θεωρητικοὶ λόγοι τὴν κατέστησαν ἐπιτακτικήν, ἀφοῦ μ' ἐπεισαν διὰ ήτο νόμιμος, ἀνθρωπίνη, ὑγιής.

2) "Οταν ἀρχίσα νὰ γράφω, σγραφα κατὰ τὸν τρόπον α. Εἰς κάποιον νεανικόν μου μυθιστόρημα, τὸ πιατάκι τὸ λέγω ὑποκρατήριον. Ο φωτεινότατος, καὶ κριτικώτατος νοῦς τοῦ Μητσάκη μοῦ κατέδειξε τότε τὴν πλάνην μου — πρὸ τοῦ Ψυχάρη. Καὶ μετὰ τὸ ἀρθρον τοῦ Μητσάκη περὶ τῶν πρώτων μου ἔργων, ἀρχίσα νὰ σκέπτωμαι διαφορετικά. Διὰ νὰ γίνη τοῦτο, σημαίνει διὰ τὸ προϋπήρχεν ἡ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη. Καὶ διὰ νὰ τὴν προσδιορίσω ἐδῶ δὲν εὑρίσκω παρὰ τὸ τετριμένον δέξιαμα, διὰ τὸ πράγμα πρέπει νὰ ἔκφραζεται μὲ τὴν λέξιν του, καὶ κάθε λέξις σημαίνει ἔνα πρᾶγμα. "Οχι, τὸ ὑποκρατήριον δὲν σημαίνει τὸ πιατάκι ποῦ ἀκούμπας τὸ φλυζάκι σου δταν πίνης καφέ. Τὸ πολὺ-

* Ιδε σελ. 357.

πολὺ εἰς κανένα Μουσεῖον ἡμπορεῖς νὰ εῦρῃς ὑποκρατήσιον καὶ... νά το μεταφράσῃς. "Αλλ' ἀνάγκη νὰ μεταφράσῃς τὸ πιατάκι δὲν ὑπάρχει καμία, — οὔτε ἐσωτερικὴ οὔτε ἔξωτερική.

3) Ο τρόπος μου εἶνε πάντοτε δὲν ἰδιος, γ. Ἀλλ' δὲν τρόπος γ εἶνε κρᾶμα ἀπὸ α καὶ ἀπὸ β. Λοιπόν, δταν γράφω διήγημα ἢ δρᾶμα, εἰς τὸ κρᾶμα μου ἐπικρατεῖ δὲν τρόπος β. "Οταν γράφω κριτικὴν ἢ χρονογράφημα, ἐπικρατεῖ δὲν τρόπος α. Τὸ θύλιβερὸν διατί, τὸ λέγω παρακάτω.

4) Νομίζω, δτι ἡ παραγωγὴ μου εἶνε μᾶλλον αὐθόρυμητος, ὑπὸ τὴν ἔποψιν ποὺ ἐρωτᾷς. Σπανιώτατα μὲ κατέχουν ἵδειν περὶ δρυθότητος ἢ μὴ τῶν τύπων τοὺς δποίους μεταχειρίζομαι, καὶ ποτὲ σχεδὸν δὲν τροποποιῶ τὴν ἔκφρασίν μου «χάριν ὠδισμένων γλωσσικῶν θεωριῶν». "Οδηγός μου εἶνε τὸ γλωσσικόν μου αἰσθῆμα, τὸ αὐτέ, τὸ γοῦστο, δπως θέλετε. Δὲν ἀρνοῦμαι δτι δύο-τρεῖς φροδὸς ἐπεχείρησα νὰ γράψω καὶ κατ' ἀμιγῆ τρόπον (α ἢ β), ἀλλὰ κάποτε δμοίως ἐπεχείρησα νὰ θεματογραφήσω καὶ γαλλικά. "Απλῆ ἴδιοτροπία, χωρὶς σημασίαν, ἢ δποία δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ μου καταλογισθῇ.

5) Πάντοτε δμιλῶ δπως γράφω. "Η διαφορὰ μεταξὺ τοῦ γραπτοῦ καὶ τοῦ προφορικοῦ μου λόγου ἐν γένει, — καὶ εἰς τὸ τυπικὸν ἀκόμη, — δὲν πιστεύω νὰ εἶνε πολὺ μεγαλητέρα ἀπὸ οἰουδήποτε εὐτυχισμένου ἀνθρώπου, εἰς τὸ "Εμνος τοῦ δποίου δὲν ἐπικρατεῖ ἢ ἰδικὴ μας διγλωσσία. Καὶ δ Ψυχάρης καὶ δ Πάλλης καὶ δ Κ. Σ. Παγανέλης ἐπίσης δμιλοῦν ἀπαράλλακτα δπως γράφουν. "Αλλ' ἢ δμιλία των ἔξαφνίζει ἢ ἰδική μου ὅχι.

6) Δυστυχῶς, δ γλωσσικός μου τρόπος δέν με ίκανοποιεῖ. "Επιθυμοῦσα πολὺ τὸ κρᾶμά μου νὰ ἥτο πάντοτε τὸ ἰδιον, δηλαδὴ νὰ μὴν ἐπικρατοῦσεν εἰς αὐτὸ πότε τὸ α καὶ πότε τὸ β. Αὐτὸ συμβαίνει, πρῶτον διότι ἢ ἀνάγκη μὲ κάμνει νὰ μὴ γράψω πάντοτε πράγματα τοῦ γούστου μου, — δταν δὲν γράψης μὲ γοῦστον, καὶ τὸ γλωσσικόν σου αἰσθῆμα νυστάζει, — καὶ δεύτερον, διότι ἢ φυσική μου τεμπελιὰ μ' ἐμποδίζει νάπαλλαχθῶ ἀπὸ τὴν σύμβασιν, τὴν δποίαν θὰ ἔλεγα καλλίτερα φρούτιναν. Καὶ αὐτὸ με κάμνει νὰ συλλογίζωμαι, εἰς μερικὰς στιγμὰς ἀμφιβολίας, δτι ἀν ἥμουν ἀνεξάρτητος δπως δ Πάλλης, ἢ ἀν εἴχα ἰσχυρότερον χαρακτῆρα δπως δ Καρκαβίτσας, ποιὸς ξεύρει! "Ισως κ' ἔγω θὰ κατανοῦσα σιγά-σιγά εἰς τὸν τρόπον β. Δὲν θέλω νὰ το κρύψω: δ τρόπος μου μ' ἐνοχλεῖ ἀκριβῶς, δταν εἰς τὸ κρᾶμα μου ἐπικρατεῖ τὸ α.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Δημήτρος Αναστασόπουλος δ Αθηναῖος

Γράφω όχι μόνον κατὰ τοὺς μνημονευθέν-

τας ὡς κυριωτέρους τρεῖς γλωσσικοὺς τύπους α, β, γ, ἀλλὰ καὶ κατὰ πλείστας ἄλλας ὑποδιαιρέσεις αὐτῶν, ἐκ λόγων δὲ πάντοτε αἰσθητικῶν.

"Αλλοτε ἔγραφον ἀποκλειστικῶς κατὰ τὸν γλωσσικὸν τύπον α. Κατὰ τὸν τύπον αὐτὸν ἔγραφον καὶ ἔνεκα ἴστορικῶν λόγων, ἐντοπίζων τὰ ἰδεώδη τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς μόνον τὸν ἀρχαῖον κόσμον. Καὶ ἔνεκα λόγων ἐκπαιδευτικῶν, ἐπηρεασθεὶς ἀπὸ τὰς ἀποκλειστικῶτητας τῆς σχολικῆς ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως. Τὸν τρόπον αὐτὸν τοῦ γράφειν ἀπέβαλον ἐκ λόγων μόνον αἰσθητικῶν, ἀναγνωρίσας τὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ ἀρχαϊκοῦ ἡμῶν λεκτικοῦ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Νεοελληνικῆς ζωῆς.

Κατὰ τὰ θέματα καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ρυθμίζεται καὶ δ γλωσσικός μου τρόπος τοῦ γράφειν. Τοῦτο δὲ γίνεται ἐκ καθαρῶς ἐνδιαμέτων ἐσωτερικῶν λόγων, οὐχὶ ἐκ τῶν προτέρων γνωστῶν μου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐμπνεύσεων τῆς στιγμῆς, καθ' ἓν γράφω.

Οὐδεμία γλωσσικὴ θεωρία μοὶ ὑπαγορεύει τὸν καθ' ὃν γράφω τρόπον, φρονῶν δτι πᾶσα τοιαύτη θεωρία ἐφηρμοσμένη κατ' ἀρχήν, ἡθελεν εἰσθαι ἐμπόδιον εἰς κάθε γνήσιον δημιουργικὸν ἔργον. "Ο τρόπος δέ, καθ' ὃν γράφω, εἶναι ἐντελῶς αὐθόρυμπτος.

"Η γλῶσσα τοῦ προφορικοῦ μου λόγου συμφωνεῖ μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν ἔργων μου, μόνον ἐν ἥ περιπτώσει ταῦτα ἀναφέρονται εἰς ὀδοιπομένον κύκλον ζωῆς καὶ ἐνεργητικότητος ἀφ' ἐνός, καὶ εἰς ὀδοιπομένον κύκλον προσώπων καὶ ὥφελειας ἀφ' ἐτέρου. "Οσφ δηλ. πραγματικότερα. αἰσθητότερα, φετικότερα τὰ περὶ ὧν γράφω θέματα, καὶ ὅσφ τὰ πρόσωπα, εἰς ἄπειρον μοι, κείνται χαμηλότερον κοινωνικῶς, δὲ σκοπὸς τῆς ὥφελειας τῶν γραφομένων ἀμεσότερος, τόσφ καὶ ἡ προσέγγισις τῆς δμιουργένης πρὸς τὴν γραφομένην μεγαλειτέρα. "Οσφ τὰ θέματα δέ, ἀντιθέτως, φετικότερα, καὶ αī, πρὸς ἄς ἀπευθύνομαι, τάξεις, ὑψηλότεροι, δὲ σκοπὸς τῆς ὥφελειας ἐκφεύγει ὑπὸ τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, τόσφ καὶ ἡ προσέγγισις τῆς δμιουργένης πρὸς τὴν γραφομένην μικροτέρα. Δύναμαι δὲ νὰ εἴπω δτι ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἐμπνεύσεων μου καὶ τῶν πρὸς μελέτην θεμάτων μου ὑπάρχουν καὶ ἐμπνεύσεις καὶ θέματα ἐπιβάλλοντά μοι φύσει τὴν χρῆσιν γλώσσης ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτου πρὸς τὴν λαλούμενην. Εἰς πάσας δὲ τὰς περιπτώσεις ταῦτα αī διαφοραὶ ἐγκεινται εἰς τε τὸ τυπικὸν καὶ λεκτικάν.

'Απὸ τὸν γλωσσικὸν τρόπον ἐν γένει τοῦ γραπτοῦ μου λόγου εἶμαι πληρέστατα ίκανοποιημένος, ἀφοῦ ἡ γλῶσσα, ἦν μεταχειρίζομαι, δὲν ἔντοπιζεται εἰς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἐποχήν, περιλαμβάνουσα δλόκληρον τὸ ἀπὸ τοῦ Ομήρου μέχρι σήμερον χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὰ θέματα, τὰ πρόσωπα, τὸν σκοπὸν καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς συγχρόνου Νεοελληνικῆς ζωῆς. Οὔτε δὲ κατὰ σύμβασιν, οὔτε κατ' ἀνάγκην γράφω, καθ' ὃν γράφω τρόπον. "Αλλὰ κατ' ἔμπνευσιν ἢ κατ' αἰσθησιν συγγραφικήν.

Φρονῶ δτι δ γλωσσικὸς τύπος γ, εἶναι τύπος κατὰ πρόσχημα, μὴ ὑπάρχων αἰσθητικῶς, ἀλλ' οὔτε ἴστορικῶς, διότι δ μικτὸς λεγόμενος τῆς γλώσσης οὔτος τύπος δὲν ἀποτελεῖται ἐκ τῆς λεγομένης δημάδους καὶ καθαρευούσης μόνον, ἀλλ' ἔξ ὅλων τῶν ἀπ' αἰώνων μορφωθέντων γλωσσικῶν τρόπων τοῦ γράφειν.

Δὲν ἀναμένω δριστικὴν μόρφωσιν τῆς γλώσσης, οὐδὲ γράφω μόνον προσωρινῶς, δς γράφω. "Ο κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης δι' ὅλων τῶν αἰώνων τῆς ἴστορίας αὐτῆς καὶ δ' ὅλων τῶν εποχῶν αὐτῆς ἐπαρκεῖ, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἰς κάθε εἶδος λόγου, πεζοῦ ἢ ποιητικοῦ, πρακτικοῦ ἢ θεωρητικοῦ, φρονῶ δὲ δτι αī περὶ ἀνεπαρκείας τῆς δημάδους ἢ τῆς καθαρευούσης κατηγορίας τούτου ἢ ἐκείνου τῶν γραφόντων εἶναι ἀνάλογοι τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀγνοίας τῆς γλώσσης, δν γράφω.

Οὐδεμία γλωσσικὴ θεωρία μοὶ ὑπαγορεύει τὸν καθ' ὃν γράφω τρόπον, φρονῶν δτι πᾶσα τοιαύτη θεωρία ἐφηρμοσμένη κατ' ἀρχήν, ἡθελεν εἰσθαι ἐμπόδιον εἰς κάθε γνήσιον δημιουργικού ἔργον. "Ο τρόπος δέ, καθ' ὃν γράφω, εἶναι ἐντελῶς αὐθόρυμπτος.

Οὐτε κατὰ τὴν αὐστηρὰν ἴστορικὴν λεγομένην γραφὴν γράφω, δταν γράφω, οὔτε δπως προφέρω. Γράφω οὔτως, ὥστε νὰ μοῦ παράγεται, ἐφ' δσον μοῦ εἶναι δυνατόν, τέλειον μουσικὸν συναίσθημα, προκειμένου περὶ ἔργων Τέχνης, προκειμένου δὲ περὶ ἀφροδιτοῦ δημιοτικοῦ ἀνάγκης, οὔτως, ὥστε ἡ ζωὴ αὐτῶν ν' ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ περιβάλλον, εἰς δὲ περὶ ἀπευθύνονται.

**ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΥΛΟΣ
Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ**

Ἄγιος Θέρος.

1) Εἰς τὸν γ' τρόπον, φροντίζων δηλαδὴ νὰ μὴν ἀπέχω παρὰ πολὺ ἀπὸ τὴν ὑπὸ ἀνεπιτυγμένων λαλουμένην, ἐνδύνων δμως αὐτὴν προηγμένην μικροτέρα. Δύναμαι δὲ νὰ εἴπω δτι ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἐμπνεύσεων μου καὶ τῶν πρὸς μελέτην θεμάτων μου ὑπάρχουν καὶ ἐμπνεύσεις καὶ θέματα ἐπιβάλλοντά μοι φύσει τὴν χρῆσιν γλώσσης ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτου πρὸς τὴν λαλούμενην. Εἰς πάσας δὲ τὰς περιπτώσεις ταῦτα αī διαφοραὶ ἐγκεινται εἰς τε τὸ τυπικὸν καὶ λεκτικάν.

2) Παλαιότερα ἔγραφα αὐστηρότατα εἰς τὸ πρῶτον εἶδος, προπάντων μετεχειρίζομην συνθετικότερον ὕφος; μὲ τὸν καιρὸν ἡ μελέτη

καὶ κάποια ἔσωτερική ἀνάγκη τοῦ κατὰ φύσιν,
ὅσον τὸ δυνατόν, γράφειν, μ' ἔπεισαν ὅτι πρέ-
πει νὰ διορθώσω τῷργανον κάπως καὶ νὰ
γράφω ἀναλυτικώτερα μὲν, ἀλλ' εἰς τὸ τυπικὸν
τῆς καθαρευούσης πάντοτε, μὲ μικράς τινας
διαφοράς.

3) Εἰς τὴν ποίησιν, τὴν ἀληθινὴν δημο-
τικὴν εἰς τὸ πεξόν, τὸ γ' εἶδος, διαβαθμίζων
τῷργανον, ἐκ λόγων αἰσθητικῶν πάντοτε, ἀνα-
λόγως τοῦ περιεχομένου τοῦ πεζογραφήματος.

4) Διὰ ν' ἀποκριθῷ εἰς τὸ ἔρωτημ' αὐτό, μοῦ
ἐπιβάλλεται κάποια ἔξομολόγησις, τὴν δ-
ποίαν καθ' Ἑλλην, ὅχι συγγράφων, ἀλλ' ἀπλῶς
γράφων, κ' ἐπιστολὰς ἀκόμη, ἀν δέλη νὰ εἴνε
εἱλικρινής, δφεῖλε νὰ κάμῃ: Δὲν ἡξεύρω τί
συναίσθημα συνέχει τὰς ψυχὰς τῶν γραφόν-
των Γάλλων, Ἀγγλων κλπ. Ὁ, τι ὅμως ἔγὼ δο-
κιμάζω,— καὶ μετ' ἐμοῦ πᾶς, νομίζω, Ἑλλην
γράφων— εἴνε μία ἐνδόμυχος κραυγὴ, πνιγο-
μένη ἐξόπισθεν τοῦ τοιχώματος τῶν στηθῶν
μου: ἡ κραυγὴ, ὅτι κάτι τὸ ψευδὲς ὀδηγεῖ τὰ
δάκτυλα, τὰ δποῖα κρατοῦν τὴν πέναν αἰσθά-
νομαι, ὅτι ἀφοῦ κινήσουν ἀπὸ τὸν λογισμὸν
οἱ στοχασμοὶ μου, πρέπει, πρὶν ἔσωτερικευθοῦν,
νὰ περάσουν ἀπὸ κάποιον διωλιστῆρα, δ ὅ-
ποιος ἀποφράσσων τὴν ἔξοδον τὰ προσμένει.

5) Αὐτονόητον εἴνε, ὅτι ὅμιλῶν ἐκφράζο-
μαι ἀναλυτικώτερα, συχνὰ μάλιστα καὶ παρα-
λυμένα, ἀν δέλετε: γράφων δμως εἴμαι συν-
θετικώτερος μὲν κατὰ τὴν φράσιν, ἐπανέρχο-
μαι δὲ εἰς τοὺς τύπους τῆς γραπτῆς γλώσσης
ἐνθυμοῦμαι καὶ τὸν Ἐλβέτιον κάποτε: «Σχεδὸν
πάντοτε γράφεις κακῶς, γράφων δπως δμιλεῖς.»

6)... Καὶ ὅμως εἴμαι ἵκανοποιημένος σχε-
δὸν τελείως. Σύμβασις καὶ ἀνάγκη δὲν εἰμιπο-
ροῦν, νομίζω, νὰ λείψουν ἀπὸ κάθε γραπτὸν
λόγον κάθε γλώσσης.

7) Τίποτε δὲν θεωρῶ δριστικὸν εἰς τὴν
γλῶσσαν. Ὡς ἔχει, καλὴ είνε διὰ σήμερον. Παρὰ
τὰς διδαχθείσας θεωρίας, τὴν ἐπικράτησιν τῆς
λεγομένης κακοβούλως διγλωσσίας, δηλαδὴ τῆς
γλώσσικῆς μὲν μορφῆς τῶν δημοτικῶν τρα-
γουδιῶν εἰς τὴν ποίησιν, τῆς καθαρευούσης δὲ
δημοτικῆς εἰς τὸ πεζογραφήμα φρονῶ ἀνταπο-
κρινομένην διὰ τὸ παρόν εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ
τῆς Τέχνης καὶ τοῦ Ἐθνους.

8) Γράφω κατὰ τὴν ἴστορικὴν γραφήν,
δηλαδὴ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἑλληνικῆς
Γραμματικῆς, καὶ σύμφωνα μὲ τὴν κατὰ τού-
τους ἔξελιξιν τῶν τύπων, φρονῶ δι, παρὰ
τὰς ἔσωτερικὰς μεταβολάς, εἴνε ἔνιαία ἡ Ἐλ-
ληνικὴ γλῶσσα, ἀπὸ τῆς Ἰλιάδος, μέχρι τῆς

'Απολογίας Σωκράτους καὶ ἀπ' αὐτῆς πάλιν
μέχρι τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ πρικο-Χάρου.

Σπάρτη

ΑΓΙΣ ΘΕΡΟΣ

M. Μαλακάσης.

Σέβομαι τὴν γραμματικὴν δόσο μπορῶ, καὶ δσον
θέλω, δπως καὶ τὴν ἴστορικὴν δρυμογραφίαν.

Οἱ γλωσσικοὶ τρόποι δὲν ἐσταμπαρίσθησαν ποτὲ
εἰς τὴν διάνοιάν μου, παρὰ μόνον δσάκις ἐπέ-
μεινα ἀπὸ ἴδιοτροπίαν βέβαια, νὰ ὑποβάλω τὰ
γραφόμενά μου εἰς τοῦτο ἡ ἐκεῖνο τὸ ἴδιωμα.

Φρονῶ δι, τὸ ὄντος δὲν εἴνε ἐθνικὸ δῆτημα,
καὶ δι, δι' ἔνα καλλιτέχνην, αἱ ἀνωμαλίαι αὐ-
τοῦ, καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ἐλέγχουσαι ἀσυνέ-
πειαν, δὲν εἴνε τίποτε ἄλλο παρὰ αἰσθητικαὶ
ἀνάγκαι ἐνδιάμετοι καὶ αὐτόματοι.

Δὲν γράψω ποτὲ στὴ δημωτικὴ γλῶσσα τὴν
ἄκρατον καὶ τὴν ἀμιγῆ τοῦτο μὲ ἐστενοχωρησε
δσάκις τὸ ἔκαμα: μοῦ ἐσκλάβωσε τὴν ψυχὴν καὶ
μοῦ ἀφήρεσε τὴν ἐλευθερία τῆς ἐκφράσεως.

Αὐτὸ δὲν θὰ πῇ βέβαια δι, θὰ γράψω στὴν
καθαρεύουσαν ἐλευθερώτερα.

Ἐπιδιώκω πάντοτε — χωρὶς νὰ κοπιάζω
γι' αὐτὸ — τὴν δυνατωτέραν ἀπλοποίησιν τῆς
ἐκφράσεως εἰς τὸν πεξόν καὶ εἰς τὸν ἔμμετρον
λόγον, καὶ δὲν θέλω δ ἀναγνώστης μου νὰ
στενοχωρηθῇ δπωσδήποτε. Ἡ καινοφάνεια τῆς
ἐκφράσεως — ἐφ' δσον δὲν εἴνε αὐθαίρετος —
εἴνε βέβαια ἀπὸ τὰ δραιότερα προτερήματα
τοῦ λόγου. Δὲν ἔχει στὴν περίστοι αὐτὴ δ συ-
γγραφεὺς νὰ λογαριάσῃ κανέναν. Ὁ Γρυπάρης,
δ δποῖος ἀκόμα κάνει καὶ κατάχρησιν αὐτῆς, εἴνε
τὸ καλλίτερον καὶ τὸ προχειρότερον παράδειγμα.
Δὲν ἐννοῶ αὐτὴν τὴν στενοχωρίαν τοῦ ἀναγνώ-
στου, δ ὅποιος ἀποβλέπει αὐτὸν καὶ μόνον.

Ἐξ ἀλλού δέχομαι πᾶν δ,τι ἐπιβάλλει δι κοη-
σις καὶ δι συνήθεια — ἐφ' δσον καὶ τοῦτο συμ-
βιβάζεται μὲ τὴν αἰσθητικὴν μου πάντοτε, δ-
διαφορον ἀν ἐπεβλήθη δρυθῶ δ ὅχι.

"Ἄν τὰ μακαρούνια — λέγει δ Κονεμένος κά-
πον — τὰ ποῦν παπαροῦνες αἴροιν, θὰ τὰ πῶ
καὶ δι. Καὶ ἔχει πολὺ δίκαιον δ ἀνθρωπος.

Λοιπὸν χωρὶς νὰ παραδέχομαι κανένα περι-
ορισμόν, οὔτε ἀπὸ κείνους ποῦ θέλουν οἱ δη-
μοτικισταί, οὔτε ἀπὸ κείνους ποῦ θέλουν στενά
νὰ ἐπιβάλουν οἱ καθαρολόγοι, ἀκολουθῶ τὸν
δρόμον τῆς γλώσσης δπως τὴν ἔξελίσσει δ χρό-
νος μὲ τὰς ἀνάγκας του, χωρὶς νὰ προεξοφλῶ
τίποτε ἀπ', δ,τι δὲν ἔγεινεν ἀκόμη.

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Ἐπεται συνέχεια

ΩΔΗ Σ' ΕΝΑ ΧΑΜΕΝΟΝ ΕΡΩΤΑ

Ἐνας χλωμὸς ἥλιος ἐφάνηκες
Καὶ σκόρπιος θαμπήν αὐγὴ
Ἀνάμεσα ἀπ' τ' ἀχνὰ τὰ σύννεφα
Ποῦ τὸ κορμάκι σου εἶχε βγῆ

Τὰ φτερονυγάκια σου ἀνασήκωσες
Τὰ ἀλαφροκίνησες λευκά,
Σὰ γὰ νὰ διώξῃς κάποιον δνειρό
Κ' ἐπειτα ἀπάνω τους γλυκά

Τὰ ὀλόξανθα μαλλάκια ἀκούμπησες
Μὰ ποὶν ἀρχίσῃ νὰ φυσᾷ,
Ἄπ' τὰ ματάκια σου δπως τάκλεισες
Ἡ πρώιη ἐστάλαξε δροσιά

Καὶ δπως τὰ σύννεφα σ' ἔξωσανε
Πικνά, μὲ ἀργότατη σιωπή,
Ἐχάδηκες, τὴν πρώτη χύνοντας
Μὲ τὸ φτερούγισμα ἀσιραπή.

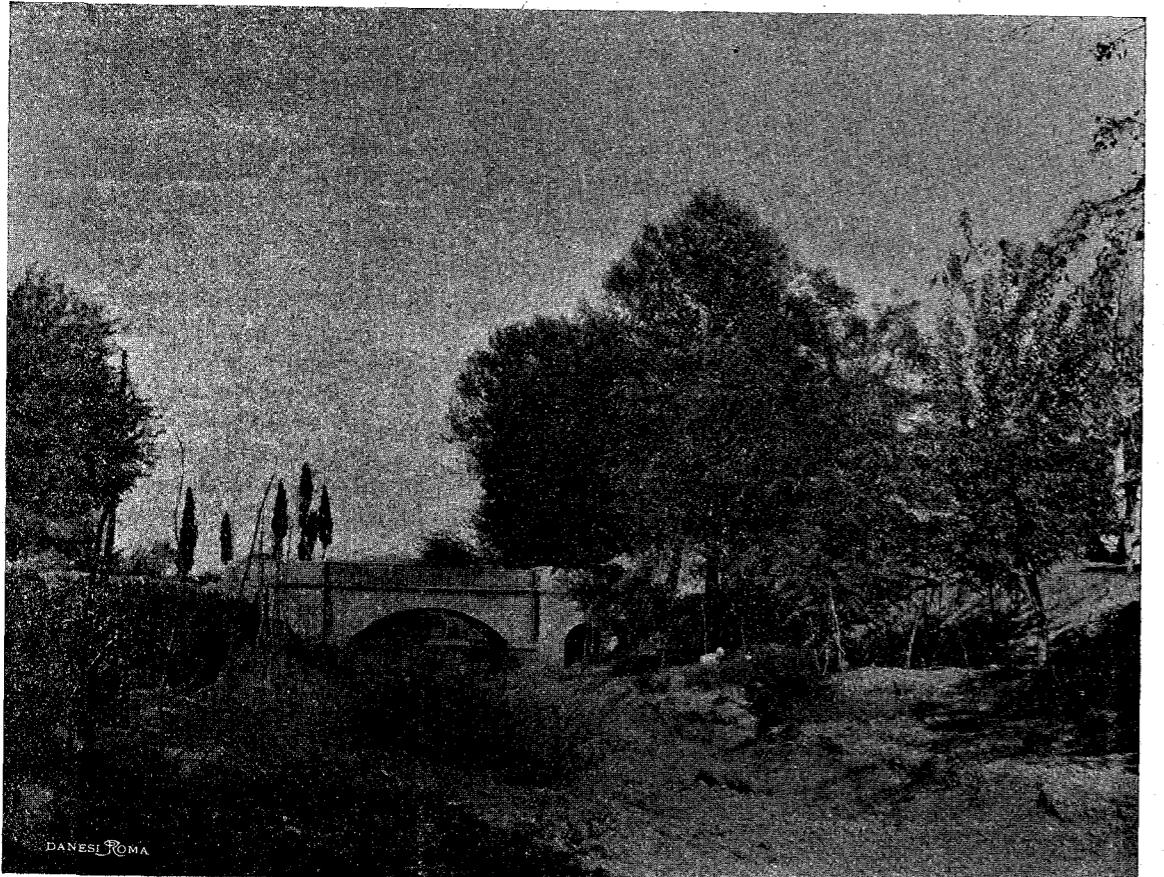
SATYRICUM

Μὲς τὸ ρυθμό μου ἔχνθηκε τὸ γέλιο ἐνὸς Σατύρου
Καὶ μὲς τὴν λάγην μου ψυχή, δ Ἄρτέμιδα ἀμαζόνα,
Τὶς νύχτες τὶς φωτόλουστες στὰ βύθια ἐνὸς δνείρου
Σπέρνει ἔναν πόθῳ ἀγνώσιτο κ' ἔνα κρυφὸν ἀγῶνα.

*Μάταια, ξυπνάω Ἀπόλλωνας καὶ μὲ τὶς πούφιες μου δλες
Δυνάμεις, στένω στὸ ρυθμὸ τῆς τραγικῆς μου φρίκης
Τὸν ὀμορφότερο χορὸ τῆς Σκέψης καὶ τῆς Νίκης
Μὲ κυνηγήτρες τῶν δασῶν καὶ Νύμφες φωτοβόλες.*

*Μάταια τὸ φῶς τον τὸ ἄσελγο σὰ χύσῃ τὸ φεγγάρι
Καὶ οἱ βλεφαρίδες μου σμιχτοῦν στὰ ρύγη ἐνὸς ὀνείρου
Ἐρχετ' ἡ Ἄρτεμιδα σιγὰ τὸν ὄπνο νὰ μοῦ πάρῃ—
Μὲς τὸ ρυθμό μου ἔχυθηκε τὸ γέλιο ἐνὸς Σατύρου*

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

DANESI ROMA

ΕΞΟΧΑΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ—ΚΟΛΟΚΥΘΟΥ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Σ. ΚΟΚΟΛΗ

ΦΥΛΑΚΗ

— Παλινῆς!

— Παρών.

— Είσαι τέσσερες ήμέρες φυλάκισι. Πάρε τὰ πράματά σου καὶ ἀκολούθει τὸν ἀρχιφύλακα.

Ο Παλινῆς ἔσφιξε τὸ σῶμα του γιὰ νὰ σταθῇ εἰς προσοχὴν αὐστηροτέραν, πρὸ τῆς τιμωρίας, μέσα εἰς τὴν ὅποιαν ἔλαμπταν δλα τὰ γαλόνια τῶν ἀνωτέρων. Τὸ αἷμα τοῦ ἔξεστανε τὸ μακρουλὸν τριανταφυλλένιον πρόσωπον. Ἡτο ἡ πρώτη τιμωρία. Ἡλπίζε νὰ τοῦ τὴν ἀναγγεῖλον κάπως γλυκύτερα. Ἀλλὰ δὲν ἥκουσθη καμμία παρηγοριά, δὲν ὑπάρχει, καθὼς φαίνεται, θωπεία μέσα στοὺς γυμνοὺς αὐτοὺς τοίχους. Ο ἐπιλογίας ἀφοῦ τὰ εἶπε τόσον ὡμά, ἔρριξε κάτω στὸ χαρτὶ τὰ μουστάκια του καὶ ἔβαζε τὴν ὑπογραφήν του μὲ κύκλους πολλοὺς ποῦ δὲν εἶχον ἀρχῆν μήτε τέλος. Ο Παλινῆς ἐστράφη ἐπάνω στὶς ἀρβύλες του καὶ ἀντίκρυσε τὸν ἀρχιφύλακα ὃ ὅποιος τὸν ἀνέμενε, τυλίγων στὸ δάχτυλό του μίαν ἄλυσσον κλειδιδῶν. Τί σιωπὴ ἦταν ἐκείνη! Κανένας δὲν τοῦ ἔλεγε «θάρρος», οἱ τοῖχοι ἦσαν γυμνοί, δὲν εἶχον οὔτε μιὰ εἰκόνα ποῦ νὰ τοῦ χαμογελᾶ.

— Πάρε τὴν κουβέρτα σου, εἶπεν δ ἀρχιφύλαξ. Μία θὰ πάρῃς.

— Μόνο;

— Στὴ φυλακὴ δὲν ἐπιτρέπονται περισσότερες. Μισῆ στρῶμα καὶ μισὴ σκέπασμα.

Ο Παλινῆς ἐφορτώθη τὴν κουβέρτα, τὸ βαρὺ κολόβιον, τὴν καραβάνα, καὶ ἔβαδισεν ἔμπρος. Ἐμπῆκε σὲ μιὰ τούπα. Πίσω τοῦ ἐστράφη ἔνα βαρὺ κλειδί. Ἐνρέθη στὴ φυλακή, μὲ ἔνα φεγγίτην δίπλα του, μὲ ἔνα ὠρισμένον κομμάτι οὐρανοῦ, καὶ ἔνα κειλῆμι ἥλιου, φιγμένον ἀπὸ τὸ παραθύρον εἰς τὸ βιωμερὸν πάτωμα, μετρημένον μὲ τὸν πῆχυν. Ἐρριξε τὴν κουβέρτα κάτω καὶ ἐκύτταξε τριγύρω. Ἐκεῖ στὴ γωνιὰ κάτι ἐκνήθη. Ἡτο ἔνας φυλακισμένος σαλπιγκής, μόλις ξυπνῶν ἀπὸ χονδρὸν ὑπνον.

— Ε! καλῶς τὴ συντροφιά. Φυλάκισι;

— Ναί, εἶπεν δ Παλινῆς.

— Ἄρων προσκλητηρίου;

— Ναί.

— Ε βρὲ παιδί, θὰ περάσῃ. Δυὸς χρόνια εἰν'

αὐτά. Ἐγὼ μὲ τὴ φυλάκισι τάκαμα τέσσερα, μὰ κι' αὐτὰ θὰ περάσουν. Ὡωω! Ο ὑπνος τρώει τὴ φυλάκισι. Τὸ καλὸ ποῦ σου θέλω κόφ' το δίπλα.

Καὶ ἔχωσε πάλιν τὸ σαγόνι του μέσα στὴν κουβέρταν. Ο Παλινῆς ἔμεινε μονάχος. Ἡθέλε νὰ καλοσυλλογισθῇ ποῦ ἔμπῆκε, καὶ εὑρισκεν δτι τόσον βαρειὰ εἰν' αὐτὴ ἡ σκέψις, ποῦ δ νοῦς του ἔπρεπε νὰ πάρῃ δλας τὰς δυνάμεις του διὰ νὰ τὴν ὑποφέρῃ. Ἀπὸ τὴν πλατειὰ στολὴ μόλις ἐσώζετο τὸ κεφάλι του, τὸ ξανθόν, τὸ παιδιάτικον, τὸ χαϊδεμμένον ποῦ ὑπενθύμιζε τὸν παλαιὸν ἀνθρωπον. Καὶ τὸν ἐσυλλογίσθη αὐτὸν τὸν παλαιὸν ἀνθρωπον, ποῦ τὸν ἄφησε κρεμασμένον μαζὶ μὲ τὰ ροῦχα του εἰς τὴν ἀποθήκην τοῦ ἱματισμοῦ. Πῶς ἐκφεύγοταν ἐκεῖνο τὸ σακκάκι μὲ τὰ χεριὰ ἀδειανά, ἐκεῖνο τὸ καπέλο φορεμένο εἰς τὴν κάνναν κάποιου γκρᾶ; Ἄ, ηταν τρομερὸν τὸ τελευταῖον βλέμμα ποῦ τοὺς ἔρριξε. Ἡ μεταμόρφωσις προχωροῦσε, ἀλλὰ μὲ ἀντίστασιν ἀκόμη τοῦ παιδιοῦ, τὸ δποῖον ἐσβυνεν εἰς τὸν τραχὺν ἐναγκαλισμὸν τῆς μαλλίνης στολῆς. Κυττάζων ἀσυνειδήτως τὰ ροῦχα του είδεν εἰς τὸ μανίκι του μιὰ λαδιά. Ἐκάρφωσε τὰ γαλανὰ μάτια ἐπάνω της. Μία κηλίς, ἔνα σημεῖον τῆς μεταμορφώσεως. Ἡσθάνθη κάτι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῶν μύθων δταν ἔννοιωσαν τὰ πόδια των νὰ βαρύνουν καὶ νὰ γίνωνται κόρμος δένδρου. Φυλακὴ — καὶ εἶχε μόνον δεκαπέντε ήμέρες νεοσύλλεκτος. Τώρα ἐσυλλογίσθη δτι ἔφταιγεν αὐτός, ποῦ ἥλθε μετὰ τὸ προσκλητήριον. Ἀλλὰ τί ἔφταιγεν αὐτός; Ο χορὸς ἔφταιγε, χθὲς τὴν νύκτα. Καὶ δὲν ἔφταιγεν οὔτε δρόζ, ἀλλὰ ἡ Σαβέττα καὶ τὰ μάτια της. Εἶχε πάρει ἀδειαν χθὲς τὸ βράδυ, τὴν πρώτην ἀδειαν. Υστερα ἀπὸ τόσον ἀγριον ὑπνον μέσα στὸν στρατῶνα — τὸ καντῆλι θαμπό, Θεέ, ἡ προσευχὴ τῶν στρατιωτῶν γεμάτη μυστήριο, τὸ πλάγιασμα τρομακτικόν, δγδόντα βαθειές ἀναπνοές ποῦ ἀνέβαιναν καὶ κατέβαιναν μαζὶ μέσα στὸν θάλαμον, τὸ σιωπητήριο αἰωνίως λυπτηρὸν — ἡ πρώτη βραδειὰ τῆς ἔξοδου ἔπρεπε νὰ περάσῃ ἀλλοιώτικα. Καὶ ἐπέρασεν εἰς κάποιο συγγενικό του σπίτι δπού ἐβάστηξεν δ χορὸς ἔως τὰς 4 τὸ πρωΐ. Ἡ Σαβέττα ἦτο ἐκεὶ τυλιγ-

μένη μαζύ του μέσα εἰς τοὺς κύκλους τῶν βαλισμῶν. Καθὼς ἔδενε τὸ κορμί της μὲ τὸ χέρι του δι Παλινῆς ἐνόμιζε πῶς ἔπιανε πτερά. Τὸ κορίτσιον ὑψώνετο ἀπὸ τὴν ἀνησυχίαν τῆς ἡβῆς, ἔτοιμο νὰ πετάξῃ μὲ κάποιον ἄλλον μαζύ. Ἡτο ξανθή, μὲ ἔνα φῶς ἡμέρας εἰς τὰ μαλλιά της, εἰς τὰ μάτια, εἰς τὸ πτηγοῦνι. Παιδί ἀκόμη. Ἐχόρευεν εἰς τὴν πολύφωτον σάλαν, δῶς θὰ ἐπηδοῦσε καὶ εἰς τὴν φραγμένην αὐλὴν παρθεναγωγέιον, αἰσθανομένη τὴν ἀνάγκην ἐνὸς παιγνιδιοῦ ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ διακοπήν. Καὶ καθὼς ἐπιάσθηκαν εἰς τὸν χορόν, ἐνόμισαν καὶ τὰ δύο παιδιά, ὅτι αὐτὸς τὸ δέσμιον τῶν χειρῶν ἡμποροῦσε νὰ εἴνει καὶ τὸ τελειωτικόν. Ὁ Παλινῆς ἡσθάνετο ὅτι πρέπει νὰ δεθῇ δριστικῶς εἰς αὐτὴν τὴν στιγμὴν τῆς ζωῆς μὲ τὴν Σαβέτταν, ποὺν ἡ στιγμὴ φύγη. Καὶ ἡ Σαβέττα δὲν ἐσκέπτετο τίποτε διλιγότερον ἀπὸ αὐτό. Μέσα εἰς τοὺς κύκλους ἐνὸς βάλς, οἱ πόδιοι κάμνουν ἴδιοκούς των κύκλους, ἀπὸ τοὺς δόπιούς δύσκολον εἶνε νὰ ἔστειλιχθῇ κανεῖς. Καὶ ἔχόρευσαν ὡς τὸ πρωΐ. Ὁ Παλινῆς ἐπῆγε νὰ κοιμηθῇ. «Οταν ἐξύπνησεν, ἥτο ἡ ὥρα ποῦ εἰς τὸν στρατῶνα του ἔγινετο προσκλητήριον. Ἐφόρεσε τὸ σπαθί του ἀνάποδα ἀπὸ τὴν βίαν, τὰ κουμπιὰ τοῦ ἀμπεχόντου του ἐμπῆκαν εἰς ξένες τρύπες, ἔφυγεν ἀνιφτος, ἔτρεξεν, ἔλαχάνιασεν, ἀλλὰ κρίμα. Οἱ στρατιῶται ἔφευγον γιὰ τὰ γυμνάσια.

— Ποῦ ἥσουν Παλινῆ;

— «Ἐκαμα λάθος στὴν ὥρα, κύριε ἐπιλογία.

— «Ἀμα εἰσαι στρατιώτης, δλα τὰ ρολόγια πᾶνε σωστά. Κάθησε στὸ θάλαμο.

Καὶ τὸ μεσημέρι ἐτελείωσεν αὐτὴ ἡ ἰστορία.

— Τέσσερες ἡμέρες φυλάκισις.

Τέσσερες ἡμέρες! Περούνι ποτέ; Ὁ σαλπιγκής ἔλεγε πῶς περούνι καὶ τέσσερα χρόνια. Ἀλλὰ φαίνεται πῶς δι ἀνθρώπος εὑρῆκε τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς του μέσα στὴν φυλακήν, καθὼς ἔφαίνετο ἀπὸ τὸ συχνόν του τάνυσμα μέσα εἰς τὴν κουβέρταν, τὸ γεμάτον ἥδονήν. «Τί εἶνε ὁ νόμιμος!» ἐσκέφθη δι Παλινῆς. «Ἄρχισε νὰ βλέπῃ μέσα εἰς τὴν σκόνη καὶ στὴς ἀράχνες, τὰ μεγάλα νεύματα του νόμου. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ὑπερηφανεύθη πῶς ἔβαλε καὶ αὐτὸς δι τιμωρημένος ἔνα καρφὶ γιὰ νὰ στηριχθῇ δι νόμος. Ἀλλὰ ἥτο ὑπερηφάνεια μιᾶς στιγμῆς. Τὸν ἔπιανε τὸ παράπονο τῶν παιδιῶν ποῦ τιμωροῦνται. Εἶχεν ἔνα κλάμα στὸν λάρουγγα. Ἐπεσεν ἀπάνω στὴν κουβέρτα, τὴν δοπιάν εἶχε στρώσει ἐντελῶς ἄθλια. Εἶδεν ἔνα μαῦρον ἔντομον νὰ γυρίζῃ στὰ σανίδια,

νὰ χώνεται σὲ κάποιαν τρύπα καὶ νὰ ξαναφαίνεται. Εἶδε τὸ ράφι ποῦ εἶχεν ἀράχνες καὶ τὴν καραβάνα τοῦ σαλπιγκοῦ γεμάτη λίπος. Τὸν χυδαῖον ἐκεῖνον ποῦ ἐκοιμᾶτο στὴ γωνιά. Τὸ παράμυθο ποῦ ἥτο στενὸ γιὰ τὸ φῶς. Τὴν ἀκαθαρσίαν τῶν τούχων, ἐπάνω στοὺς δοπιόυς τὸ μολύβι παλαιῶν φυλακισμένων ἀφῆσε τὸν στεναγμούς των σὲ στίχους. Τὴ λαδιά τοῦ ἀμπεχόντου, τὸ πλάτος τῆς χονδρῆς στολῆς, τὸν ἔστρωτον του. Καὶ τότε εἶπε μέσα!

— Εἶμαι ἄθλιος, ἄχ! τί εἶμαι! Ὁ νόμος μπροστά του ἥτο ἀκαταλόγιστος. Τοῦ ἥρνετο κάθε δίκαιον, καὶ ἔβλεπε μόνον πῶς ἥτο τόσο ἀδύνατος μπροστά του, ὥστε δὲν εἶχεν ἄλλο νὰ κάμη παρὰ νὰ χύσῃ τὸ κλάμα ποῦ τοῦ εἶχε δέση τὸ λαιμό. Τὸν ἔφεραν τὸ συστίτιον, κατὶ ἔληξε σ' ἔνα κομμάτι χαρτὶ παλαιοῦ στρατιωτικοῦ ἐγγράφου. Τὸ πέταξεν ἀπάνω στὸ ράφι.

«Ἐξω ἀπὸ τὴν φυλακὴν ἐσείσθη ἔνα ισχνὸν δένδρον. Κάποιος ἀνεμος ἐφύσησε. Ἡσαν αἱ μεσταὶ πνοαὶ τοῦ Ὁκτωβρίου ποῦ πετοῦσαν πρὸς τὴν πόλιν, φέρουσαι τὰς σταγόνας αἱ δοπιῖαι κλείουν τὰ φιλήματα ποῦ δὲν ἔδόθησαν τὸ καλοκαῖρι εἰς κάποια κείλη. Οἱ ἀνεμος ἐμπῆκε διὰ τοῦ παραθύρου τῆς φυλακῆς. Τοῦ ἔφερον φιλήματα γιὰ τὴν Σαβέτταν. Οἱ τιμωρημένος τὴν ἐσύλλογίσθη, ἔτοιμος καὶ αἰωνίως χορεύουσαν καὶ αἰωνίως μαζί του. Τί μάταιο πρᾶγμα κι' ἔκεινος δι χορός! Οἱ Παλινῆς μέσα στὴν ἀθλιότητά του ἐσκέφθη τώρα δι τὴν Σαβέττα δὲν ἥτο γι' αὐτόν. Ή μητέρα της τὴν ἔγυριζε στοὺς μικροὺς χορούς, μήπως συναντηθῇ μέσα στοὺς κύκλους του βάλς μὲ καμμιὰ σακκοῦλα παραλῆ. Οἱ Παλινῆς εἶχε μόνον ὄνειρα. Δὲν ἥτο λοιπὸν γι' αὐτόν.

Μέσα εἰς αὐτοὺς τοὺς συλλογισμούς του ἐκτύπησαν ἡ ἀρβύλες τοῦ ἀρχιφύλακος ποῦ ἐγύριζεν ἀπέξω. Ὁ ἀρχιφύλακας ἔκαμνε μετρημένα μετρημένα βήματα ἀπάνω καὶ κάτω, καὶ μονομύριζε σὰν ζουζοῦνι κάποιο τραγούδι τῶν βιουνῶν παραπονιάρικο καὶ ἀργὸν καὶ μακρύν· «Νὰ εἶχα τὰ βήματά του» ἐσυλλογίσθη δι Παλινῆς μὲ τὸ κεφάλι του λιθίνως βαρύν, ἀκονιμβημένον στὸ τραχὺ προσκέφαλο. «Νὰ ἥμουν ἔτσι ἔλευθερος, δῶσ στὸν δέρα, νὰ μὴν ἥμουν ἔτσι ἄθλιος. Ἄχ!»

«Ἐνα δεύτερο «ἄχ» ἥκούσθη ἀπόξω, πολὺ βαθύτερο. Νὰ ἥταν ἥχω; «Οχι, ἥταν ἔνας στεναγμὸς τοῦ ἀρχιφύλακος. Πῶς; Ἐστέναξε κι' ὁ ἔλευθερος;

— Δὲν ἔχεις ησυχία, Παλινῆ, τοῦ εἶπεν δ

ἀρχιφύλακας, βλέπων μέσα ἀπὸ τὰ σίδερα τοῦ παραθύρου.

— Δὲν μοῦ λέσ, κὺρο λοχία, εἶνε κανεὶς ἄλλος ἔξω;

— «Οχι.

— Ποιός ἐστέναξε τώρα;

— «Ἐγώ.

— Αὐτὸς εἶνε παράξενο.

— «Οχι καὶ πολὺ παράξενο. Σοῦ φαίνεται παράξενο βέβαια. Πῶς νὰ μὴ στενάξω μέσα σὲ τέτοια φυλακή.

— «Ἐσὺ φυλακή;

— «Ἐγὼ δι λοχίας. Δεκαπέντε χρόνια λοχίας. Παντρεμένος. Τοία παιδιά. Καὶ πάντα δι Ἰδιος, φυλακισμένος σ' ἔνα στρατῶν, σ' ἔνα νόμο, στὸ στρατό, μὲ κατάλαβες. Μπορῶ νὰ βγῶ ἀπὸ τὴ φυλακή; Αμ πῶς! Νά, θὰ πεθάνω μέσα. Συλλογίσου με ἀπόστρατο, θυρωδὸ σὲ καμμιὰ πόρτα... Γειά σου γιατὶ ἔχεται δι λοχαγός.

Καὶ δι λοχίας ἔφυγε. «Υστερα ξαναγύρισε γιὰ μιὰ στιγμή.

— «Αν θέλῃς, εἶπε, ἔβγα στὸ παράμυθο καὶ κύνταξε τον. Εἶνε λυπημένος. Τὰ Ἰδια συλλογίεται μ' ἐμένα. Κι' αὐτὸς τὴ φυλακή του, μὲ τὴ διαφορὰ πῶς ἔχει μεγαλείτερους τούχους ἀπὸ τὴ δική μου.

Εἶχε νυκτώσει. Ἐχτύπησε προσκλητήριο. Οἱ Παλινῆς ἔμεινε στὸ σκότος. Ακούγεν ἀκόμη τὰ λόγια τοῦ λοχία. Μέσα στὸ σκοτάδι ἀκούσθη κάτι ποῦ ἔταράχθη στὴ γωνιά. Εξύπνησεν δι σαλπιγκής.

— «Αν θέλῃς φῶς, συνάδελφε, ἀπλωσε στὸ ράφι καὶ πάρε τὸ κοντὶ μὲ τὴ μπογιά. Τούβαλα ἔνα φυτῆλι καὶ τόκαμα λυχνάρι. Μὰ τὸ καλὸ ποῦ σου θέλω, βρὲ παιδί, μήν τ ἀνάβης. Αν τύχη τότε πῶς ἔτρεχε κάτω πρὸς τοὺς ἀγρούς. Επήγαινε νὰ ἀνοίξῃ τὴν πύλην τῆς μεγάλης φυλακῆς, τὴν πύλην ποῦ ἐφαίνετο νὰ εἴνει πολλαπλάσια στρατιώτης.

Ο σαλπιγκής ἀνεστήκη καὶ μάσσησεν εἰς τὸ σκότος ἔνα κομμάτι πορτοκαλίας. Επειτα πέρα εἰς τὴν σκότων στρατιώτην, γιὰ τὸν διαβάτην, γιὰ τὴν πλάσιν ποῦ τὸ ἀκούει, γιὰ τὴν ζωὴν ποῦ δὲν θέλει νὰ κοιμηθῇ. Η σαλπιγγα ἐσήμαινεν

πονον στὰ ὄνειρα καὶ στὰ βάσανα. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔξω ἀπὸ τὸ φυλακεῖον ἥκούσθη δι φαινή «στὰ δπλα». Ἡρχέτο διοικητής, κατὰ τὴν συνήθειαν ποῦ εἶχε νὰ μπαίνῃ αἰφνιδίως τὴν νύκτα στὸν στρατῶν. Ο Παλινῆς ἀνεγνώρισε τὴν φωνή του. Τὸν ἥκουσε νὰ μπαίνῃ στοὺς θαλάμους, νὰ ζητῇ ἔξηγησιν «πῶς ἔκεινο, ἐπιλοχία, πῶς αὐτό, θαλαμάρχα, πῶς τὸ ἄλλο, δεκανέα». Επειτα τὸν ἥκουσε νὰ βγαίνῃ καὶ νὰ γυρίζῃ μόνος του στὴν μεγάλην κατασκότεινον αὐλήν. Τὸ σπαθί του ἐσύρετο στὴς πέτρες

Ἐπλησίασε στὴν φυλακήν, μήπως ἀνακαλύψῃ φῶς. Επειτα ἀπεμαρύνθη. Ἀλλὰ πρὸν φθάση εἰς τὴν μεγάλην θύραν, δι Παλινῆς ἄκουσε καλὰ ἔνα «ἄχ» βαθύ.

Τὸ πρῶτο ποῦ ἐκτύπησεν δι διάνα, δι Παλινῆς ἐτινάχθη ἀπάνω. Εκύτταξε δεξιά, διοιτερά, ἀπάνω, κάτω, καὶ ἔβεβαιώθη πῶς ἥτο στὴ φυλακή. Άλλα μόλις ἐνθυμήθη τὰ νυκτερινὰ λόγια τοῦ λοχία, οἱ τοῖχοι τῆς φυλακῆς του ἀρχισαν νὰ φεύγουν. Η φυλακὴ ἐπλάταινε. Η στέγη ἔφυγε. Οι τοῖχοι προχωροῦσαν διλονέν. Η φυλακή ἐγίνετο μεγαλείτερη, ἔπειτα πολὺ μεγάλη, ἔπειτα ἀπειρος. Καθὼς ἐμεγάλωναν καὶ ἔφευγαν οἱ τοῖχοι, ἔπειτα τοὺς ἀγρούς, ἔπειτα τὰ βιουνά, ἔπειτα τὴν θάλασσαν. Ολος δι τόπος ἥτο φυλακισμένος μαζὺ μὲ τὸν Παλινῆν. Οὔτε ἔνας ἔλευθερος. Φυλακισμένος δι λοχίας, δι διοικητής, οἱ νόμοι, δι πόλις, τὰ χωράφια, δι ἀέρας. Οι τοῖχοι ἐσταμάτησαν ἐπὶ τέλους ἔκει ποῦ σβύνει δι δρῖζων. Πέραν τῶν τοίχων αὐτῶν ὑπῆρχεν δι ἔλευθερία, ἀλλὰ ποιὸς δι μποροῦσε νὰ τὴν φθάσῃ; Ο Παλινῆς ἡσθάνθη τὸ ποῦ τῶν πόλεων τὴν δικήν. Επήγαινε νὰ ἀνοίξῃ τὴν πύλην τῆς μεγάλης φυλακῆς, τὴν πύλην ποῦ ἐφαίνετο νὰ εἴνει πολλαπλάσια στρατιώτης.

Εἶχε ἥκούσθη τὸ σιωπητήριον. Ήτο λυπηρόδην δι ποσε εἶνε αἰωνίως γιὰ δλους, γιὰ τὸν στρατιώτην, γιὰ τὸν διαβάτην, γιὰ τὴν πλάσιν ποῦ τὸ ἀκούει, γιὰ τὴν ζωὴν ποῦ δὲν θέλει νὰ κοιμηθῇ. Η σαλπιγγα ἐσήμαινεν

— Πάμε νὰ βγοῦμε ἀπὸ δῶ.

Ζ. Λ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΘΗ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΣ ΤΗΣ "ΧΕΛΙΔΟΝΟΣ",

Les vagues ont souetté mon navire dans tous les parages de l'Europe, aux Açores, en Afrique, en Amérique et mon oeuvre a grandi comme un arbre qui monte vers le ciel malgré les tempêtes.

Albert, Prince de Monaco.

"Υπάρχει εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐν πόλυφύλητον ἀπόπαιδο, ἐν περίεργον κρατίδιον ἡ ἡγεμονία τοῦ Μονακοῦ.

Ο πληθυσμός του σχεδὸν καθ' διοκληρίαν κινητός, ἀποτελεῖται ἀπὸ διάλιγας χιλιάδας κατοίκων, διαβατικῶν ὡς χελιδόνων, τοὺς διποίους φέρει ἔκει ἐπὶ τῶν πτερύγων τῆς ἡ τύχη. "Ἐκαστος εἰς τὸ ἰδιόρυθμον τοῦτο κρατίδιον εἶνε ὑπεύθυνος διὰ τὰς πράξεις του καὶ ἡ πολιτεία αὐτῇ εἶνε καὶ αὕτη ἀντικειμενικῶς ἀνεύθυνος ἔχουσα μόνην ἐκδήλωσιν τῆς ὑπάρχειώς της μικρὰν ἀστυνομίαν χάριν τῆς τάξεως, ἡ διποία ἐνίστε συλλέγει καὶ θάπτει τὰ ἀνθρώπινα ράκη ὅσων τυχὸν δὲν ἡξιώθησαν νὰ ἴδωσιν ἀνατρεπομένην τὴν καλπάσασαν κατ' αὐτῶν ἀτυχίαν. Διὰ τοῦτο τὸ διλιγότερον τοῦτο μόλις 22 τετρ. χιλιομέτρων ἐμβαδοῦ κρατίδιον, εἰς τὸ διποίον βεβαίως ἡ φαντασία τῶν ἀρχαίων θὰ ἔθετε τὴν κατοικίαν καὶ τὸ κρυστάγμετον τῆς Τύχης, ἡ μικρὰ ἀυτῇ πτερωνυχίς τῆς γῆς, δὲν ἔχει σκοποὺς κατακτητικὸς οὔτε τάσεις ἐκπλοκατικὰς δῆθεν τῶν ἄλλων.

Καὶ ἐν τούτοις εἶνε περίεργον! ἔχει τὸν φιλοδιξώτερον ἡγεμόνα. Διότι ἔκει δύον βασιλεύει ἡ τύχη, ἡγεμονεύει δὲ πρίγκηψ Ἀλβέρτος δὲποίος ἔχει τὸν κατακτητικῶν σκοπούς. Ὄνειροπόλησε πάντοτε τὴν τολμηροτάτην κατάκτησιν, ἐφαντάσθη νὰ κατακτήσῃ μὲ τὸν ἄνακον ἔξερευνητικόν του γρύπον τὸν πυθμένας τῶν θαλασσῶν, ἐσκέφθη νὰ ἀπλώσῃ τὴν ἐπιστημονικήν του πορφύραν μέχρι τῶν βυθῶν τοῦ Ὡκεανοῦ, εἰς τὰ ἀνήλια βασίλεια τῶν ὅστρακων, νὰ σύρῃ τὰ ἔξερευνητικά του μηχανήματα μέχρις αὐτῶν τῶν θεμελίων τοῦ θρόνου τοῦ Ποσειδῶνος.

Μία μικρὰ ἴστιοφόρος ἡμιολία τοῦ ἔχοησίμενος πρὸς τοῦτο, ἐν λεπτὸν γιῶτ μόλις 200 τόννων, ἡ περίφημος «Χελιδών», ἡ διποία ηὐτύ-

δψιν μᾶς καὶ ἡ πρώτη τοιαύτη του ἔρευνα, ἐν φύροντι ὀκόμη ἡ «Χελιδών» εὑρίσκετο εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ πλοῦ τῆς πρὸς τὰς Ἀζόρας, διημύνθη διὰ τῶν ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὀργανωθέντων λεπτοτάτων ἀλιευτικῶν μηχανημάτων πρὸς τὰ ἀσθενῆ ζωφία τῶν ὅποιων τὰ δργαναντικά, ἔχθρα τοῦ φωτός, ἐπιτρέποντα εἰς αὐτὰ νὰ ἀνέρχωνται ἐκ τοῦ βάθους μόνον κατὰ τὰς ἀσελήνους νύκτας καὶ οὕτουν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης τοὺς σκαρδαμυγμοὺς τοῦ φωσφορισμοῦ των. Συνήθως τὰ πλήθη τούτων δὲν φαίνονται παρὰ μετὰ τὸ μεσονύκτιον καὶ πανταχοῦ τότε, δποὶ ἐπὶ τῶν γαληνιώντων ὑδάτων πέσῃ ἡ ὄρασις, ἀποκαλύπτει μίαν ἔμψυχον μάζαν φωτεινὴν καὶ σπινθηρίζουσαν ἀναλόγως τῶν κρούσεων τοῦ σκάφους ἐπὶ τῶν ὑδάτων καὶ τῶν τριβῶν. Η πελαγία φαύνη, ὡς ὀνομάζουσι τὸ σύνολον τῶν μυριάδων ζωφίων εἰς τὰ διποῖα ἀποδίδεται τὸ φαινόμενον τοῦ φωσφορισμοῦ τῆς θαλάσσης, πλουσιωτάτη καὶ ἀριθμὸν εἰδῶν, περίεργος κατὰ τὴν μορφὴν καὶ τὴν λεπτότητα τῶν ἀτόμων μεταβάλλει θέσιν περιοδικῶς ἐν διλιθήσει κατακούρφω, τὸ δὲ καταπλήσσον θέαμα δπερ ἀπήλαυσε ἐν μιᾷ νυκτὶ περιγράφει μετὰ περισσῆς χάριτος ὁ πρίγκηψ Ἀλβέρτος. Ἰχθῦς ὅλων τῶν μεγεθῶν, ἄλλοι ἐφωδιασμένοι μὲ λαμπρὰς λεπίδας, ἄλλοι λαμπυρίζοντες μὲ ἀποχοώσεις φωτεινάς, πάντες ἔνοπλοι διὰ τὴν ἐπίθεσιν καὶ τὴν ἀμυνανταί μετὰ ποικίλων μαλακοστράκων* μὲ διαφανεῖς δπλισμοὺς ἀπὸ τοὺς διποίους διαφαίνονται τὰ ἔγχωμα δργανά των, μετὰ μαλακίων λεπτῶν κρυματουμένων ἢ ἄλλων παχέων καὶ κοντοχόνδρων, μετὰ μεδουσῶν μὲ πλουσιωτάτην κόμην ἐφωδιασμένων μὲ μόνην τὴν κίνησιν τὴν διποίαν τὰς παρέχουν αἱ σφύξεις τῆς διμβρέλλας των, μετὰ σαλπῶν διαφανῶν ἡνωμένων πρὸς ἄλληλας διὰ δεσμῶν ὁμοίως διαφανῶν. Ἐνίστε γύγαντες ὡς οἱ φυστήρες** καὶ οἱ ὄρυκες*** διέρχονται πρὸς ζήτησιν τῆς ζωῆς καὶ ἡ ταχεῖα μεταπότισις τοῦ σώματός των ἀπομακρύνει τὰς

* Τὰ μαλακόστρακα ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέρων τάξιν ὑπαγομένην εἰς τὴν ὄμοταξίαν τῶν ἀρθρωτῶν. περιλαμβάνει δὲ τὸν καρκίνον (κάρβουρα), τὰς καραβίδας, ἀστακούς κλπ. τὰ δὲ μαλάκια ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέρων συνομοταξίαν ἥτις περιλαμβάνει τὰ κατώτατα ζῶα, ὡς τοὺς ὄκταποντας, σηπίας, τὰ ὄστρεα, ἀκαλήφας, κοράλλια, σπόργυγος κλπ.

** Οἱ φυστήρες ἀνάγονται εἰς τὰ κητοειδῆ καὶ ταῦτα εἰς τὰ θηλαστικά, ενισκονται δὲ ἐν τῇ θαλάσσῃ ὄντες περίπου ὡς αἱ φάλαιναι καὶ ἔχοντες μῆκος φύσαντον ἐνίστε τὰ 20 μέτρα.

*** Καὶ αἱ ὄρυκες εἶνε ὁμοίας φύσεως ζῶα ἔνυδρα.

φανείας», οὗτω δὲ τῷ παρεσχέθη ἡ εὐχαρίστησις νὰ ἔδῃ εἰς τὸ βάθος τοῦ σάκκου τοῦ δικτύου του πληυθὸν μικρῶν μυστηριωδῶν ὅντων ἐσχάτων κατοίκων τῶν σκοτεινῶν βασιλειῶν, ἐκ τῶν δποίων διὰ πρώτην φορὰν ἥρχοντο πρὸς τὸν ἥλιον.

Περιέργον συνάντησιν ἀποτελοῦσι ἐν τῇ θαλάσσῃ τὰ ἐκβράσματα ἔκεινα τὰ δοποῖα παράγουσι μακρόθεν τὴν ἐντύπωσιν ναυαγίου καὶ τὰ δοποῖα ἐν τούτοις ἀποτελοῦνται ἐκ πελαγίων μαλακοτράκων ἀγαπώντων τόσον πολὺ τὸν πλάνητα βίον ὅστε ἐλλείψει ἄλλου πλωτῆρος ἵνα προσκολληθῶσιν, προσκολλῶνται πρὸς ἄλληλα διὰ τοῦ ἴδιου αὐτῶν ἀφρόδους σιέλου σχηματίζοντα πυκνὸν δάσος κυματιζόμενον ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ πλήρες καραβίδων καὶ ἄλλων μαλακοτράκων. Τὰ ἐκβράσματα ταῦτα ἄλλοτε πάλιν ἀποτελοῦνται ἐκ μιᾶς ἐπηγκενίδος (σανίδας) κεκαλυμμένης ἐξ ἀνατίφων καὶ περιστοιχιζομένης ὑπὸ πληθύνος ποικίλων ἰχθύων, ἀκολουθοῦνται δὲ συνήθως ὑπὸ κητῶν. Ἐνῷ μίαν ἡμέραν κατεγίνετο διὰ λέμβου τῆς «Χελιδόνος», τὴν δοποῖαν ἥ γαλήνη τῷ ἐπέτρεψε νὰ φύῃ εἰς τὴν θάλασσαν ἐν μέσῳ ὕκεανῷ, εἰς τὴν ἀλιείαν ἐνὸς τοιούτου θαλασσίου ἐκβράσματος, παρουσιάσθησαν αἴφνης ἀρκετὰ πλησίον τῆς λέμβου του τρία μεγάλα κητοειδῆ τὰ δοποῖα ἀφοῦ ἔριψαν νέφη ὕδατος εἰς τὸν ἀέρα, ἐπήδησαν ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης εἰς μεγάλα ὑψη παίζοντα καὶ συνταρασσοντα τὴν θάλασσαν διὰ τῆς πτώσεώς των, καὶ ἔξηρανίσθησαν κατόπιν. Εἰς ἔτερον ταξείδιον τῆς «Χελιδόνος» προηγούμενον, συνήντησεν αὐτῇ πλέοντα πρὸς τὴν Νέαν Γῆν ἐκ τῶν Ἀζορῶν ἔνα ὑπερμεγέθη ἰχθὺν ἐκ τῶν καλουμένων «γυμνιοδόντων», ἔνα μίγλιον παραπολουθοῦντα μίαν ἐπηγκενίδα τὸν δοποῖον καὶ ἡλίευσε. Τὸ κῆτος τοῦτο μὲ τὸ ἔξεχον ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης πτερύγιον καὶ τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν του ἐκ τοῦ πλαγίου, εἶνε δλόκληρος κατοικία παρασίτων, εἴτε ἔσωτερικῶς ἐπιπλατέων μαλακοτράκων ὃς ἀργυρᾶ νομίσματα ἥ ἄλλων μακρῶν καὶ ἔρυθρῶν σκαλήκων ἐμφυτευμένων μέχρις ἔκατοστῶν τινων μέτρου εἰς τὸ δέρμα καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς διφθαλμοὺς τοῦ κήτους, εἴτε ἔσωτερικῶς εἰς τὰ ἐντόσθιά του καὶ τὸ ἥπαρ του ἐκ τηρημαφρόδων, εἰδόντας πρωτοζώων καὶ ἄλλων. Τὸ ἀλιευθὲν τότε κῆτος ὑπὸ τοῦ πρόγκηπος Ἀλβέροτου ἀνῆκεν εἰς τὰ orthagoriscus mola καὶ ἔζύγισε 274 ὄκαδας· τοιαῦτα πάρασιτα ἀκόμη ἀπαντῶνται καὶ εἰς τοὺς δελφῖ-

νας τῶν ὁποίων τὴν ἀλιεύσαν θαυμασίως περιγράφει ὁ πρίγκηψ Ἀλβέρτος καὶ εἰς τῶν ὁποίων τὸν στόμαχον ενδίσκουσι πολύποδας, εἰς τὰ ἐντόσθια ταινίας καὶ εἰς τὸ ἥπαρ καὶ τὸ λίπος των παράσιτα.

Τὰς τελευταίας ἡμέρας αὕτινες προηγήθησαν τοῦ κατάπλου τῆς «Χελιδόνος» εἰς Ἀξόδας ἡσοχολήθη ὁ σοφὸς φυσιοδίφης εἰς τὴν συλλογὴν τῶν τημέων, τῶν γνωστῶν ἐπίσης ὑπὸ τῷ ὄνομα γαλέρᾳ ἢ δρόμων πορτογαλλικός. Ἀποτελεῖται ἡ γαλέρα αὕτη ἐξ ὑποστάσεως ζελατινώδους, χρώματος παλαιᾶς ἐνετικῆς ὑάλου, ἐν σχήματι στεφάνης μετὰ ἵνῶν διασταλτῶν, ἔξηρτημένης ἐξ ἐνός πλωτῆρος πλήρους ἀερίου καὶ σχήματος πύλου τριπτύχου, ὁ ὅποιος τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἀνέμου παρέχει τὴν κίνησιν τῶν τημέων. Αἱ Ἱνές, μήκους τριῶν ἢ τεσσάρων μέτρων, φέρουσι κύστιν σχεδὸν ἀοράτως ἐκάστη δὲ εἶνε ἐφωδιασμένη μὲ δηλητηριῶδες κέντρον εἰς τὸ ἄκρον νήματος περιεστραμμένου περὶ ἑαυτό, δι' ὧν παραλύουσιν δσους ἰχθύς ἥθελον τὰ ἐγγίσει, ἐνῷ μία ἀλλη στεφάνη ἀναλαμβάνει τὴν ἀπομίζησιν τοῦ ἰχθύος. Ἐπὶ τῶν τημέων τούτων εὐρισκομένων εἰς τὰς θερμάς θαλάσσας καὶ ἰδίως παρὰ τὰς Ἀξόδας ἐξήτασεν ὁ πρίγκηψ Ἀλβέρτος τὸ εἴδος τοῦ ἀερίου δι' οὗ πληροῦται ὁ πλωτήρος καὶ τὸν τρόπον δι' οὗ παράγεται τοῦτο ἐν τῇ θαλάσσῃ.

Ούτω ἔφθασε πλησίον τῶν Ἀζοδῶν ὃπου ἐ-
σκόπει τνὰ ἐρευνήσῃ τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης
εἰς 3,000 μέτρων βάθος, τὸ τελευταῖον προσι-
τὸν ὅριον εἰς τὰ ἐρευνητήρια μηχανήματα τῆς
«Χελιδόνος».

Είς ἀπόστασιν περίπου 70 μιλλίων ἀπὸ τῆς Graciosa ἡ βολὶς μεγάλου βάθους ἔδειξε 1.850 μέτρα καὶ μὲ πολλοὺς κόπους τοῦ πληρώματος, ἀφοῦ ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐλειπεν δὲ ἀτμός, ἀνελκυσθὲν τὸ οιφύλην εἰδικὸν δίκτυον ἔφερεν εἰς φῶς πολλοὺς κάδους ἐκ τοῦ μυστηριώδους θησαυροῦ δὲ διποῖς καθαρισθεὶς ἀπεκάλυψε πλῆθος ὀλόκληρον ἀστέρων, καὶ μαλακοστράκων καὶ ἄλλων λεπτοτάτων ὁργανισμῶν προσιτῶν εἰς τὸ μικροσκόπιον, ὡς ἐπίσης καὶ πληθὺν ἔχινῶν καὶ δστράκων λεπτοτάτων καὶ ὀραιοτάτων ἐν ἀπείρῳ ποικιλίᾳ καὶ ὀλοφυρίων, τῶν περιέργων τούτων κατοίκων τοῦ κατωτάτου ὑδρογείου βασιλείου ἄτινα δμοιάζουσι πρὸς ἄλαντας ἔχοντα σχῆμα σωλῆνος διατρήτου εἰς τὰ ἄκρα. Τὰ περιέργα ταῦτα ζῶα στεροῦνται πνευμόνων καὶ ποδῶν ἀλλ' ἡ πε-

πλατυσμένη αὐτῶν γαστήρ διμοία πρὸς τὸ κάτω
μέρος ὑποδήματος, φέρει σειρὰν κυλινδρικῶν
συσταλτῶν ἔξοχῶν διδουσῶν βραδυτάτην κί-
νησιν εἰς τὰ ἀδρανῆ ταῦτα ζῶα. Τέλος εὑρεν εἴδος
ἰχθύος τῶν βαθέων ὑδάτων μὲν μέτωπον ὅξεν
προεξέχον καὶ καλύπτον στόμα ἐστρογγυλευ-
σμένον καὶ συνεσπασμένον, τὸ δποῖον ὁνο-
μάζεται ὑπὸ τῶν ζωολόγων δολιχόσουρα καὶ
ἥχθη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐστερημένον τῶν λε-
πίδων του ἔνεκα τῆς ἐλαττώσεως τῆς πιέσεως
τῶν 11,8 ἀτμοσφαιρῶν εἰς ἥν ἔξη.

Μεταχειρίζομενος δὲ τὴν ἀλιευτικὴν κύρτην, κοινῶς παρ' ἡμῖν λεγομένην κιοῦρτον ἀλλ' ἐλαφρῶς τροποποιημένην εἰς τρόπον ὥστε νὰ περιλαμβάνῃ ἑσωτερικῶς μικροτέρους διμοίους καλάθους ἵνα μὴ διαφεύγωσι καὶ οἱ μικρότεροι ἵχθυς, ἡλίευσεν εἰς βάθος 2.000 μέτρων, πιθανῶς διὰ πρώτην φοράν, ἵχθυς δυναμένους νὰ διακριθῶσιν εἰς δύο εἰδη ἀνήκοντα ἀμφότερα εἰς τὸ εἶδος τῶν ἔγχεινων μὲν χρῶμα μελανόφαιον καὶ μὲν ὄφθαλμοὺς ὠχροκυάνους ἀτροφικὰς ὑπάρχεις τῶν κατωτάτων ὑγρῶν κοσμιων πιθανὸν ἔνεκα τῆς ἀμμους εἰς τὴν δοπίαν ζῶσιν. Οἱ ἵχθυς τοῦ εἴδους τούτου ἐκράτουν εἰς τὸ στόμα των ἐν ζευγος μαλακοστράκων καθισταμένων οὕτω διμοτραπέζων καὶ ἐμποδίζοντων ἔνιστε καὶ τὴν κίνησιν τῆς σιαγόνος τοῦ ἵχθυος.

Καταπλεύσας εἰς τὸν λιμένα Horta de Fayal τῶν Ἀζορῶν ἐπανευρίσκει ἐκεῖ ὁ εὐγενῆς φυσιοδίφης παλαιάς του γνωριμίας, καὶ τὰς ἐκδρομάς του διευθύνει πρὸς τὸν ἐσβεσμένον κρατήρα Pico τοῦ ὑφαιστείου Caldeira τῶν Ἀζορῶν ὅπου ἀγρεύει διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἔντομα ἐκ τῶν κρατήρων ἵνα μελετήσῃ τὸν τρόπον *ravus*² ὃν μετατρέπονται ταῦτα ὅπως δυνηθῶσι νὰ ζήσωσιν ὑπὸ τὰς νέας συνθήκας εἰς τὴν νέαν πατρόλιτα των, ἔντομα ἄτινα εὑρίσκονται καὶ εἰς ἑτέραν χώραν πολὺ ἐκείνης μεμακρυσμένην καὶ ὅν τὴν ἐν ταῦτῷ ὑπαρξίᾳ εἰς τόσον μεμακρυσμένας χώρας ἐξηγοῦσι διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἀποδημητικὰ πτηνά μεταφέρουσι τὰ ὡὰ τῶν ἐντόμων ἐκείνων.

Αποπλεύσας ἐκ Fayal ήλιευσεν εἰς βάθος
800 μέτρων ἀντικείμενα θαυμάσια. Μέγα μέ-
ρος τοῦ ἀλιεύματος ἀπετέλουν σπόγγοι ἔξοχοι
ὅμιοι πρὸς φωλεὰν κατασκευασμένην ὑπὸ^{τοῦ}
ράμφους πτηνῶν ἡ πρὸς κάνιστρον ἔξ ^{ὑά-}
λου πλεγμένου ὑπὸ τῆς χειρὸς ἐνὸς καλλιτέ-
χνου, μὲ τὸν πόδα πεπλατασμένον ἵνα δι'

σταθῆ ταῦτα κοιλεντερωτὰ τὰ δποῖα ἐναλλάξ
διεκδικοῦσι δύο δργανικοὶ κόσμοι, ὁ τῶν ζώων
καὶ ὁ τῶν φυτῶν. Ἐφερεν ἐπίσης πολλοὺς ἐκ
τῶν μεγάλων ἔκεινων μαλακῶν ἔχινῶν οἱ δ-
ποῖοι δμοιάζουσι πολὺ πρὸς παλαιὸν σκοῦφον
καὶ τινας ἵχθυς ὃν εἰς ἐκ τῶν μακρούρων εἶχε
τὴν φυσιογνωμίαν ἐντελῶς γελοίαν. Ἡ ύπερ-
βολική του ὃς κατεκάλυπτε τὸ στόμα του καὶ
ἡπεῖτε τοὺς διαβάτας μὲ τρεῖς σφαίρας ἐφω-
διασμένας μὲ δρθίας αἴχμας ἐνῷ μία ἀτελείω-
τος οὐρὰ ἐμήκυνε τὸ ἔτερον ἄκρον τοῦ ἀντι-
κειμένου τούτου. Μερικαὶ καραβίδες πολὺ μεγά-
λαι, εἶχον μεταξὺ τῶν κεφαλῶν των, δεκάκις ἢ τὸ
σῶμα των μακροτέρων, τὰ λείφανα ἀλλων σωμά-
των ἡκρωτηριασμένων. Οἱ σπόγγοι περὶ τῶν δ-
ποίων ὀμιλήσαμεν εἶχον περίεργον ἀμυντικὴν ἴ-
διότητα, ἐπλησσον δηλαδὴ τὰς χεῖρας διὰ τῶν
διαπεραστικῶν των πλήκτρων αἵτινες διὰ πρώτην
φορὰν ἐτόλμησαν νὰ τὰ σύρωσιν ἐκ τῶν ἀ-
δύτων τῶν ὠκεανῶν, ὡς τὰ ρόδα πλήττουν
τὰς αὐθάδεις χεῖρας αἱ δποῖαι τὰ ἐπιβου-
λεύονται.

Ἐπλήσιαζεν ἥδη ἡ «Χελιδών» πρὸς τὴν
νῆσον τῶν Flores ὁπότε τὸ δίκτυον ἐκ νέου
ριφθὲν εἰς βάθος 2000 μέτρων ἔφερε μόνον
ἕν περίεργον σύμπλεγμα ἐκ μιᾶς βερόνης, δια-
φανοῦς, στρογγύλης ὡς βυτίον τῆς ὅποιας ἡ
οἰκογένεια εὑρίσκεται εἰς τὴν κατωτέρων βαθ-
μῖδα τῶν δργανικῶν ὅντων, καὶ ἐξ ἐνὸς ἄλ-
λου ὀνομαζομένου phronima, διαφανοῦς καὶ
τούτου ὡς κρύσταλλον, τὸ ὅποιον διαρκῶς δια-
πεοᾶ ἡ βερόη καὶ τὸ κατατρώγει.

Ἐν Santa - Cruz τέλος, τῆς ὁποίας τὴν πρα-
σινῆς ουσαν ἀπόκρημνον ἀκτὴν διὰ τούτην φο-
ρῶν ἔχαιρετα ἡ «Χελιδών», περὶ τὸν ἄγρυπνον
τοῦτον φρουρὸν δὲ ὅποιος μέσῳ τοῦ βασιλείου
τῶν κυκλώνων ἐπαγρυπνεῖ ἐπὶ τὸν νέον κόσμον,
εἰς βάθος 1560 μέτρων καὶ ἀπὸ πυθμένος βρα-
χωδεστάτου καὶ σπηλαιώδους, δὲ σάκκος τοῦ δι-
κτύου ἔφερεν ἀναμεμιγμένα μὲν δείγματα τοῦ
πυθμένος ἵχθυς διαφόρων μορφῶν, καραβίδας
κερασόχρους μεγάλας, θάμνους διλοκλήρους ἐκ
κοραλλίων ἐντὸς τῶν ὅποιών ἐκινοῦντο ζωάρια
χρωμάτος ζωηροῦ ἐρυθροῦ, κιτρίνου, λαλά, ἐνῷ
εἰς τῶν συντρόφων τους σοφῶν ἡσηκολήθη ἐπὶ
ματαίῳ εἰς ἕρεύνας ἐντὸς τῶν λιμνῶν τῆς
γῆς.

Ἐκ Flores διημύνθη εἰς τὴν νῆσον Corvo, ἐσβεσμένον ἡφαίστειον μὲ λίμνην ἐπὶ τοῦ στομίου τοῦ κρατήρος ἐπὶ τοῦ ὅποιου ενδίσκουν καταφύγιον καὶ στιγμὰς ἀναπαύσεως ἐκ τῶν τρικυμιῶν διάφορα θαλάσσια πιηνά. Ἐν Corvo

μετεσχημάτισε τὰς ἀλιευτικάς του κύρτας (κιούζ-
τους) αἱ δοποῖαι, ἔβλεπεν δὲν ἐπλήρουν
τὸν προορισμόν των, ἀντικαταστήσας τὰ μετάλ-
λινα δίκτυα των, τὰ δοποῖα ἐνόμιζεν δὲν ἀπῆ-
ρεσκον εἰς τινα ἔνυδρα ζῶα, δὲν ἄλλων με-
ταξίνων καὶ δώσας εἰς αὐτὰς σχῆμα πόλυε-
δρικόν. Ἐπιτυχία ἔστεψε τὴν νέαν των τρο-
ποποίησιν διότι δὲν αὐτῆς ἔξήγαγεν ἐκ τοῦ βυ-
θοῦ τῶν θαλασσῶν πλῆθος ἰχθύων, καρκίνων,
καρδιόδων ὑπερμεγέθων νέου εἰδους, ἵσων πρὸς
μεγάλα πινάκια καὶ ἐφωδιασμένων μὲν ἴσχυρο-
τάτας χηλάς. Παραδόξως δὲ τινὲς ἐκ τούτων
ἀνήρχοντο ἀφ' ἐαυτῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἔξηρ-
τημένοι ἔξωτερικῶς τῆς κύρτης παρὰ τὴν μετα-
βολὴν τῆς πιέσεως, τῆς θερμοκρασίας καὶ τοῦ
φωτός, πρᾶγμα δὲρο καὶ ἄλλοτε εἶχε παρα-
τηρήσει δὲν Ἀλβέρτος, ἀλλ' ἐν τῇ Μεσογείῳ
ἐν δὲν θερμοκρασίᾳ τοῦ βυθοῦ δὲν κατέρχε-
ται κάτω τῶν 13 βαθμῶν ἀντὶ τῶν δύο μό-
νον εἰς οὓς κατέρχεται δὲν τοῦ ἀντιστοίχου του
τοῦ ὡκεανοῦ.

Τέλος ἔπλευσεν εἰς τὴν Graciosa καὶ μετὰ
μικρὸν ἐκεῖ διαμονὴν καθ' ἥν ἡσχολήθη εἰς
τὸ κυνήγιον τῶν κυανῶν περιστερῶν καὶ ἐπε-
σκέφθη τὴν σκοτεινὴν λίμνην ἐπὶ τοῦ ἐσβεσμέ-
νου ἡφάιστείου τῆς Caldeira, ἐπελήφθη τοῦ με-
γάλου ταξειδίου τῆς ἐπανόδου τὸ δοποῖον δμοίως
ἔχοησιμοποίησε δὲν ἔξερευνητικὰ πειράματα.

Οὐλίγον ἀπωτέρω τῆς Pico μετεχειρίσθη ἔ-
τερον εἶδος μηχανήματος ἀλιευτικοῦ, μίαν ρά-
βδον σιδηρᾶν πρὸς ἥν καθέτως εἶναι ἐφηρ-
μοσμέναι τρεῖς παράλληλοι ράβδοι ἐφωδια-
σμέναι εἰς τὰ πέρατά των διὰ μακρῶν σαρώ-
θρων ἐκ στυπίου. Καὶ τὸ ἀλιευτικὸν τοῦτο
δργανον. τὸ δοποῖον εἶνε προωρισμένον διὰ τὰ
βυαχώδη μέρη εἰς ἥν εἶναι κίνδυνος νὰ θραυ-
σθῇ τὸ δίκτυον, τῷ ἐκόμισεν ἔνα ἴδιαίτερον
κόσμον μαλακοστράκων, ἀστέρων, σπόγγων,
σκωλήκων, ἀκόμη καὶ ἰχθύων περιπελεγμέ-
νων εἰς τὰ δάση τῶν κοραλλίων, ὡς ἐπίσης ἐκ

νέους καὶ ἐκ τῶν ἀδρανῶν ἐκείνων ζῶων ἀτινα-
δνομάζονται δλοδούρια καὶ τὰ δοποῖα ἀκο-
λουθοῦνται ὑπὸ ἐνὸς ἰχθύος ὅνομαζομένου
flicrasfer, δὲν δοποῖος ἐν κινδύνῳ εὑρίσκει κατα-
φύγιον ἐντὸς τοῦ δλοδούριου.

Εἰς βάθος 2840 μέτρων, τὸ μεγαλείτερον βά-
θος εἰς δὲν ἥλιευσεν ἥ βολὺς ἔφερε δεῖγμα ἀμ-
μονού λευκήν ἀργιλώδη, καὶ θερμοκρασίαν πυθ-
μένος 4 βαθμῶν. Τὸ δίκτυον τῆς Χελιδό-
νος» φιφθὲν ἔφερεν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἥλιου κα-
τοίκους ἐνὸς κόσμου τὸν δοποῖον κατέστησαν μό-
λις ἀτελέστατα γνωστὸν ἀποστολαί διοργανω-
θεῖσαι ὑπὸ μεγάλων κρατῶν καὶ ἐπὶ ἴσχυρῶν
πλοίων, δηλαδὴ, δλοδούρια, ἀστερίας, μαλακό-
στρακα, πάντα νέου εἴδους.

Ο πρίγκηψ Ἀλβέρτος ἐπανερχόμενος ἐκ τῶν
Αζορῶν ἐκόμισε προσέτι δωδεκάδα θαλασ-
σίων χελωνῶν αἱ δοποῖαι ἔλκουσι τὴν καταγω-
γήν των ἐκ τῶν τροπικῶν χωρῶν τῆς Ἀφρι-
κῆς καὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰς δοποίας συλλαμ-
βάνουσιν ἐν καιρῷ γαλήνης καὶ εὐδίας διὰ
λέμβουν κοιμώμενας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς
θαλάσσης. Αἱ χελώναι αὗται παρουσιάζουσι
ἄξιοσημείωτον ζωϊκὴν δύναμιν, διότι ἥ καρ-
δία των ἀποχωρισθεῖσα τοῦ σώματος ἔξακο-
λουθεῖ ἥ πάλλη ἐπὶ πολλὰς ὥρας αἱ δὲ σιαγό-
νες των ἀποχωρισθεῖσαι τῆς κεφαλῆς ἔξακο-
λουθοῦνται νὰ συλλαμβάνωσιν ἀντικείμενα ἐπί¹
τινα καιρόν καὶ αὗτὸ τὸ ζῶον διατηρεῖται ἐν
τῇ ζωῇ νῆστι ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας καὶ μῆνας.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος ἔξαιρευνητικὸς
πλοῦς τῆς «Χελιδόνος» τῆς δοποίας τὰ ίστια
ἐκόπλωσε πάντοτε ὁ ἀκραιφνῆς ἐπιστημονικὸς
ζῆλος καὶ ἥ ἡγεμονικὴ ἀληθῶς ἐθελούμενσία
ἐνὸς σοφοῦ ἡγεμόνος. Καὶ δὲ τελευταῖος οὗτος
πλοῦς τῆς «Χελιδόνος» συμπληρῶν τὸ εὐγενὲς
ἔργον τοῦ πρίγκηπος Ἀλβέρτου, ἐπιβεβαιῶ ὅτι
πράγματι τὸ ἔργον του τοῦτο ἐμεγαλύνθη καὶ
κατηρτίσθη ὡς «δένδρον τὸ δοποῖον ἀνυψώθηται
πρὸς τὸν οὐρανὸν παρὰ τὰς θυέλλας».

Π. Ρδ.

ΕΞΟΧΑΙ ΑΘΗΝΩΝ—ΚΟΛΟΚΥΘΟΥ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Σ. ΚΟΚΟΛΗ

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Α Ἰσθημα γενικῆς χαρᾶς ὑπεδέχθη τὴν εἰδη-
σιν, διότι ἐν ταῖς ἀποθήκαις λησμονημένου
ἀχρήστου χάρτου τοῦ ὑπονοματού τῶν Οἰκο-
νομικῶν, γενομένης μεταθέσεως καὶ μετασκευῆς
τῶν γραφείων ἀνευρέθη πολύτιμος θησαυρὸς
ἰστορικῶν ἐγγράφων, ἀναγομένων εἰς τὸν Μέ-
γαν ἥμαν ὑπὲρ Ἀναστάσεως Ἀγῶνα. Εἶναι
δὲ τόσον μέγας ὁ θησαυρὸς οὗτος καὶ κατὰ
ποσόν, ὅγκον καὶ ἀριθμὸν ἐγγράφων,—ἀνε-
ξαρτήτως τῆς ἀνεκτιμήτου αὐτῶν ἰστορικῆς
σημασίας,—ὅστε τὴν ἰδέαν τοῦ ποσοτικοῦ, τοῦ
κατ' ὅγκον μεγέθους τοῦ θησαυροῦ τούτου ἔξ-
αγγέλλουν οἱ ἔξῆς ἀριθμοί. Ἐγγραφα 150,000

περίπου, συγκεντρωμένα εἰς 23,297 φακέλλους,
συσωματωθέντας εἰς 127 δγκωδεστάτας δέσμας.

Εἰς στατιστικὸς ἐμμανής, ἐξ ἐκείνων οἱ δ-
ποῖοι καταγίνονται εἰς τοιούτου εἰδούς παρα-
στάσεις καὶ καταλήγουν εἰς ἀνάλογα παραστα-
τικὰ συμπεράσματα, εἰς ἐξ ἐκείνων, οἱ δ-
ποῖοι ἀναγγέλλουν εἰς τὴν κοινωνίαν, πόσακις
τὰ ἐν ἐνεργείᾳ τηλεγραφικὰ σύρματα, θὰ ἡδύ-
ναντο νὰ περιτυλιχθοῦν περὶ τὴν γηνῆν σφαι-
ραν, ἥ πόσους κύκλους τοῦ ισημερινοῦ ἀπο-
τελοῦν αἱ ἐπὶ τῆς γῆς σιδηροδρομικαὶ γραμμαί,
θὰ ἡδύνατο νὰ καταστρώσῃ καὶ περὶ τοῦ θη-
σαυροῦ τῶν ἐγγράφων τούτων περιεργότατα

πορίσματα. Ότι π. χ. ζυγίζουν ταῦτα ἐν δλῳ τόσα χιλιόγραμμα, δτι ἀπλούμενα, ἐν ἔκαστον παραπλέυρως τοῦ ἄλλου, θὰ ἥδυναντο νὰ καταλάβουν μῆκος ἑβδομήκοντα περίπου χιλιομέτρων, δσον ἵσως τὸ ἄπ' Ἀθηνῶν εἰς Θήβας διάστημα.

Ἄλλα δι' ἐμὲ θὰ εἶχεν ἀξίαν εἰς ἄλλος μελαγχολικὸς ὑπολογισμὸς περὶ τοῦ θησαυροῦ τῶν ἐγγράφων τούτων ποῖος νὰ ἔναι ἀραιγε δ κυβισμὸς τῶν 127 τούτων πελωρίων δεσμῶν. Πόσα κυβικὰ μέτρα πολυτίμου χώρου εἴχον τὴν ἀδιακρισίαν νὰ καταλαμβάνουν εἰς τὰς ἀποθήκας ἀχρήστων πραγμάτων τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, μεταξὺ ἄλλων ἀπορριμμάτων, διλιγώτερον ἀχρήστων.

Εἶναι τούλαχιστον ἀνακοψιστικόν, δτι δὲν κατεῖχον ἄλλας χρησιμοτέρας θέσεις ἐν αὐτῷ. Διότι ἡ διάδοσις δτι ἀνεκαλύφθησαν... εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου εἶναι βεβαιότατον, δτι δὲν εἶναι ἀληθῆς ἡ κοινοτέρα ἄλλως λογικὴ ἀποκρούει τὴν ὑπόνοιαν δτι τὰ παλαιόχαρτα ταῦτα, τῶν δποίων ἡ διάσωσις ἀποδεικνύει, δτι καὶ οἱ παντοπᾶλαι τῆς ἐποχῆς, καὶ ἡ ἐλησμονήθησαν, τὰ εἴχον ἀποκρούει καὶ αὐτοὶ ὡς ἀχρήστα, θὰ εἴχον τὴν αὐθάδειαν νὰ παραμένουν ἕκει, ἐν αὐτῷ δηλαδὴ τῷ ἀρχεῖῳ, ἐπὶ πλέον τοῦ ἡμίσεος αἰῶνος, ὑπεκφεύγοντα τὴν προσοχὴν τῶν καθαριστῶν καὶ τὴν δικαίαν τιμωρίαν τοῦ σαρωθρου.

Διότι εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῶν κρατῶν, καὶ εἰς τὰ Ἀρχεῖα τῶν ὑπουργείων, δὲν ὑπάρχουν θησαυροὶ ἐγγράφων, ἀγνοούμενοι καὶ λησμονημένοι. Δὲν ὑπάρχουν δεκάδες κυβικῶν μέτρων δεσμῶν ἐγγράφων, περὶ τῆς ὑπάρχεως τῶν δποίων οὐδεὶς γνωρίζει τι. Τὰ ἀρχεῖα ἀποτελοῦνται ἐκ θησαυρῶν γνωστῶν, ταξινομημένων, καταγεγραμμένων, ἐτοίμων, δπως ἀνοίξουν τὸ στόμα των, μὲ τὰ πελιδνά των χελήη, δηλαδὴ τὰς σελίδας μὲ τὰ κιτρινισμένα φύλλα, εἰς τὰς εὐσεβεῖς ἐρωτήσεις τῶν ἐπιγνωμένων περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ παρελθόντος, ἐτοίμων δπως ἀνταποκριθῶν εἰς τὴν μέριμναν, ἥτις ἐτάζει καὶ διερευνᾷ τὸ παρελθόν διὰ νὰ διαφωτίσῃ τὸ μέλλον. Ἐν ἄλλοις λόγοις δ ὅρος «ἀρχεῖον» ἀναφέρεται εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐγγράφων, τὰ δποῖα ἐν ἐπιγνώσει τηρεῖ τὸ Κράτος. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἔννοια δημοσίου ἀρχείου εἶναι ἀναπόταστος τῆς ὑπάρχεως ἐπισήμου καταλόγου καθοδηγούντος εἰς τὴν χρήσιν αὐτοῦ.

Τὰ Ἀρχεῖα ἔγκλείσουν τὴν παράδοσιν, θάλ-

ποντὸν τὰς ἀναμνήσεις τὰς ἐθνικάς, καὶ ἔχουν θεματοφύλακας καὶ φρουροὺς ἀκοινήτους τῶν παραδόσεων καὶ τῶν ἀναμνήσεων τούτων τοὺς ἀρχειοφύλακας, ἐτοίμους νὰ ἀνοίξουν πρὸς ὑμᾶς οἵαν δήποτε ἔλετε ἐκ τῶν σελίδων τοῦ παρελθόντος.

Εἰς τὰ Ἀρχεῖα λοιπὸν δὲν ὑπάρχουν ἄγνωστοι, λησμονημένοι θησαυροί, δπως δὲν ὑπάρχουν ἄγνωστα καὶ λησμονημένα πεντακοσιόδραχμα καὶ στερλίναι καὶ εἰκοσάφραγκα εἰς τὸ κορηματοκιβώτιον ἀρχειοφύλακας.

Διὰ τοῦτο εἶναι μεγάλη ἀσέβεια πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τὸ νὰ λέγωμεν δτι τὰ ἐγγράφα ταῦτα, ἀτινα προσθέτως χαρακτηρίζονται καὶ ὡς θησαυροί, εὑρέθησαν ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ. Οχι. Ἀνάγονται ἀπλῶς εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν λησμονημένων ἀπορριμμάτων, δπως σκοληκόβρωτος ἔδρα ἀνευ ποδῶν, ἐπὶ τῆς δποίας ἀνεπαύετο εἰς πρόπαππος, δπως τὰ παλαιοσύδηρα μιᾶς κλίνης, ἐφ' ἣς ἔξεπνευσαν γενεὰι προγόνων, δπως τὰ ἐξηρθρωμένα ἔντα κιβωτίου, δπως ἐφύλαττον ἐπιμελῶς τὰς προϊκὰς τῶν αἱ προμήτορες, ἀτινα στιβαγμένα εἰς τινὰ γωνίαν τῆς σοφίτας ἐβαρύνθη νὰ τὰ ρίψῃ εἰς τὸν δδοκαθαριστὴν ἡ ἀδράνεια μιᾶς μεγάλης σειρᾶς ὑπηρετιῶν.

Τὰ εὑρεθέντα ταῦτα ἐγγράφα ἀνήκον εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου, δσον ἀνήκον πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἄλλα ἐγγράφα τοῦ Ἀγῶνος, τὰ δποία ἐν τούτοις εἴχον θεωρηθῆ ḥρησιμάτερα, διότι ἐχρησιμοποιούντο εἰς τὰ παντοπλεῖα, ὡς σάβανα ἀλιπάστων παρδελλῶν καὶ ρεγκῶν.

Ἐγράφησαν τόσα ἐναντίον τῆς εἰρωνείας, ἐναντίον τοῦ ὑφους τοῦ σαρκασμοῦ, ἄλλα νομίζω δτι εἶναι δικαιότερον τὸ γραφέν, δτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δ σαρκασμὸς εἶναι τῆς ὑδύνης καὶ τῆς καυστικῆς ἀγωνίας δ ὁργῆς.

Καὶ πιέζει τῷ ὄντι τὴν ψυχὴν ἡ λήθη αὐτῇ καὶ ἡ περιφρόνησις καὶ ἡ ἐγκατάλειψις μέχρι τοῦ νὰ ἀγνοῶμεν τὴν ὑπαρξίαν τῶν μνημείων τούτων τῆς μεγάλης ἐποποίας τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀναστάσεως. Δὲν εἶναι δὲ μόνον λήθη! Εἶναι μία ἀπότομος, μία ἰστορικῶς ἀνεξήγητος, διάσπασις τῆς γενεᾶς τῶν λόγων τῆς ἀμεσως διαδεχθείσης τὴν γενεὰν τῶν ἔργων, τόσον ἀπότομος, ὥστε 150,000 ἐγγράφα ἐκείνων τοὺς δποίους ὑνομάζομεν πατέρας μας καὶ οἰτινες εἶναι τὸ πολὺ πάπποι μας, νὰ εὑρεθοῦν τυχαίως, δπισθεν τῶν ἐρμαρίων, ἐντοιχισμένα, ὡς ἀρχαιότητες τῆς Μυκηναϊκῆς ἐποχῆς δπι-

σθεν τῶν δγκωδῶν λίθων τῶν μυκηναϊκῶν θησαυρῶν! Ως νὰ ἐμεσολάβησαν, μεταξὺ τῶν ἀγωνιστῶν τῆς χθὲς καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν οἱ ἀλοκήρους γενεᾶς, δὲν εἶχον λοιπὸν τὴν δύναμιν νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα; νὰ τείνουν τὸν δείκτην πρὸς τοὺς τίτλους τούτους τῶν θριάμβων τῶν, τοὺς δποίους ἐντείχισεν ἡ ἀγνωμοσύνη, διὰ νὰ ἀποτελισθοῦν δταν οὐδεὶς ὑπάρχει πλέον δπως τοὺς ἐπικαλεσθῆ;

Μόνον τοῦτο τὸ σύμπτωμα, μοναδικὸν ἐν τῇ ἰστορίᾳ τῶν ἐθνῶν, τὰ δποία ἐπικαλοῦνται περιγαμηνὰς παρελθόντος καὶ διεκδικοῦν μέλλον, δὰ ἦτο ἱκανὴ ἀφορμὴ ἀπελπισμοῦ. Διότι, ὡς λέγει ὁ Μπρουνετέρ, τὰ ὄνειρα καὶ οἱ πόθοι τοῦ μέλλοντος λικνίζονται ἐν τῷ λίκνῳ τῶν παραδόσεων τοῦ παρελθόντος διότι ἐξακολουθοῦμεν νὰ ἀνήκωμεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἀφ' ἡμῶν οἰχομένων διότι τὸ αἷμα αὐτῶν κυκλοφορεῖ εἰς τὰς φλέβας ἡμῶν, διότι αἱ πράξεις των ἀνἀποτελοῦν τὴν ἰστορίαν τοῦ ἔθνους ημίδων διὰ τὸ παρελθόν, ἀποτελοῦν συγχρόνως τὸ πρόγραμμα τοῦ μέλλοντος. Καὶ δταν ἐν ἔθνος φωρᾶται τόσον πάνηγυρικῶς διασπῶν τὴν ἐνότητα τοῦ συνδέσμου μετὰ τοῦ ἀμέσου αὐτοῦ παρελθόντος, τὸ ἔθνος τοῦτο καὶ περὶ τοῦ μέλλοντός του δὲν φαίνεται δτι ἐνδιαφέρεται πολὺ.

Αλλὰ κορυφοῦνται ἡ ἀπαισιοδοξία, δταν ἀποβλέψῃ τις εἰς τὸ εἶδος τῶν ἐγγράφων τούτων καὶ μετ' αὐτῆς καὶ ἡ δικαιοτέρα ἀπορία πῶς κατωρθώμῃ, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς φύσεως αὐτῶν, νὰ πνέῃ καὶ νὰ στραγγαλίσῃ τόσον ἀποτόμως, τόσον φονικῶς, τὴν κραυγὴν αὐτῶν ἡ Λήθη, ὃστε νὰ ἐκλίπουν, νὰ ἔξαφανισθοῦν, νὰ μηδενισθοῦν, νὰ ταφοῦν. Διότι τάφοι βαθεῖς, βαθύτεροι ἀπὸ τοὺς Μυκηναϊκοὺς καὶ ἀπὸ τὰς κρύπτας τῶν μοιμιῶν τῶν Φαραώ, ὑπῆρξαν δι' αὐτὰ τὰ ἐντειχισμένα ἐρμάρια.

Διότι ἡσαν ἐγγράφα κραυγάζοντα. Διότι ἐκάστη γραμμὴ αὐτῶν ἦτο καὶ μιὰ στοναχή, ἐκάστη λέξις μία ἐπίλημης ὁργῆς, διότι ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡσαν τὰ ἐγγράφα τῆς λεγομένης Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀγῶνος! Διότι πολλοὶ ἐπιζήσαντες ἐπὶ μαρκὸν ἐκ τῶν 23,297 ἀγωνιστῶν τοὺς δποίους ἀπέβλεπον, δὰ ἀνήρχοντο βεβαίως πολλάκις τὴν κλίμακα τὴν ἐπώδυνον, μὲ κλονιζόμενα τὰ βήματα, μὲ ἔτι μᾶλλον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν κλονιζομένην τὴν ἐλπίδα ἐπὶ τὴν εὐγγνωμοσύνην τῆς Πατρίδος, τῆς δποίας ὑπῆρξαν οἱ δημιουργοί. Ποία λοιπὸν δύναμις ἡδυνήθη δταν τὸν τίτλον 23,297 φάκελλοι, οἱ περιλαμβάνοντες τοὺς τίτλους τόσων προμάχων, ἐλησμονήθησαν, ἀπωλέσθησαν, ἐτείχισθησαν.

Οὕτω, η Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἀγῶνος ἐπαυσε νὰ ἔχῃ ἀντικείμενον. Καὶ σιγά, σιγά, χωρὶς κανεὶς νὰ δύναται νὰ ἐνθυμηθῇ πότε, αἱ 23,297 φάκελλοι, οἱ περιλαμβάνοντες τοὺς τίτλους τόσων προμάχων, ἐλησμονήθησαν, ἀπωλέσθησαν, μὲ τοὺς δημιουργούς των, τοὺς ἀξιωματικούς των,

οἱ γηραιοὶ μαχηταὶ τῶν δποίων τινὲς ἔως προχθὲς ἔσυρον βίον στερήσεων καὶ βίον δδύνης καθ' ὅλην ταύτην τὴν διαφρεύσασαν περίοδον δλοκήρους γενεᾶς, δὲν εἶχον λοιπὸν τὴν δύναμιν νὰ ὑψώσουν τὴν χεῖρα; νὰ τείνουν τὸν δείκτην πρὸς τοὺς τίτλους τούτους τῶν θριάμβων τῶν, τοὺς δποίους ἐντείχισεν ἡ ἀγνωμοσύνη, διὰ νὰ ἀποτελισθοῦν δταν οὐδεὶς ὑπάρχει πλέον δπως τοὺς ἐπικαλεσθῆ;

Καὶ εἶναι τόσον διδακτικὴ ἡ ἰστορία αὐτῇ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀγῶνος! Είχε συστηθῆ διὰ νὰ ἔξετάσῃ τὰ δικαιώματα τῶν ἀγωνιστῶν καὶ τὰ μέλη αὐτῆς διεδέχοντο ἀλλήλα καὶ ἡ δραστηριότης της ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν εὐθυγραμμόνην τοῦ ἔθνους. Αἱ κορυφαὶ τοῦ Ἀγῶνος, στρατηγοί, καὶ ἀρχηγοί δπλων καὶ χιλιάρχοι, προσέπεσαν βεβαίως εἰς τὴν ἀντίληψιν της, δπως συσπίπτουν καὶ εἰς τὴν ἀντίληψιν της ἴστορίας. Ἡ σχολήθη καὶ περὶ τῶν ἀφανῶν μαχητῶν, δσοι εἶχον «μπαρμπάτας εἰς τὴν Κορώνη», διότι φαίνεται, εἰς τὴν Κορώνην ἡσαν τότε οἱ ἰσχυρότεροι θείοι. Ἡ σχολήθη μάλιστα καὶ περὶ πολλῶν κατ' δνομα ἀγωνιστῶν, οἱ δποῖοι ποτὲ δὲν εἶδον τὴν λάμψιν τῶν δπλων, οὔτε ὁσφράνθησαν τὸν καπνὸν αὐτῶν.

Αλλ' οἱ πολλοί, οἱ ἀφανεῖς, οἱ πληθεῖοι πρόμαχοι τῶν στρατοπέδων καὶ τῶν σκαφῶν τῶν στόλων, κατὰ τὸ πλεῖστον ἔμειναν ἐκτὸς τῶν προικοδοτήσεων, καὶ τῶν λοιπῶν ἐνδείξεων τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης. Οπως ἡ ἰστορία δὲν ἀσχολεῖται περὶ αὐτῶν, οὕτω δὲν ἔλλαβε καιρὸν νὰ ἀσχοληθῇ καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἀγῶνος. Καὶ ἔκλιναν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν θάνατον, δστις ἰσολόγησε καὶ τὰς ὑπηρεσίας των καὶ τὰ δικαιώματά των καὶ τὰς ἐπλίδας των, μαχηταὶ τῆς ἡρᾶς καὶ μαχηταὶ τῆς θαλάσσης, συντριβέντες ὑπὸ τὸ βάρος τῶν πικρῶν, καὶ τῶν στερήσεων, ὡς συνετριβήσαν οἱ σκελετοὶ τῶν σκαφῶν, ἐντὸς τῶν δποίων ἀγωνιζόμενοι ἀνέστησαν τὴν Ἑλλάδα.

Οὕτω, η Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἀγῶνος ἐπαυσε νὰ ἔχῃ ἀντικείμενον. Καὶ σιγά, σιγά, χωρὶς κανεὶς νὰ δύναται νὰ ἐνθυμηθῇ πότε, αἱ 23,297 φάκελλοι, οἱ περιλαμβάνοντες τοὺς τίτλους τόσων προμάχων, ἐλησμονήθησαν, ἀπωλέσθησαν, μὲ τοὺς δημιουργούς των, τοὺς ἀξιωματικούς των,

τοὺς ὑπαξιωματικοὺς καὶ τοὺς στρατιώτας καὶ τὰ ἐπιτελεῖα καὶ τὰ πληρόματα τῶν σκαφῶν.

Ομοία θὰ ἡτο καὶ ἡ χαρὰ τῶν ἀρχαιολόγων, δταν εἰς τοὺς σαρκοφάγους τῶν Φαραὼ ἥδυνήθησαν νὰ εῦρουν τὴν κλεῖδα τῶν ἱερογλυφιῶν, καὶ νὰ ἀνασχηματίσουν καὶ αὐτοὶ τὴν σειρὰν τῶν δυναστειῶν τῆς Αἰγύπτου.

Ἄλλ' ἀν που ἐπιζῶσιν αἱ ψυχαὶ, αὗτῇ ἡ τιμητικὴ τῆς μηνῆς των χαρὰ τῶν υἱῶν καὶ τῶν ἔγρονων, οἱ δποῖοι ἀφῆκαν τοὺς πλείστους ἐξ αὐτῶν νὰ ἀποδάνουν ἐπὶ τῆς ψάθης ἢ ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ ἐδάφους, βεβαίως δὲν θὰ ἔναι ἐπαρκῆς, δπως διαλύσῃ τὴν πικρίαν, ἢν ἀπεκόμισαν μεδ' ἔαυτῶν εἰς τὸν τάφον.

Καὶ τώρα χάρις εἰς τὸν ἀνακαλυφθέντα πλοῦτον, μεταξὺ τοῦ δποίου ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἔγγραφα ἀναγόμενα εἰς τὴν τριετῆ κυβέρνησιν τοῦ Μεγάλου τῆς Ἑλλάδος Κυβερνήτου, τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου, ἐν πάροξυσμῷ ἐνθουσιασμῷ, προτείνεται ἡ ὑπὸ τῆς πολιτείας, δηλαδὴ τοῦ Κράτους, σύστασις Ἐθνικοῦ Ἀρχείου, διότι, λέγοντ, δλα τὰ ἔθνη καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ Βούλγαροι ἔχουν τὸ Ἐθνικὸν αὐτῶν Ἀρχεῖον.

Καὶ ποῖος εἶπεν ὅτι δὲν τὸ ἔχουν;

Όλα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου, ἀφ' ἣς ἡνοιγον τοὺς δφθαλμοὺς πρὸς τὸ πρῶτον ἀμυδρὸν φῶς τοῦ πολιτισμοῦ, ἥσθανθησαν τὴν ἀνάγκην νὰ μονιμοποιοῦν καὶ νὰ παραδίδουν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὴν ίστορίαν των, τὰς παραδόσεις των, τοῦ παρελθόντος αὐτῶν τὰς περιγαμηνάς. Καὶ ἡ συνείδησις τῆς ἀνάγκης ταύτης ἐδημιούργησε τὰ Ἐθνικὰ Ἀρχεῖα. — Ἀρχεῖον τοῦ κράτους ἀπετέλουν αἱ ἀπειράθιμοι ἐνεπίγραφοι ἐξ ἀργύλου πινακίδες τὰς δποίας ἐν Νινεύῃ ὑπὸ τὰ ἔρείπια τῶν ἀνακτόρων τοῦ Σαρδιναπάλου ἔφερον εἰς φῶς αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν Λαγιμὸρδ καὶ τοῦ Σμίδ. Ἀρχεῖα δημόσια εἶχον καὶ οἱ Φοίνικες, ὡς βεβαιώνει ὁ Τερτυλιανός, καὶ οἱ Τύριοι, ὡς διηγεῖται ὁ Ἰώσηπος. — Εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπῆρχεν ἐπίσης χαρτοφύλακιον, καὶ τὸ Μητρόφων, τῆς Κυρέλης ὁ ναός, ἀρχεῖον ἡτο ἐπίσης, ὡς ἡτο ἀρχεῖον ἐπίσημον τῶν Ἐβραίων δ ναὸς τοῦ Σολομῶντος.

Καὶ ἐν Ρώμῃ δὲ οἱ κήνσορες ἐπεμελοῦντο εἰς τὸ oerarium τὰ τοῦ ἀρχειοφυλακίου Cura tabularum publicarum).

Οτι δὲ δλα τὰ σύγχρονα κράτη ἔχουν ἐθνικὰ ἀρχεῖα εἶναι περιτόν καὶ λόγος νὰ γίνεται. Ἐν Γαλλίᾳ τὸ Ἐθνικὸν Ἀρχεῖον, τὸ συστημὲν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος, κατὰ μεταρρύθμισιν τῶν παλαιῶν ἀρχείων τῆς Γαλ-

λίας, ἀπαιτεῖ διὰ τὴν λειτουργίαν του ἐνιαυσίαν δαπάνην 250-300 χιλιάδων φράγκων.

Καὶ ἡμεῖς δὲ εῦρομεν ἐν Ἐπτανήσῳ λειτουργοῦντα τοπικὰ Ἀρχεῖα, τελευταῖα λείψαντα ὁργανωτικοῦ πνεύματος τῆς Ἐνετοκρατίας καὶ τοῦ βρετανικοῦ πολιτισμοῦ.

Διὰ τοῦτο, νομίζω ὅτι δὰ ἀπετέλει ἐκβίασιν ἀναπεπταμένων θυρῶν ἢ ὀνάπτυξις ὅτι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ νὰ φρουρῇ καὶ νὰ πλούτησῃ Ἐθνικὸν Ἀρχεῖον.

Ἄλλα λέγοντ διὰ τὸ Ἀρχεῖον τοῦτο πρέπει νὰ τὸ συστήσῃ καὶ νὰ τὸ διευθύνῃ τὸ Κράτος.

Κατ' ἡμὲ τὸ κράτος ἔδωσε πάντοτε ἐξετάσεις ἀπολύτου ἀνικανότητος πρὸς ἀντίληψιν τῆς σημασίας τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων καὶ τῶν μνημείων, τὰ δποῖα εἶναι οἱ μάρτυρες αὐτῶν.

Ἐλέγετο Ἰωάννης Καποδίστριας Ἐκεῖνος δστις ἐνῷ δ ἀγῶν ἐξηκολούθει ἔτι, ἐνῷ ἐκρότει τὸ πυροβόλον καὶ ἐκάπνιζον ἔρείπια, ἀνορθωτής καὶ ωρμιστής τῶν πάντων, συνίστα τὸ πρῶτον τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος Ἀρχεῖον, συνιστῶν εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς τὴν περισυλλογὴν καὶ τὴν συντήρησιν τῶν ἔγγραφων τοῦ Ἀγῶνος.

Εἶχεν ἐκεῖνος περισώσει τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ἀγῶνος λειψανα δὲ αὐτοῦ ἀνακαλύπτονται ἔτι καὶ σήμερον, ἄλλα πρὸς μακροῦ χρόνου εἰς τὰ παντοπλεῖα, ἐξ ἐκείνων τὰ δποῖα εἶχον ἐμπιστεύθη τότε εἰς τὴν φιλόστορογον φύλαξιν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, καὶ ἄλλα εἰς τειχισμένα ἐρμάρια.

Οσον δὲ ἀφορᾶ τὰς συλλογάς, αἵτινες ἀπεκομίσθησαν ἐκ τῶν παντοπλείων, τὸ γεγονός τῆς ἀνακαλύψεως τῶν εἰς αὐτά, ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι τὰ Ἀρχεῖα τοῦ Ἀγῶνος ἀπετέλουν πολλὰ φορτώματα χάρτου, δ ὀποῖος εἶχε μὲν χορηγιμότητα, δυνάμενος νὰ διορθώσῃ τὰ κενὰ καὶ τὰς ἀπειρόντας ἀντιφάσεις τῆς ίστορίας τοῦ Ἀγῶνος, περὶ τῆς δποίας δύναται ἀνευ παραδοξολογίας νὰ ḡηθῇ ὅτι μόνον ὡς πρὸς τὰς ἔξωτερικὰς αὐτοῦ περιπτείας ἐγράφη πράγματι, χάρις εἰς τὰ ἐπίσημα ἀρχεῖα τῶν ἔνων Δυνάμεων, ἄλλ' εἶχε δυστυχῶς δ ἀρχῆς οὗτος καὶ ἔξιαν ἀνταλλακτικήν, πωλούμενος κατ' ὀκάν.

Ταῦτα δως πρὸς τὰ μνημεῖα τῆς νεωτέρας ἡμῶν ίστορίας, τὰ συνιστάμενα εἰς ἔγγραφα.

Αν δὲ δλα τὰ σύγχρονα κράτη τις, διὰ καὶ ἄλλα ἐπίσης πολύτιμα μνημεῖα, κειμήλια παραστικῶρεα τῶν ἔγγραφων, τὸ Κράτος ἡ ἐπέτρεψε νὰ καταστραφοῦν, ἢ καὶ τὰ ἐπώλησε, διὰ νὰ ἀναγράψῃ εἰς τοὺς ἀπολογισμούς του ἐλεεινά τινα βέβηλα κονδύλια ἐσόδων ἐκατοντάδων δραχ-

μῶν «ἐξ ἐκποιήσεως ἀχρήστου (!) ὑλικοῦ», ύδη συμπεράνη ὅτι οὔτε λόγος πρέπει νὰ γίνεται περὶ συστάσεως Ἐθνικοῦ Ἀρχείου, ἐξαρτωμένου ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Ὑπῆρχον ἄλλοτε πλεῖσται ἐχθρικαὶ σημαῖαι, ἔνδοξα τοῦ Ἀγῶνος λάφυρα, τηρούμεναι ἐν τῇ διπλομήκη τοῦ ἐν Ναυπλίῳ διπλοστασίου. Αἱ πλεῖσται τούτων κατεστράφησαν, ἐλάχισται δὲ περιεσώθησαν τηρούμεναι, ἐν τοῖς Ἀνακτόροις.

Ὑπῆρχον τηλεβόλα πολύτιμα, ἐνεπίγραφα τηλεβόλα τῆς Ἐνετικῆς καὶ τῆς Τουρκικῆς καταπήσεως, μάρτυρες καὶ αὐτούργοι μαρτυρίων καὶ ψημάρτυρων, τὰ δοῖα τὸ κράτος, ἀφοῦ ἐθρυμμάτισε διὰ δυναμίτιδος, ἐπώλησεν ἐπὶ δημοπρασίας διὰ νὰ κερδίσῃ τὴν ἔξιαν τὸ ὀρειχάλκου. Μόλις δὲ ἐσώθησαν συνεπείᾳ ἐκδέσεως ἀξιωματικοῦ ἀντιλαμβανομένου τῆς ιερότητος τοιούτων κειμηλίων ἵστορικά τινα τηλεβόλα τῶν φρουρίων τοῦ Ναυαρίνου.

Δὲν ἐξηρέθησαν δὲ τῆς πωλήσεως ἢ τῆς καταστροφῆς, διότι ἀγνοεῖται δ τρόπος τῆς ἐξαφανίσεως των, οὐδὲ τὰ πολύτιμα δρειχάλκινα πυροβόλα τὰ δωρήθεντα ὑπὸ τῆς Φιλεληνικῆς Εταιρίας ἐν ἔτει 1822, τὰ

φέροντα ἔκτυπον, τὸν ἐκ τῆς τέφρας ἀναγεννώμενον Φοίνικα, δν κατόπιν δ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος, καθιέρωσεν ὡς ἐθνικὸν σύμβολον τῆς Ἀλεξανδρείας Ἑλλάδος, κάτωθι δὲ ἐλληνιστὶ τὴν ἀφέρωσιν «Η φιλελληνικὴ τῶν Ἀγγλῶν Ἐταιρία τῇ ἀγωνιζομένῃ Ἑλλάδι» πυροβόλα πολυτιμώτερα, ἢ ἀν εἶχον χυθῇ ἐκ συμπαγοῦς χρυσοῦ, καὶ ἀτινα μέχρι πρό τινων ἐτῶν. ὑπῆρχον ἀκόμη ἐν τῷ διπλοστασίῳ τοῦ Ναυπλίου.

Ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλα εἶναι τὰ αἴτια διὰ τὰ δποῖα νομίζω ὅτι εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον νὰ ἐμπιστεύθῃ τὸ Κράτος εἰς ἐαυτὸ τὴν συντήρησιν καὶ διαχείρισιν τῶν ἔγγραφων τῶν περισωθέντων καὶ δυναμένων νὰ ἀποτελέσουν τὸ Ἐθνικὸν Ἀρχεῖον. Εἶναι ἐθνικὸν καὶ φιλόπατροι νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ Κράτος, διὰ τὸ ὑπῆρχε πάντοτε δ ἐλεεινότερος τῶν ἐθνικῶν κειμηλίων δηματοφύλαξ, παραδίδον δὲ ὅτι κατέχει εἰς τὴν Ἐθνολογικὴν Εταιρίαν, νὰ δώσῃ μετὰ πολὺ δικαιολογημένης μετριοφροσύνης τὸ καλὸν παραδείγμα, δπως πράξουν τὸ αὐτὸ δῆμοι, κοινότητες, σωματεῖα, ἰδιωταί.

EMMANOYLA S. LYKOUDΗS

H Φ Ο Ν Ι Σ Σ Α *

Η Δελχαρό, ἐν ἀκρᾳ σιγῇ καὶ ὑπομονῇ, ἐπροσπτάθει νὰ ἐκτελέσῃ δλας τὰς ἐτοιμασίας ταύτας.

— Ποῦ θὰ πῆς, μάνα, ἐπανέλαβε κλαίουσα. Ω! καίετ ἡ καρδιά μου!

— Μὴν κλαῖ!.. Κάπου θὰ κρυφτῶ, σὲ καμιαὶ τρύπα.. . Ήσυχία, ἐσεῖς, φρόνιμα! ώς ποῦ νὰ περάσῃ ἡ δργή τοῦ Κυρίου!

Καὶ λαβοῦσα τὸ καλάθιον καὶ τὸ δαβδίον της, κατήλθε σιγά. Ἐκαμε τὸν σταυρὸν της.

Αἴφνις ἐκοντοστάθη εἰς τὴν τρίτην βαθμίδα τῆς σκάλας, καὶ στραφεῖσα πρὸς τὴν Δελχαρό, τῆς είπε:

— Εέρεις τί νὰ κάμης; .. Θὰ πάω ἀπ' τὸν ἀπάνω δρόμο, γιὰ νὰ γλυτώσω, νὰ μὴ μὲ ίδοῦν, τὰ σκυλιά.. . Καὶ σύ, αὐτὴν τὴν σιγμή, νὰ τρέξῃς στὸ σπίτι.. . νὰ καμωθῆς πῶς δὲν τοὺς βλέπεις, τοὺς ταχτικούς.. . καὶ

*Ιδε σελ. 373.

νὰ φωνάξῃς τῆς Ἀμέρσας ἀποκάτ' ἀπ' τὸ δρόμο· «Ἀμέρσα, εἶνε ἀπάνω ἡ μάνα».. .

— Οχι, μὴ λές «εῖν» ἀπάνω ἡ μάνα».. . μόνο νὰ πῆς «Ἀμέρσα, πῶς εἶνε ἡ μάνα, εἶνε καλίτερα; έχει σηκωθῆ».. . Στὸ στρῶμα εἰν' ἀκόμα; » Γιὰ νὰ πιστέψουν πῶς βρίσκομαι ἀπάνω στὸ σπίτι, καὶ πῶς είκαι αἴρωστη.. . Γιὰ νὰ μὴν ὑποπτευθοῦν τίποτα, καὶ μὲ κυνηγήσουν τὰ σκυλιά! . Τρέξε, γλγόρα!

Είτα προσέθηκε:

— «Εχετε γειά.. . καὶ καλὴ ἀντάμωσι!.. .

Εῦθὺς ὑστερον ἐξῆλθε κ' ἡ Δελχαρό, τρέχουσα, μὲλαιφρόν βῆμα, καὶ διευθύνθη πρὸς τὴν μητρικήν της οἰκίαν, νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολήν.

Η Φραγκογιαννοῦ ἐπῆρε τὸν ἀπάνω δρόμον, κατὰ τὰ κοτρώνια, μὲδ δρομαῖον βῆμα. Εἰς τὴν τελευταίαν ἀπίκησιν τοῦ «καλὴ ἀντάμωσι», τὸ δποῖον εὐχήρη εἰς τὴν κόρην

της, άκουσίως προσέθηκε καθ' έαυτήν μετά πικρᾶς εἰρωνείας «*Ή εσας θ' ἀνταμώσω ἔδω — ή, τὸν ἀδελφό σας στὴν φυλακὴν θὰ πάω ν' ἀνταμώσω — ή, στὸν ἄλλο κόσμο θ' ἀνταμώσω τὸν πατέρα σας.. κι' αὐτὸν εἶνε ἀπ' τὰ τρία τὸ σιγυρότερο!*

Καθὼς ἀνέβαινεν ἀσθμαίνοντα τὸν πετρώδη λόφον, «*Ἐλα, Παναγία μου, ἔλεγε μέσα της, ὃς εἴμαι κι' ἀμαρτωλή*». Εἶτα εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς ψυχῆς της εἶπε «*Δὲν τὸ ἔκαμα γιὰ κακό*».

Μόλις ἐπροχώρησεν δλίγα βήματα, καὶ εἰς τοὺς τελευταίους σποραδικοὺς οἰκίσκους τῆς πολίχηνς, ἐπάνω στοὺς βράχους, καθὼς ἐκατηφόριζε νὰ φθάσῃ στὸν αἰγιαλόν, βλέπει τὸν Κυριάκον, τὸν κλήτορα τῆς ἀστυνομίας, μὲ τὸ φέσι του μὲ τὴν κοντὴν φούνταν, ἥ «*γαλίπαν*», δπως τὴν ἔλεγαν, μὲ τὸν καστανὸν του στρημμένον μύστακα, καὶ κρατοῦντα εἰς τὴν χεῖρα τὸ κοντὸν ρόπαλόν του, πέριξ τοῦ ὅποιου ἐφαίνετο σκυταλειδῶς ἡ ἐπιγραφὴ «*Ισχὺς τοῦ Νόμου*». Οὗτος, συνοδευόμενος ἀπὸ ἔνα γέροντα ἀπόμαχον, μὲ στρατιωτικὴν στολήν, ἥρχετο ἀπὸ ἔνα πλάγιον δρομίσκον, διευθυνόμενος εἰς τὸν αἰγιαλόν, δπου κατήρχετο καὶ ἡ Φραγκογιαννοῦ, καὶ μετὰ μικρὸν ἐξ ἀπαντος θὰ τὴν ἔφθανον, ἥ θὰ τῆς ἔπαιρον τὰ νῶτα.

Ίσως ἡ παρονσία τοῦ Κυριάκου ἐκεῖ, μαζὶ μὲ τὸν ἀπόμαχον, νὰ ἥτιο τυχαία. Ἄλλ' ἡ ἐνοχὴ γυνή, ὃς τοὺς εἶδεν, ἐταράχθη, κι' ἐτάχυνε τὸ βῆμα. Τῆς ἔφάνη δὲ ὅτι κι' ἐκεῖνοι τὸ αὐτὸν τέκαμαν.

Τότε ἡ Γιαννοῦ, καθὼς ἔφθασεν εἰς τὸν αἰγιαλόν, κατ' ἀγαθὴν συγκυρίαν, αἰφνῆς εἶδεν ἐνώπιόν της ἀνοικτὴν τὴν θύραν μιᾶς οἰκίας, λίαν γνωρίμου εἰς αὐτήν, καὶ οὐδὲ στιγμὴν ἐδίστασε νὰ ὑπερβῇ τὸ κατώφλιον. «*Ἄμα εἰσῆλθε, τεταραγμένη, ἔβαλε τὸ μάνδαλον καὶ τὸν σύρτην.*

— Μαρουσώ, εἰσ' ἐπάνω; ἔκραξε μὲ σιγανήν, ἀλλὰ συριστικὴν φωνήν, ἀνερχομένη τὴν σκάλαν.

Μία γυνὴ κοντούλα, διδοκόκκινη, ἔξηλθεν ἀπὸ τὴν θύραν ἐνὸς θαλάμου, κι' ἐπαρονσιάσθη μειδῶσα, ἀλλὰ καὶ ἀνήσυχος τὸ βλέμμα.

— Ποῦ 'ς αὐτὸν τὸν κόσμο, θειὰ Χαδούλα; ἥρωτησε.

— Μὴν τὰ ρωτᾶς, παιδί μου... Μεγάλη συφρόδα μοῦ ἐπενέβηκε, ἥρχισε νὰ λέγῃ ἡ Γιαννοῦ.

Εἶτα ἀνήσυχος ἥρθησε:

— Μὴν εἰν' ἔδω ὅ κὺρο 'Αναγνώστης;
— Ὁχι, δὲν εἰν' ἔδω τόσο νωρὶς δὲν ἔρχεται, εἶνε στὸν καφενέ... «*Ἄχ! θειὰ Χαδούλα, κι' ἔγω ἔλεγα πῶς νὰ κάμω νὰ θῶ στὸ σπίτι, νὰ σου πῶ τὰ τρέχοντα...*

— «*Εμαθες τίποτα;*

— Τὰ ἔλεγαν τώρα τὸ ἀπόγευμα, ὅ ἀφέντης μου, μαζὶ μὲ τὸν κουμπάρο μας τὸν 'Αιμερίτη, ποὺ ἥρθε γιὰ νὰ φονμάρῃ ἔνα τσιμποῦκι καὶ νὰ κουβεντιάσουν, δπως συνειθίζουν.

— Καὶ τί λέγανε;

— «*Ο οηνοδίκης μαζὶ μὲ τὸν ἀστυνόμο, θέλοντα νὰ σὲ συλλάβουν...* «*Ἐλεγαν νὰ στείλουν τοὺς χωροφύλακες.* . . . *Σ' ἔχουν ὑποπτη γιὰ τὸ κοριτσάκι ποὺ πνίγηκε χθὲς μέσ'* τὸ πηγάδι.

— «*Ω!* τρομάρα μου...

— Κ' ἔλεγα νάρθω νὰ σου πῶ, γιὰ νὰ κρυφτῆς, ἀν μπορέσῃς... Μὰ πῶς βρέθηκες ἔδω;

— Η Φραγκογιαννοῦ διηγήθη ὅτι, ἀφοῦ, μετὰ τὴν χρειστὴν ἀνάκρισιν της, ἐκατάλαβεν ὅτι ὁ εἰρηνοδίκης ἀρχισε γιὰ τὴν ἔχη «*στὴν μπούκα τοῦ τουφεκιοῦ*», ἥσθανθη κι' αὐτὴ φόβον μὴ κακοπέση ἀδικα, καὶ ὅτι ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς κόρης της, τῆς Δελχαράς, δπου ἔτυχε νὰ εὑρίσκεται σήμερον τὸ δειλινόν, εἶχεν ἰδεῖ τοὺς χωροφύλακας νὰ κατασκοπεύουν τὸ δικό της τὸ σπίτι· ὅτι ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ στὰ βουνά ὅτι, καθὼς ἔτρεχεν ἔδω κάτω, κατὰ τὸν αἰγιαλόν, σκοπεύοντα νὰ πάρῃ τὸ κονφόν μονοπάτι τοῦ βουνοῦ, ὅπισω ἀπὸ τὰ Κοτρώνια, εἶδε τὸν Κυριάκον τὸν κλήτορα μαζὶ μ' ἔνα γέρο-ταχτικόν, νὰ ἔρχωνται κατόπιν της, ἀλλ' ὅτι, κατὰ θείαν νεῦσιν, εὑρέθη κοντὰ στὸ σπίτι τῆς Μαρουσώς, ἥ δποια ξεύρει καλὰ ἀπὸ παλαιὸν καιρὸν «*τὰ πάντα της*», ἐφρόντισε νὰ προσθέσῃ, καὶ ἴδούσα τὴν θύραν ἀνοικτήν, ἔσπευσε νὰ εἰσέλθῃ, δπως εὔρῃ ἀσύλον.

— «*Ἔχω κλειδώσει τὴν πόρτα ἀπὸ μέσα παιδάκι μου... ἀπ' τὸ σαστισμό μου, τί νὰ κάμω!* Μοῦ ἥτανε γραφτὸν νὰ πάθω, τάπαθα.

— Ετοι νάγκης πολὺ καλό, Μαρουσώ μου... Δὲν κυττάζεις κρυφά, κρυψά ἀπ' τὸ παντζούρι ἔκεινο;... νὰ ἴδης ἀν εἶνε ὁ Κυριάκος κάτω ἥ ἔχει τραβήξει;

— Η Μαρουσώ ἥλθε πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν παράθυρον, κι' ἐκύτταξε κατὰ τὸν δρόμον. Εἶτα ἐπιστραφεῖσα εἶπεν.

— Εἶνε παραπέρα, ἔκει... Στέκονται στὸ δρόμο μαζὶ μ' ἔνα γέρο ἀπόμαχον... «*Ἔχουν πιάσει κουβέντα μὲ τὸν γείτονά μας τὸν ψαρᾶ, τὸν Φραγκούλη.*

— Καὶ κυττάζουν κατὰ 'δῶ;

— Κυττάζουν στὴν ἀμμουδιά, πέρα.

— Η γραΐα ἥτο ἔμφοβος, κι' ἔφερε τὰς χειρας περὶ τὸ πρόσωπον, ὡς διὰ νὰ τραβήξῃ τὰ τσουλούφια της, ἥ νὰ σχίσῃ τὰ μάγουλά της.

— Η Μαρούσα τὴν ὕπτειρο.

— Δὲν κάθεσαι, θειὰ Χαδούλα;... Μὴ φοβάσαι... «*Ο,τι εἶνε, θὰ περάσῃ...* Κάθισε, νὰ σου κάμω καφεδάκι νὰ πιῆς.

— Η Γιαννοῦ μετὰ δισταγμοῦ ἐρρύθρη ἐπὶ τινος χαμηλοῦ σκαμνίου, εἰς τὰ πρόσωπα τοῦ μαγειρέον, δπου ἔγινετο ὁ διάλογος.

— Η οικία ἐφαίνετο εὐπορούσησοίκογενείας, καὶ εἶχε πολλὰ χωρίσματα, κι' ἐπίπλωσιν εὐπρεπῆ.

— Δὲ θυμᾶσαι τὰ δικά μου, θειὰ Χαδούλα;... εἴπε μυστηριωδῶς ἡ Μαρούσα, καὶ τὸ πρόσωπόν της ἥφ' ὅτι ἥτο ἔγεινεν ἀκόμη ἐρυθρότερον.. Θυμήσου τί τρομάρες, τί βάσανα πέρασα τότε κι' ἔγω! Κι' ἀς εἴσαι καλά, πόσο μ' ἐβοήθησες! «*Ἐτοι θὰ περάσουν καὶ τὰ δικά σου.*

— Γιατί εἶπα ἔγω πῶς ἔστι ξέρεις τὰ πάθια μου! ἐπανέλαβεν ἡ Φραγκογιαννοῦ μετριόφρων.

— Εκεῖνα ποὺ λές, ἥταν πάθια δικά μου, διώρθωσε φιλαλήθης ἡ Μαρούσω.

— Εφήσε τὸν καφέν καὶ τὸν ἐκένωσε

— «*Ο ἀφέντης μοι, δπου εἶνε, θάρρη...* Πιέ τὸν καφέ σου. Βούτηξε καὶ τὸ ψωμάκι, προσθέθηκε κόπτουσα μεγάλην φέταν ψωμίου.

— Η γραΐα ἀρχισε νὰ βουτᾷ τὸ ψωμὶ καὶ νὰ τὸ μασᾶ χωρὶς ὅρεξιν.

— Πολὺ καλὸ νάγκης, ἔλεγε. Δὲν πάει κάτω, παιδί μου... «*Α' τὸ χολοσκασμὸ ποὺ ἔχω...*

Φαρμάκι βγάζεις ὁ οὐραγύσκος μου.

— Είτα ἐπέφερε;

— Δὲν κάνεις τὸν κόπο νὰ κυττάξῃς πάλι ἀπὸ τὸ παραμυθάκι, ἔχω;... Εἶνε ἀκόμη ὁ Κυριάκος κάτω;

— Η Μαρούσα υπήκουσεν.

— «*Ἐκεὶ εἶνε, θειὰ Χαδούλα...* «*Ἐπιασαν μεγάλην κουβέντα μὲ τὸν Φραγκούλη.*

— Καὶ τώρα, ποὺ νὰ πάω;... Σὰν ἔρθ' ὁ πατέρας σου;... Βασίλεψ' ὁ ἥλιος... σουρούπωσε... θὰ νυχτώσῃ.

— Η Μαρούσα ἐσκέφθη ἐπὶ στιγμήν, εἶτα εἶπεν

— «*Ἔχω ἔχω μεγάλην υποχρέωσι 'σε λόγου σου, θειὰ Χαδούλα.* .. Πώς νὰ τὸ ξεχάσω!

— Θυμᾶσαι; εἶπεν ἀκούσιως μειδῶσα ἡ γραΐα.

— Καὶ μπορῶ νὰ τάστοχήσω;... «*Ο,τι μπορέσω νὰ κάμω, θὰ κάμω γιὰ σένα.*

— «*Ἄς εἶσαι καλά.*

— Μοῦ φαίνεται πῶς τὸ καλλίτερο εἶνε νὰ οέπειρψος ἔδω τὴν νύχτα, τώρα, πρὸς ἔλθη ὁ ἀφέντης μου.

— Ποῦ;

— Κάτω, στὸ μικρὸ κατωγάκι, στὸ σοφᾶ... ξέρεις;

— «*Ά!* εἶπεν ἡ Φραγκογιαννοῦ, ὡς νὰ τῆς ἥλιθε μία ἀνάμνησις.

— Καὶ τὰ μεσάνυχτα, σὰν λαλήσῃ τάρνιδι...

— «*Ε;*

— Κοντὰ νὰ φέξῃ, δτι ὥρα νοιώσης...

— Καλά!

— «*Άν τούτης σημερινής στιγμῆς, στὸ παλάκιον, δπου ἔγινετο ὁ διάλογος.*

— Ας εἶνε! εἶπε μετὰ στεναγμῆς ἡ γραΐα.

— Τὴν ἀλλη νύχτα πάλι, ἀνίσως καὶ δὲν εὑρίσκεις ἄλλο καταφύγιο εἰς μέρος πλειό κρυφό, καὶ πλειό σίγουρο, ἔρχεσαι, καὶ μοῦ φίχνεις ἔνα πετραδάκι 'σε αὐτὸ τὸ παράθυρο, ἥ στὸ μικρὸ μπαλκονάκι κατὰ τὸ γιαλό, κατεβαίνω, σου ἀνοίγω, καὶ σὲ κρύφτω πάλι στὸ κατωγάκι.

— Καλά!... Μά, γιὰ κύτταξε, ἔφυγε ὁ Κυριάκος;

— Η Μαρούσα ἐπῆγε πέραν τοῦ μεσοτοίχου, εἰς τὸ παράθυρον πρὸς τὸ δρόμον, ἀργοπόρησην διλύγον, λίστας διότι εἶχε σκοτεινάσει πλέον καὶ δὲν διέπρινε καλῶς ἔξω, καὶ ἐπανῆλθε.

— Δὲν ἔφυγαν... ἔκει εἶνε κι' οι τρεῖς.

— Τώρα ἔνα πρᾶμμα δὲν ξέρω, εἶπε σύννους ἡ Φραγκογιαννοῦ. Δὲν ξέρω ἀν μὲ εἶδε διέρπιεν τὸν Κυριάκος νὰ μβαίνω ἔδω, ἥ δχι... «*Άν δὲν μ' ἔχει ἴδει, καὶ δὲν μοῦ κάνει καρτέρι, καλίτερα ἔχω νὰ φύγω, νὰ σᾶς σηκώσω τὸ βάρος ἀπὸ τὸν κόπον*

— «*Ἐλεγε τοῦτο εἰλικρινῶς.* «*Ἐστενοχωρεῖτο, ἐπόθει τὸν ἀλέρα τοῦ τούτου βουνοῦ.* »Εκεὶ ἥσθανετο ὅτι θὰ εῦρισκεν ἀνεσιν, ἥλπιζε δὲ καὶ ἀσφάλειαν.

— «*Ο,τι κι' ἀν εἶνε, δὲν πρέπει νὰ φύγῃς ἀπόψε, εἴπετε προδυμοτέρα γινομένη* ἥ Μαρούσα, καὶ δποστέος ἔθερμαίνετο ἐκ τῆς ἀναμνήσεως. Κάθισε, θειά Χαδούλα, ἀπόψε, στὸ κατωγάκι, γιὰ νὰ μὲ κάμης νὰ θυμηθῶ τὰ παληά μου βάσανα.

Ἡ οἰκία ἡτο διπλῆ. Ἐκτὸς τοῦ κυρίως κτί-
ριου, εἶχε μικρὸν παράρτημα πρὸς βορρᾶν, δ-
πον ἡτο τὸ μαγειρεῖον, καὶ ὑπὸ τὸ μαγειρεῖον
εὑρίσκετο «τὸ μικρὸ κατωγάκι». Ἐκεῖ διὰ τῆς
καταποκτῆς καὶ μικρᾶς σκάλας ὀδόγησεν ἡ
Μαρούσα τὴν ξένην τῆς, πρὸν ἔλθη ὁ κὺρος
Ἀναγνώστης, ὁ οἰκοδεσπότης. Τῆς ἔφερεν ἀρ-
τού, τεμάχιον κρύου βραστοῦ, ὑπόλοιπον τοῦ
γεύματος, τυρίον, νερόν, ποτήριον οἴνου, καὶ
τὴν ἐγκατέστησεν ἐπάνω εἰς τὸν σοφᾶν τοῦ
μικροῦ κατωγέοντος, τοῦ χρησιμεύοντος ὡς ἀπο-
θήκη διαφόρων οἰκιακῶν σκευῶν. Τῆς ἔστρωσεν
ἔνα πολαιόν κυλίμι, μίαν τριμμένην τσέργαν,
ἔνα μικρὸν σινδόνι, τῆς ἔβαλε μίαν πρόσκεφα-
λάδα σκληράν, μὲ γέμισμα ἀπὸ λινόξυλα, καὶ τῆς
εὐχῆθη καλὴν νύκτα καὶ «ὕπνον ἐλαφρόν».

Ἐλαφρὸς ἡ βαρύς, ὁ ὕπνος τῆς Φραγκο-
γιαννοῦς δὲν ἡτο δυνατὸν νὰ ἡτο εὔκολος οὔτε
εὐάρεστος, ενδιοικομένης εἰς τοιαύτην ταραχὴν
καὶ τοιοῦτον τρόμον. Ἀλλὰ τὸ περιβάλλον τὴν
ἔκαμε πρὸς ὥραν νὰ λησμονῇ σχεδὸν τὰ ἐνε-
στῶτα καὶ τὴν ἴδιαν τρομερὰν θέσιν τῆς, καὶ
ν' ἀναπολῇ τὰ παρελθόντα. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον
μετριοφρόνως ἡ Γιαννοῦ εἶχεν ὀνομάσει δίς
«τὰ πάθα τῆς», ἡ δὲ Μαρούσα εἰλικρινῶς εἶ-
χεν ἀναγνωρίσει μᾶλλον ὡς «πάθια» καὶ «βά-
σανα» ἴδια τῆς, εἶχε συμβῆ πρὸ δικτὼ ἡ δέκα
ἔτῶν.

Ο κύρος Ἀναγνώστης Μπενίδης, ἀτεκνος, εἶχε
λάβει ὡς ψυχοκόρην τὴν Μαρούσαν, καὶ τὴν
εἶχεν ἀναμρέψει δῖον αὐστηρὰ ἡδυνήθη ἡ σύ-
ζυγός του, ἡτις ἡτο ἀποθαμμένη πρὸ δέκα
πέντε ἔτῶν. Ὁ κ. Μπενίδης ἡτο εἰς τὸν και-
ρόν του τὸ σηματικώτερον πρόσωπον τοῦ τό-
που του. Εἶχε διατελέσει δημογέρων πρὸ τοῦ
Ἀγδνος, πληρεξούσιος εἰς τὰς πρώτας Συνε-
λεύσεις Τροιζῆνος, Προνοίας, Ἀργονος, κτλ. δή-
μαρχος πρὸ τοῦ Συντάγματος. Είτα μετὰ τὸ
Σύνταγμα διετέλεσεν ὡς ἀνώτερος ὑπάλληλος
εἰς πολλὰ μέρη. Τὴν Μαρούσαν Ἐβραιοπούλαν,
ἡ καὶ ἄλλους Τουρκοπούλαν, εἶχε προσλάβῃ εἰς
ἥλικιαν σχεδὸν βρεφικήν, καὶ τὴν εἶχε βαπτίσει.

Είτα, ὅταν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὡς συν-
ταξιοῦχος ἀπεσύρθη εἰς τὸν τόπον του, τὴν ὑ-
πανδρεύεσ μ' ἔνα ἀνεψιόν του, καὶ τῆς ἔδω-
κεν ὡς προϊκὰ τὸ μικρὸν αὐτὸν κολλητὸν σπι-
τάκι, εἰς τὸ ἰσόγειον τοῦ διποίου εὑρίσκετο
τώρα ἡ Φραγκογιαννοῦ, ἵκανά ἀγροτικὰ κτή-
ματα, καὶ διίγα μετρητά, ὑποσχεδεῖς νὰ τῆς ἀ-
φῆῃ ὡς κληρονομίαν καὶ τὴν κυρίως οἰκίαν, καὶ

ὅτι ἄλλο ἥθελεν εὑρεθῆ παρ' αὐτῷ μετὰ θάνατον.
Ο γαμβρός, ἀφοῦ ἀπέκτησεν ἐν τέκνον, ἔ-
λειπεν δῆλον τὸν καιρόν. Ἐταξίδευε λοστόρος
μὲ τὰ καράβια. Ἡτον φημισμένος ναυτικός,
ἄλλα σπάταλος καὶ ἀξένοιαστος. Τώρα τελευ-
ταῖα, εἶχεν ἀργήσει τρία ἔτη νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν
τόπον. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ γηραιός κύρος Ἀναγνώ-
στης εἶχε χρεούσει, καὶ ἡ ψυχοκόρη, κατὰ τὴν
ἀπουσίαν τοῦ συζύγου ὑπῆρχει διαιρκῶς εἰς
τὴν οἰκίαν τὸν θετὸν πατέρα τῆς, δῆπος καὶ
παιδιόθεν ἡτο συνειθυμένη. Ο σύζυγος ἔγρα-
φεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπιστολάς, ὑποσχό-
μενος δῖον θὰ ἔλθῃ, ἀλλὰ δὲν ἥρχετο. Τὸ θυ-
γάτριον τῆς Μαρούσας ἡτο ἡδη τεσσάρων ἔτῶν,
καὶ οὔτε δι πατήρο εἶχεν ἴδει ποτὲ τὸ τέκνον,
οὔτε αὐτὸν ἐγνώριζε τὴν ὄψιν τοῦ πατρός.

Κατ' ἔκεινον τὸν καιρόν, μαζὶ μὲ τὴν ἀνά-
πτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς συγκοινωνίας,
εἶχαν ἀρχίσει νὰ ξανοίγουν κάπως καὶ τὰ ἡθη
εἰς τὸν μικρόν, ἀπόκεντρον τόπον. Ξένοι ἔρ-
χομενοι ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, τὰ
«πλέον πολιτισμένα», εἶτε ὑπάλληλοι τῆς κυ-
βερνήσεως, εἶτε ἐμποροι, ἐκόμιζον νέας, ἐλευ-
θέρας θεωρίας περὶ δῆλων τῶν πραγμάτων. Ού-
τοι τὴν αἰδὼ καὶ τὴν συστολὴν ὠνόμαζον βλα-
κείαν, τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν σωφροσύνην εὐή-
θειαν. Τὴν διαφθορὰν καὶ τὴν λαγνείαν ὠνό-
μαζον «φυσικὰ πράγματα». Η δύστηνος Μα-
ρούσα, ἡτις δὲν εἶχε γεννηθῆ εἰς τὸν τόπον,
ἀρχήθεν δὲν ἡτο πολὺ αὐστηρὰ οὔτε σεμνο-
πετῆς, εἶχε δὲ μικρὸν δόσιν ἐλαφρότητος.

Τὸν καιρὸν ἔκεινον εὑρίσκοντο εἰς τὴν νῆ-
σον ἔνας γραμματεὺς τοῦ εἰρηνοδικείου, ἀγα-
μος, φουστανελλᾶς. Ἐνας γραμματεὺς τοῦ Λι-
μεναρχείου, βρακᾶς, ἀξιωματικὸς τοῦ οἰκονο-
μικοῦ Ν. ιλάδου, γεροντοπαλλήκαρος ἔνας ἐ-
νωμοτάρχης κομφευτής, μὲ λιγνήν μέσην καὶ
ἀγκιστροειδῆ μύστακα ἔνας τελωνοφύλαξ ἔχων
τριπλάσιον εἰσόδημα ἀπὸ τὸν μισθόν του, καὶ
δύο ἡ τρεῖς πράκτορες ἔνων ἐμπορικῶν οἰ-
κον ἡ ἄλλοι μέτοικοι. Ολοι οὔτοι εἶχον παν-
τοτινὴν συντροφίαν μὲ δύο ἡ τρεῖς ἄλλους νεα-
ρούς ἐμπορευομένους, κομφευομένους, μ' «έλ-
ληνικοῦρες» πολλές εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ μὲ
πολλὰς «προσορήσεις». Μὲ τοὺς τελευταῖους
τούτους ἡναγκάζοντο νὰ ἔρχωνται συχνά εἰς
ἐπαφὴν πολλαὶ γυναικεῖς, καὶ σώφρονες ἄλλως
τοῦ τόπου, χάριν τῶν ἀφεύκτων καὶ ἀτε-
λειώτων ὀψωνισμάτων, ἀπὸ τὰ δηοῖα ἀδύνα-
τον ν' ἀπαλλαγῇ ποτὲ δι γυναικεῖς κόσμος.
Ἐπεται συνέχεια

A. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΤΟ ΔΕΚΔΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΙΤΑΛΙΑΣ

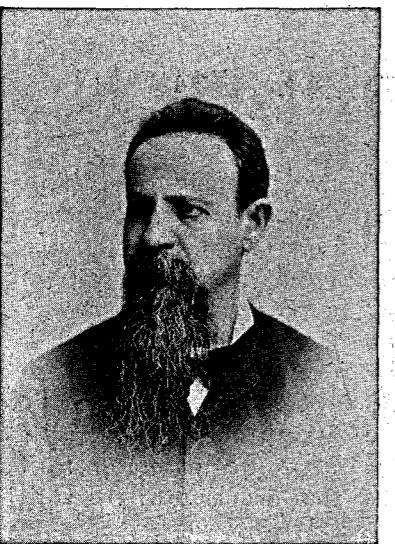
Ιωάννης Μπόβιο.

Ο Ιωάννης Μπόβιο, δι πολίτης τῶν Αθηνῶν καὶ δὲν ὑπέρμαχος τῆς άνθρωπότητος, ἀπέθανεν.

Ἄσ μον ἐπιτραπῇ νὰ γράψω ἐνταῦθα διὰ τὴν πατρίδα τοῦ Σωκράτους ἐκείνου, διὸ οὔτος ἀνεκάλεσεν ἐκ τῶν Ἡλισίων καὶ ἀνέστησεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς εἰς δευτέραν καὶ ὑπέρολαμπρον ἀθανασίαν, δλίγας λέξεις εἰς μνήμην τοῦ δικαιοτάτου καὶ ἀγαθωτάτου τῶν ἀνδρῶν τοὺς δοποίους ποτὲ ἐγνώρισα. Καθόσον ἔζησε ἐκεῖτῶν τὸ ἀληθές, ἀγαπῶν τὸ καζόν καὶ πράτων τὸ ἀγαθόν ἔζησε καταλείπων σύμπαθείας ἀπείρους, ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἔχθρας οἱ φίλοι, οἱ μαθηταί του τὸν ἐλάτρευον καὶ οἱ ἀντιφρονοῦντες τὸν ἐσέβοντο· ἀπὸ τῶν γονιμωτάτων χειλέων του, ὡς ἐπίσης ἀπὸ τῆς γραφίδος του τῆς κρατερᾶς, οὐδέποτε ἔξηλθε λόγος ὑβριστικός καὶ τοῦτο εἶνε τὸ λαμπρότατον τῶν ἐγκωμίων τὰ δοποῖα δύναται τις νὰ πλέξῃ εἰς ἄνδρα τὸν δοποῖον ἐμίσουν οἱ κηληρικοί, τὸν δοποῖον κατεδίωκον οἱ αὐλοκόλακες, τὸν δοποῖον κατεπολέμουν οἱ σοφιστεύμονοι φιλόσοφοι εἰς ἄνδρα δοποῖδος διήγαγε τὸν βίον δῆλον ἐν πενίᾳ ἀξιοπρεπεῖ, περιφρονῶν τὴν ἐπίδειξιν καὶ τὰς τιμὰς καὶ ἀγωνιζόμενος ἀπὸ τῆς ἔδρας, ἀπὸ τῆς σκηνῆς, εἰς τὰ συλλαλητήρια, εἰς τὸ Κοινοβούλιον ὑπὲρ παντὸς ἀφορῶντος εἰς τὴν δικαιοσύνην, εἰς τὸ καλόν, εἰς τὴν ἐλευθερίαν.

Ἐγὼ δὲ δοποῖος ηντύχησα νὰ γνωρίσω στενώτατα τὸν Ιωάννην Μπόβιο καὶ νὰ λάβω παρ' αὐτῷ συνετάς συμβουλὰς καὶ πατρικάτην ἐνθάρρυντος κατὰ τὰς ὡρας τῆς πάλης ἐγώ δὲ δοποῖος διηγαγεῖτο τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Γνωσθέντος τοῦ ἀφορισμοῦ δὲ εἰς τὸν επισκόπου τῆς Trani, δὲ τερός τῶν ἐγελειανῶν φιλοσόφων τοῦ πανεπιστημίου τῆς Νεαπόλεως. Τὸ ἀποτελέσματα τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀφορισμοῦ ἀπέβησαν ταχέως αἰσθητά. Ο Μπόβιο διετήρει τότε ἐν Trani ἴδιωτικὴν σχολὴν φιλοσοφίας, καὶ ἀπὸ τῆς διδασκαλίας ταύτης ἐπορίζετο τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Γνωσθέντος τοῦ ἀφορισμοῦ, δῆλοι περίποτοι οἱ μαθηταὶ ἐγκατέλιπον τὸν διδάσκαλον! . . . — Μὴ δυνάμενος πλέον νὰ συντηρηθῇ, κατέλιπε τὴν Trani καὶ ἦλθε τῷ 1869 εἰς Νεάπολιν.

Μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας τοὺς δοποῖους διεξήγαγε κατὰ τῶν ὠνόματων αὐτὸν ἀνεκολάκων, οἱ δοποῖοι ἐπεδίωκον τὸν ὄλεθρόν του ἐνεκά τῶν δημοκρατικῶν τοῦ ἀρχῶν, τῷ 1874 ἔγεινε δεκτὸς εἰς τὸ πανεπιστήμιον, κατὰ ἀρχὰς ὡς ἐκτακτος καθηγητής τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου, τῆς Ιστορίας τοῦ Δικαίου καὶ τῆς Ἐγκυρολογίας· ἔπειτα ὑπὸ τοῦ πολιούχου Φ. Μαρτίνι διωρίσθη τακτικὸς καθηγητής τοῦ

Ιωάννης Μπόβιος

Συγκριτικοῦ Δικαίου. Τὸ ἐπόμενον ἔτος τέλος, τῇ διμοθύμῳ ψήφῳ τῆς φιλοσοφικῆς καὶ φιλολογικῆς σχολῆς κατέλαβε τὴν ἔδραν τῆς Φιλοσοφίας τῆς Ἰστορίας. Τοιούτο τὸ καθηγητικὸν αὐτοῦ στάδιον, κατὰ τὸ δρόμον δὲ Ἰωάννης Μπόβιος εἶλκυσε τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν ἐνθουσιώδη θαυμασμὸν τῶν σπουδαστῶν, οἵτινες πάντες ἔτρεφον πρὸς αὐτὸν λατρείαν πράγματι μονάδικῃν. Οἱ λόγοι του ἀντήχει πλήρης ἀγάπης καὶ πάραινέσεως, κατακτῶν τὰς ψυχὰς τῶν νέων καὶ ἔξανάπτων εἰς αὐτὰς πᾶν εὐγένειαν πᾶν. Οὗτος αἱ γενεαὶ διεδέχοντο ἡ μία τὴν ἄλλην, ἀλλ’ ἡ πρὸς τὸν Μπόβιο λατρεία παρέμεινεν ἀκεραία, μεταβιβάζομένη ἀπὸ τῶν φοιτητῶν τῶν παλαιοτέρων εἰς τοὺς φοιτητὰς τοὺς νεωτέρους ἀπαραμέιτως.

Οἱ Ἰωάννης Μπόβιος ὑπῆρξε καθ’ ὅλον τὸν βίον του ἡ ψυχὴ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Νεαπόλεως.

Οἱ διδάσκαλος ἀπέδινε· ἀλλὰ παραμένουν, μνημεῖα ὑπέροχα, τὰ ἔργα του τὰ φιλοσοφικὰ καὶ τὰ ἔργα του τὰ λογοτεχνικά.

Πλὴν τοῦ Νέον Λόγου, συνέγραψε ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνθρώποι καὶ Καιροί» τὸ δεύτερον ἔργον του, δημοσιεύθεν τὸ 1879, τὸ δρόμον ἔξηγειρε μέγαν θρόνον διά τε τὴν ἡρεμίαν καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῶν κρίσεων τὰς δροὶς δὲ Μπόβιο παρεῖχε περὶ τῶν συγχρόνων του. Τὰ κατόπι συγχράμματά μου εἶνε· «Κριτικὸν Δοκίμιον τοῦ ποικιοῦ Δικαίου καὶ τῆς ἡθικῆς βά-

σεως», εἰς τὸ δρόμον ἐκτίθενται ἥδη πλεῖστα δσα πορίσματα τῆς ὁλος μεταγενεστέρας σχολῆς τοῦ Λομπρόζο· «Ἐπιστήμη τοῦ Δικαίου»· «Ἐπιτομὴ τῆς Ἰστορίας τοῦ Δικαίου ἐν Ἰταλίᾳ ἀπὸ τῶν φωματῶν μέχρι τῶν καθ’ ἡμᾶς χεργῶν»· «Μελέται φιλοσοφικαὶ»· «Μελέται φιλοσοφικοπολιτικαὶ»· «Ὑποτύπωσις μαθηματικοῦ φυσιοκρατισμοῦ»· «Ἡ Μεγαλοφύτα»· «Λόγοι». Καταλείπει δὲ ἀνέκdotον καὶ ἀτελῆ τὴν «Φαινομενολογίαν τοῦ πνεύματος», σύγχραμμα τοτομον.

Ως φιλόσοφος δὲ Ἰωάννης Μπόβιο ἀπέβη διπλινοφυτῆς τῆς Ἰταλικῆς φυσιοκρατικῆς σχολῆς τοῦ Giordano Bruno, τοῦ Galileo Galilei, τοῦ Giambattista Vico, συγχωνευομένης μετὰ τοῦ πολιτικοῦ ἰδεώδους τοῦ Ἰωσῆφ Ματζίνι· ἡ ἀρχικὴ καὶ συνθετικὴ αὐτοῦ φιλοσοφικὴ ἀφετηρία ὑπῆρξεν ἡ κλασικὴ διερμήνευσις τῆς ζωῆς τὴν δροῖαν παρετήρει μὲ τὸ γαλῆνον δόμμα τοῦ ἀρχαίου φιλοσόφου, τὴν δροῖαν ἀντελαμβάνετο διὰ τῆς καρδίας τοῦ νεωτέρου κοσμοπολίτου ἀνθρώπου καὶ τὴν δροῖαν ὑπετύπων διὰ τοῦ λόγου τοῦ ἵταλοῦ ποιητοῦ. Απομακρύνεται τοῦ Ματζίνι δύσον ἀφορῷ τὸ θρησκευτικὸν μέρος· δὲ Μπόβιο ἔθετε τὸν ἀνθρωπὸν ὡς ἰδεώδες κέντρον τοῦ σύμπαντος, ἐπίστενεν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς τὸν ὄρθρον λόγον, παρεδέχετο τὸ γνωστόν, πλὴν οὐχὶ καὶ τὸ ἀγνωστόν. Καὶ κατὰ τοῦτο διέφερε τοῦ Σπένσερο.

Ἐδόξαξε τὸν «μαθηματικὸν φυσιοκρατισμόν»· εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους διέβλεπε· τὴν ἔξελιξιν τῆς φύσεως, τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως, τῆς ἴστορίας. Οἱ νόμοι οὗτοι, κατὰ τὸν Μπόβιο, διέπονται ὑπὸ τῶν μαθηματικῶν, τὰ δροῖα ἀκριβῶς διὰ τοῦτο εἶναι ἡ κλεῖς τοῦ αἰώνιου βιβλίου τῆς φύσεως. Καὶ ἔχομεν οὕτω τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν τοῦ συστήματος· «Ἡ φύσις ἀντανακλῶσα ἐαντὴν καθίσταται σκέψις· ἡ σκέψις κινουμένη καθίσταται ἴστορία»· τοῦθ’ ὅπερ δὲν φέρει εἰς τὴν μεταφυσικήν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποκλείει, καθότι ὁ φυσιοκρατισμὸς ἀναγνωρίζει τοὺς νόμους ἀπλῶς δροῖοι οὗτοι εἶναι καὶ δὲν προβάνει εἰς καμίαν ὑπερφυσικὴν ὑπόθεσιν.

Ἔνα προσδόσθη μορφὴν πραγματικότεραν, καθαρωτέραν καὶ αἰσιωτέραν εἰς τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ καὶ φιλοσοφικὴν δοξασίαν, ἐπελήφθη τῆς ἀπὸ τῆς σκηνῆς ὑποτυπώσεως τῆς κατὰ τὴν τελευταῖα ἔτη καὶ ἐνίκησε τὸ δρᾶμα του «Cristo alla festa di Purim» ἀπέβη μέγας θριάμβος καὶ μέγα σκάνδαλον· οἱ κληρικοὶ ἐπανέ-

λαβον τοὺς ἀφορισμούς των καὶ ἡ νεολαία, ἀλλὰ καὶ ἀντὸς ἕτερος λαός, συνησπίσθη ἰσχυρότερον περὶ τὸν ποιητήν του. Ἐπηκολύθησαν δύο δράματα ἐκ τῶν δροῖων τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἄγιος Παῦλος»· ἐπειτα ἐδιδάχθη δὲ «Λεβιάθαν» καὶ τελευταῖον, συλλήψεως ὄντως θαυμαστῆς, δὲ «Σωκράτης». Ἀπέμειναν δὲ ἀνέκdotοι τινὲς «Ρωμαῖκαι Σκηναί». Τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ Μπόβιο εἶναι πρωτυπώτατα· κανεὶς δὲν ἔχοραψε πρὸ αὐτοῦ τι προσομοιάζον, μὲ αὐτὰ ἀλλὰ καὶ κανεὶς μετ’ αὐτὸν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τ’ ἀπομιμηθῇ. Τὰ ἔργα ταῦτα ἐκπλήττουν, γοητεύουν, συναρπάζουν, φωτοβολοῦν, συνταράττουν, μεταφέρουν μέχρι τῶν ἀπωτάτων ἐποχῶν τῆς ἴστορίας καὶ μέχρι τῶν ἰδεώδων σφαιρῶν τῆς σκέψεως. Τὰ ἐν αὐτοῖς πρόσωπα, πλάσματα διλογίωνταν ἀλλὰ καὶ σύμβολα ἐν ταῦτῳ, λαλοῦσι γλώσσαν ἡ ὁπία φαίνεται φθεγγομένη· δλα τὰ ρήματα τοῦ παρελθόντος καὶ ἀνακαλοῦσα ἐκ τοῦ μηδενὸς ὡς μαγικὴ ἐπωδός, τοὺς μέλλοντας πόθους καὶ τὰ μέλλοντα ἰδεώδη.

Υπῆρξεν δὲ κράτιστος τῶν ἵταλῶν ἐπιγραμματοποιῶν καὶ ἡτο διατερπούμενος τῶν συγχρόνων θετόρων. Τὰ ἐπιγράμματά του, θαυμαστὰ λόγω τέχνης, πυκνότητος περὶ τὸ νόημα, λακωνικότητος καὶ σαφηνείας, εἶναι χυμένα καθ’ δλην τὴν Ἰταλίαν· οἱ λόγοι του εἶναι ἀναράθμητοι· ἐνθυμῆσο τὸν λόγον περὶ τοῦ Βολταίδου τὸν δρόμον ἐξεφωνήσεν εἰς τὸ Μιλάνον καὶ δὲ προτερηνός τῶν συγχρόνων θετόρων περὶ τὸν θέματος τὸν περὶ τὸν ἔργον τοῦ Δάντη· περὶ τοῦ Vico· τοῦ Galilei· τοῦ Bruno τοῦ Fernecio· καὶ τοὺς ἐπιμημοσύνους τοῦ Οὐγγάρου, τοῦ Γαριβάλδη, τοῦ Mario, τοῦ Felice Cavallotti, τοῦ Antonio Maceo, τοῦ Matteo Imbriani, τοῦ Αἰμιλίου Ζολᾶ. Η θητορική του ἡτο ἐγκρατῆς καὶ σεμνή· ἡ λαλιά του ἡχηρὰ καὶ βαθύνθηγγος, θερμὴ καὶ ἔγχρωμος· ἔξεπληττεν ἐν τῇ δραγῇ, κατέπλησσεν ἐν τῷ θρήνῳ, ἐβαυκάλιζεν ἐν τῇ θωπείᾳ, ἐμεγαλύνετο ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ. Τὸν ἐπαναβλέπω ἀκόμη δεσπόζοντα τῆς βοῆς καὶ τοῦ θρόνου προσφάτου δημοκρατικοῦ συλλαλητηρίουν ἐνθυμεύσης, εὐρυμέτωπος, μὲ βλέμμα μαῦρον καὶ ζωηρότατον, μὲ δασείας καὶ κάπως συνεσπασμένας δροῦς, ἐθώπευε κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς σιωπῆς τὴν πολιάν του γενεάδα διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός· Καὶ ἡ φωνή του κατελείβετο ἐν τούτοις εἰς τὰς καρδίας τοῦ πλήθους ὡς βάλσαμον· εἰσέ-

δυνεν εἰς τὰ πνεύματα ὡς φῶς· ὅμιλει δι’ δλονος, πεπαιδευμένους καὶ ἀπαιδεύτους, ἀπίστους καὶ πιστούς, καὶ δλοι τὸν ἥκουν συγκινημένοι, ἀσπαίροντες, συναρπαζόμενοι!

Τὰ χείλη ἐκεῖνα ἥδη εἶναι ἀφωνα, οἱ δφθαλμοὶ ἐκεῖνοι δὲν ἀπαστράπτουσι πλέον... Ἄλλα δι’ ἐκεῖνους οἱ δροῖοι τὸν ἔγνωρισαν καὶ τὸν ἥγαπτησαν, δι’ ἐκεῖνους οἱ δροῖοι τὸν ἥκουσαν, διαιωνίζεται ἡ ἥχω τῶν λόγων του καὶ περίοδοι τινὲς τοῦ προσφάτου του λόγου περὶ τοῦ Ἰμβριάνι· θὰ παραμείνουν ὡς κῶδις τῆς ἀνακανιζομένης ἀνθρωπότητος.

Καὶ ὡς πολιτικὸς ἀνήρ δὲν διηγώτερον μέγας Δι’ αὐτόν, ἄλλως τε, δὲ προτερηνός τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου, ἡ πολιτικὴ ὑπῆρξεν, ὡς διὰ τὸν Φελίτσε Καβαλόττι, τὸν Αἰμιλίου Καστελλάρο, τὸν Βίκτωρα Οὐγγάρο, ἡ πρακτικὴ καὶ καθ’ ἡμέραν ἐφαρμογὴ τῶν φιλοσοφικῶν καὶ ἔθνισῶν ἰδεῶν.

Ανήκειν εἰς τὴν δημοκρατικὴν μερίδα, ἀποδεχόμενος ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτοῦ σχεδὸν δλας τὰς ἀρχαὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ, δροῖας τὰς διετύπωσε προηγουμένως δ Ματζίνι, τὸ εὐρύτερον καὶ ὑπεροχώτερον πνεῦμα τῆς Ἰταλικῆς ἐπαναστάσεως. Ο Μπόβιο ἄλλως τε προέβαινεν ἐτι μᾶλλον καὶ ὀνειροπόλει κοινωνικὸν καθεστώς κατὰ τὸ δρόμον δλοι οἱ ἀνθρώποι θὰ ἥσαν ἐλεύθεροι, τίμοι καὶ θὰ είχον συναίσθησιν ἑατῶν· ὡνειροπόλει ἐν ἐνὶ λόγῳ τὴν πολιτείαν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ. Αἱ πολιτικαὶ του αὗται ἰδέαι, ἐκφερόμεναι μὲ θάρρος καὶ εὐστάθειαν ἀκλόνητον, τῷ ἀπέκλεισαν τὸ στάδιον τῶν ἐπισήμων θέσεων καὶ τιμῶν, ἀλλὰ κατέστησαν αὐτὸν ἀφ’ ἐτέρου ὑπέρομαχον παντὸς δικαίου τοῦ καταδυναστευομένου λαοῦ· ἄλλως τε πάντες οἱ μεγάλοι ἵταλοι φιλέλληνες ἀνήκον εἰς τὴν δημοκρατικὴν μερίδαν ἀπὸ τοῦ Σανταρόζα ἔως τοῦ Φράττι, ἀπὸ τοῦ Τοματασεο ἔως τοῦ Cavallotti, ἔως τοῦ Ἰμβριάνι ἔως τοῦ Μπόβιο.

Οὗτος ἐπὶ πλέον ἡτο δ ἀντιλήπτωρ τῶν θλιβομένων καὶ δ ὑπερασπιστής τῶν καταπιέζομένων δ οἶκος του ἡτο ἀνοικτὸς εἰς πάντας τοὺς ποθὸντας δικαιοσύνην καὶ ἐγκαρδίωσιν· καὶ δ λόγος τοῦ Μπόβιο ἐθεράπευε, δ ὁρθοκρισία τοῦ Μπόβιο καθητύχαζεν. Η χολέρα τοῦ 1884 τὸν εἶδε μεταξὺ τῶν θαρραλεωτέρων ἀποστόλων τῆς φιλανθρωπίας δταν τὸ Κοινοβούλιον, τοῦ δροῖου ἡτο μέλος ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, τὸν ἥκουσε ἀντεπεξερχόμενον λαῦρον κατὰ

τῶν διαχειριστῶν τῶν εὐαγῶν ἰδρυμάτων καὶ νοσοκομείων οἵτινες «κατεβίβωσκον τὴν ἡληρονομίαν τῶν πτωχῶν...» — Οἱ Ιωάννης Μπόβιο ἦτο κριτήριον ἀνέκλητον, ἐν εἶδος Ἀρείου Πάγου ἦτο ἄσυλον ἀσφαλές ἦτο ὁ πατήρ, ὁ ἀδελφός, ὁ φίλος παντὸς χρηστοῦ καὶ παντὸς δυστυχοῦς.

Καὶ ἀπέθανε!

“Ολη ἡ Ἰταλία, ὅλος ὁ πολιτισμένος κόσμος καταδέτει, ἐνῷ γράφω βαρύπενθῶν τὰς σελίδας ταύτας, τὰ δάκρυα τοῦ πένθους του καὶ τὰς δάφνας τοῦ θαυμασμοῦ του εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ Ἰωάννου Μπόβιο, τοῦ ὑστάτου τῶν μεγάλων μας πολιτῶν τῆς Ἰδέας καὶ τῆς δράσεως. Ἡ νεκρώσιμος πομπὴ ἀντιπαρέχεται ἥδη κάτω εἰς τὴν ὁδόν· ὑπὸ οὐρανὸν ὁ ὅποιος λύεται εἰς θρήνους, ἀνὰ μέσον ἀπείρου πλήθους λαοῦ συγκεκινημένου καὶ ἀνὰ μέσον πενθίμων λαβάρων καὶ ἐπὶ τοῦ φερέτρου προσκλίνοντας τρεῖς σημαῖαι· δύο ἔρυθραι, ἡ δημοκρατικὴ καὶ ἡ σοσιαλιστικὴ καὶ μία κυανόλευκος, ἡ Ἑλληνικὴ... Ἐμπρέπει εἰς τὸν νεκρὸν τοῦτον ὁ κλάδος τῆς δάφνης ὁ δρεπόμενος ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Ἀκροπόλεως, ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ Παρθενῶνος!

Νεάπολις, 17 Ἀπριλίου 1903.

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ ΦΕΛΙΤΣΕΣ ΔΑΜΙΑΝΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἡ πόλις μας φέρει στολὴν ἔօρτασμον μυριανθισμένην καὶ μυρωμένην. Οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἥχουν ἀργυρόηχοι καὶ ωυθικοὶ προσκάλοῦντες εἰς τοὺς ναοὺς τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ πρὸ πάντων τὰς λυγηρὰς Βυζαντινάς αἵτινες προσεύχονται τώρα σοβαραὶ καὶ λησμονήσασαι ἐντελῶς καὶ τὴν τελευταίαν τρελλήν εἰκόνα τῆς ἐκπνευσάσης ἀπόκρεω.

‘Ἄλλ’ Ἰδίως ἡ κίνησις καὶ ὁ συνωστισμὸς παρατηρεῖται εἰς τὰ πατριαρχεῖα, τὴν καρδίαν τῆς Νέας Ρώμης.

Εἰς τὸ μυστηριῶδες τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ ἱμέρας εἰς τὴν ἔηράν καὶ λέγει — ἐμεῖς οἱ θαλασσινοὶ δὲν μποροῦμε νὰ γένουμε στεφιανοί. Εἶναι τέλειος ναύτης, ἀλλὰ τῆς λείπει γνώρισμα πολὺ χαρακτηριστικὸν — δὲν βλασφημεῖ.

Καὶ ἀπὸ τῆς βλασφημίας ἐπιστρέψω καὶ πάλιν εἰς τὴν εὐχήν· καὶ εὐχομαι νὰ λινῇ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ἀν καὶ μόνον ὁ χρόνος ὀριμάζει τὰς σταφυλᾶς καὶ λύει τὰ ζητήματα διὰ

εὐλογῶν καὶ προσευχόμενος περιβεβλημένος τὸν ἤχορον μανδύαν του.

‘Ἡ Παμμακάριστος μέσα εἰς τὸ βαρὺ πλαίσιον τῆς, ἀκούει τὸ «τῇ ὑπερομάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια».

Οἱ ἐκκλησιαστικὸι ρήτορες ἐκήρυξαν ἀνεξάντητον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τώρα τὰ ἤχορα τοῦ πένθους ἀμφια τῶν ἵερων, μὲ τὸ ἄγιον Πάσχα ὃ ἀντικατοσταθῶσι μὲ χρυσούφηζωρῶν χρωμάτων. Τὰς τρεῖς ἕορτασίμους πατριαρχικὰς στολὰς ἀριστουργήματα ποιιτικῆς καὶ πλούτου, θὰ περιγράψω εἰς ἴδιαιτέραν ἐπιστολὴν.

Προετοιμάζονται τὰ μνοία ἀρώματα τοῦ ἄγιου μύρου, τὸ ὅποιον θὰ παρασκευασθῇ νὰ χοίσῃ τὴν νέαν γενεάν, καθαίρον ἀπὸ τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος καὶ ἀπὸ τῶν προγονικῶν.

Εἴθε αἱ εὐχαὶ, τὰς ὅποιας μετὰ ρίγους ἀκούω πάντοτε εἰς τὰς βαστίσεις κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ χρίσματος, νὰ ἐπαληθεύσουν καὶ εἴθε η νέα γενεά, νὰ γίνη γενεά λεοντόκαρδος καὶ λεοντόθυμος, μὲ λίσα λίσας ὄνειρα καὶ Ἰδανικά, ἀλλὰ μὲ ἀντοχὴν περισσοτέραν.

Καὶ ἐπειδὴ ἐσταμάτησα εἰς τὴν λέξιν ἀντοχῆς, θὰ σᾶς ἀναφέρω γυναικά ἐκτάκτου ἀντοχῆς τὴν κ. Σουλτάναν Παντελεήμονος ἡ Πυθάραιναν ἐκ Βασιλικοῦ τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἡ ὅποια ἐπὶ τριάκοντα ἔτη εἶναι πλοίαρχος, διότι ὁ σύζυγός της ἔπαιθε παραλυσίαν, τῶν κάτω ἀκρων, καὶ ἐκείνη σθεναρὰ καὶ ἀκάματος, διευθύνει τὸ πλοῖον εἰς θαλασσαν κλυδωνιζομένην καὶ διοικεῖ τοὺς ναύτας, δταν δὲ κλύδων τῆς ἀναρχίας ἐκραγῆ. Ἡ πατρίς της εἶναι ἡ καθ’ αὐτὸν ναυτομάνα τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἀλλὰ τώρα, δταν δὲν ταξιδεύῃ ἡ πλοίαρχος μένει εἰς τὸ Σωσθένιον τοῦ Βοσπόρου.

Ούτε φαντάζεται κανὸν ὅτι εἶναι χειράφετος, ἀλλὰ δίδει τὰς διαταγάς, καὶ βοηθεῖ πολλάκις εἰς τὴν ἄγκυραν, πλέκοντα περιπόδια θαυμάσια κατὰ τὰ διαλείμματα.

Στενοχωρεῖται πολὺ ἄμα μείνη ὀκτὼ ἡμέρας εἰς τὴν ἔηράν καὶ λέγει — ἐμεῖς οἱ θαλασσινοὶ δὲν μποροῦμε νὰ γένουμε στεφιανοί. Εἶναι τέλειος ναύτης, ἀλλὰ τῆς λείπει γνώρισμα πολὺ χαρακτηριστικὸν — δὲν βλασφημεῖ.

Καὶ ἀπὸ τῆς βλασφημίας ἐπιστρέψω καὶ πάλιν εἰς τὴν εὐχήν· καὶ εὐχομαι νὰ λινῇ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ἀν καὶ μόνον ὁ χρόνος ὀριμάζει τὰς σταφυλᾶς καὶ λύει τὰ ζητήματα διὰ

νὰ δυνηθῇ καλὸς φίλος ἵατρὸς καὶ λόγιος, ἀλλὰ φανατικὸς ὀπαδὸς τῆς καθαρευούσης, νὰ παρακολουθήσῃ τὴν σύγχρονον παραγωγήν, τῆς διποίας ἐν τῇ φανατικότητί του καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίαν ἀρνεῖται. Καὶ μένει ἔκτος τοῦ νυμφῶνος, χωρὶς νὰ εἶναι παρθένος μωρά.

ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΣΣΑ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Τὸ πατριωτικὸν δρᾶμα.

ΛΕΓΟΥΝ οἱ παρευρεθέντες εἰς τὴν πρώτην Λαπάστασιν τῆς «Μακεδονίας», δράματος ἐθνικοῦ καὶ ἱκανοποιούντος τὰ ἐλληνικὰ δίκαια, δτι σπανίως δραματικὸς συγγραφεὺς ἡ συθάνθη τόσον τὴν μέθην τῆς ἐπιτυχίας, δσον δ φιλόπατρις ἐκεῖνος «Ἐλλην ὁ γράφας τὸ ἔργον διὰ τοῦ ὅποιου ἡ Μακεδονία δίδεται εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πρέπει νὰ σημειωθῇ δτι ἡ «Μακεδονία» εἶναι τὸ ἔργον μὲ τὸ ὅποιον ἡ «Ἐθνικὴ Σκηνῆ» τοῦ κ. Μανιάκη κάμνει τὴν ἐμφάνισίν της. Εάν ἡ πρώτη παράστασις εἶνε καὶ τὸ πρόγραμμα τῆς σωτηρίας αὐτῆς ἐπιχειρήσεως, τότε δ συγγραφεὺς τοῦ δευτέρου δράματος τὸ ὅποιον θὰ παίξῃ ἡ «Ἐθνικὴ Σκηνῆ» πρέπει νὰ μᾶς δώσῃ καὶ τὴν Θράκην. Τὸ τρίτον δὲ δρᾶμα νὰ τελειώῃ μὲ τὴν προσάρτησιν τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὸ τέταρτον νὰ συμπληρώσῃ τὸ πρόγραμμα τῆς πανελληγίου ἐνότητος. Κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ 1897 ἡ κυρία Παρασκευοπούλου εἶχε σφάξει ἀρκετοὺς Τούρκους ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Βαριετέ μὲ τὰ δράματα τοῦ κ. Περεσιάδου, ἔως ὅτου ἐπῆλθον τὰ γνωστὰ γεγονότα καὶ κατέθεσε τὴν αἰμοσταγῆ μάχαιραν. Τὴν χαντζάραν αὐτὴν εὑτυχῶς τὴν παρέλαβεν ὁ κ. Μανιάκης. Ἡτο ἀνάγκη νὰ τὴν δράξῃ ἀτρομός χείρ. Σοβαρῶς δὲ δύναται νὰ ισχυρισθῇ δ μελετῶν τὰ πράγματα, δτι διὰ λαὸν δ ὅποιος ἀγάλλεται δταν σκοτώνωνται ἐπὶ τῆς σκηνῆς οἱ ἡθοποιοί οἱ φοροῦντες τὰ ἐνδύματα τῶν ἔχθρων του, ἡ «Ἐθνικὴ Σκηνῆ» ἥτο ἔργον φιλανθρωπίας. Αὐτὰ τὰ ἐθνικά σύμβολα ἄλλως τε ἀπεδείχθησαν σωτηρία διὰ τοὺς δράματικοὺς συγγραφεὺς δπως καὶ διὰ τοὺς ξένους ταχυδρομούς οἱ δποῖοι κατορθώνουν ἀπὸ ἔνα αὐγὸν νὰ βγάζουν τὴν ἐλληνικὴν σημαίαν. Πρὸ διλγών ἐτῶν, δταν ἔνα κωμειδύλλιον ἐκινδύνευε νὰ μαξιλαρωθῇ, ἐκτύπα δ ἐθνικὸς ἔμνος, υψώνετο ἡ σημαία εἰς τὴν σκη-

νὴν καὶ τὸ ἔργον ἐχειροκροτεῖτο μανιωδῶς. Ἀφοῦ δημόσιος αὐτὴ σημαία ἔσωσε τόσα ἴπποδρόμια, τόσα ἔργα, τόσους ταχυδρομούς ἀπὸ τὸ ναυάγιον, διατί νὰ σώσῃ καὶ τὴν «Ἐθνικὴν Σκηνῆν»; Εἰς τὸν συγγραφέα τοῦ προχθεσινοῦ δράματος ἐρρίφησαν μπουκέτα καὶ περιστέρια, ἐδόθησαν στέφανοι ἐν μέσῳ τῶν ἀλαλαγμῶν καὶ ἐστάλησαν φιλήματα βροχηδόν. Ταῦτα μόνον διότι ἔδωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν Μακεδονίαν. Φαντασμήτε τὸν θρίαμβον τοῦ συγγραφέως δ δποῖος εἰς τὸ τέλος τῆς ἔκτης πράξεως τοῦ δράματος τοῦ θὰ δργανώῃ στρατὸν κατὰ τὰς Ἰδέας τὰς ἐκτιθεμένας εἰς τὸ «Ποινικὸν Δίκαιον» τοῦ κ. Μανιάκη καὶ θὰ καταλαμβάνῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Κατὰ περίεργον σύμπτωσιν αἱ Ἰδέας τῶν ἰδρυτῶν τῆς «Ἐθνικῆς Σκηνῆς» συμφωνοῦν μὲ τὰς Ἰδέας τοῦ θιασάρχου ἐνὸς λαϊκοῦ θεατρίδιου τῆς Κολοκυθοῦ, ἀκμάσαντος πρὸ τεσσάρων περίπου ἑταῖν. Τὸ θέατρον αὐτό, τὸ δ ὅποιον εἶδομεν ἔνα βράδυ μὲ τὸν κ. Δ. Καμπούρογλουν, εἶχε Φασούλην, τὴν Κιόδη-Κατίναν καὶ μίασον δ ὅποιος ἔπαιζε τακτικῶς ἐθνικὸν δρᾶμα, ἔχον τὴν ἔξης ὑπόθεσιν:

‘Ο Μέγας Ἀλέξανδρος ἐζήτησεν εἰς γάμον τὴν κόρην τοῦ Σουλτάνου Χαμίτ. Ο Σουλτάνος παρεκάλεσε τὸν «Ἐλληνα στρατηλάτην νὰ μὴ ἐπιμένῃ διότι ἡ κόρη του ἀγαπᾷ ἄλλον. Ἄλλ’ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦτο ἀμετάπειστος καὶ ἐδήλωσεν εἰς τὸν Σουλτάνον δτι θὰ στείλῃ στρατὸν ἐναγάκιον του διὰ τὴν πάρη διὰ τῆς βίας. Ο Σουλτάνος διατάσσει τὸν Ἐτεμένιον Πασσᾶν νὰ βαδίσῃ κατὰ τοῦ ἐπιδρομέως μὲ 100 μιλλιούντια νιζάμηδων. Ἄλλ’ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καλεῖ ἀμέσως εἰς ἐπικουρίαν τὸν ὑποστράτηγον Σμολένσκην, δ ὅποιος, μολονότι τότε ἦτο ὑποψήφιος βουλευτής Ἀττικῆς, σπεύδει παρὰ τὸ πλευρόν του καὶ δ σουλτάνος ἡταῖται, γίνεται δὲ καὶ δ γάμος.

‘Ἐὰν δη «Ἐθνικὴ Σκηνῆ» δὲν ἔχει παραγγεῖλει ἀκόμη εἰς τὸν συγγραφεῖς της δεύτερον δρᾶμα, νομίζω δτι εἰνε ἀδύνατον νὰ εύρῃ ὅλο συμφωνότερον πρὸς τὰς Ἰδέας της ἀπὸ τὸ ἀντεργόν. Δὲν θὰ ἦτο δὲ δ σχημον κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν παραστάσεων νὰ ζητήσῃ τὴν συμμετοχὴν καὶ τὸν φιλοπάτριδον ἐκείνου πανοραματζῆ τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς, δ ὅποιος στρέφων τὸ κομβίον τοῦ πανοράματος παρουσίαζε τὴν εἰκόνα τοῦ Τούρκου ἀρχιστρατήγου μὲ τὰς ἔξης ἐπεξηγήσεις:

— Αὐτὸς εἶνε δ χαμάλης, δ παληάνθρωπος, δ «Ἐτεμένης...».

Όμιλου. Ήτο μία ώραιοτάτη ζωντανή είκώνων οι κυρίαι μαζῆι μὲ τὴν χάριν ἐπέδειξαν καὶ δεξιότητα σπανίαν εἰς τοὺς ποικίλους ἐλιγμούς τοῦ τετραχόδου.

Ἐκ τῶν ὑποβληθέντων ἔργων εἰς τὸν γλωσσικὸν διαγωνισμὸν τῆς Γλωσσικῆς Ἐταιρίας ἐβραβεύμησαν δέκα: «ἡ ἐν Οἰνόῃ διάλεκτος τοῦ κ. Χρ. Συμβουλίδου ἱατροῦ, τὰ «Θεοπρωτικά» τοῦ κ. Δ. Παναγιωτίδου ἱατροῦ, ἡ «Διάλεκτος τῆς Καστόρινος», τοῦ κ. Ζωγράφου, τὰ «Λευκαδικά» τοῦ κ. Σπ. Δάλλα τὰ «Λεσβιακά» τοῦ κ. Ἀναγνώστου, τὰ «Γορτυνιακά» τοῦ κ. Τάκη Κανδήλωρου, τὰ «Φιλολογικά Λευτεκάδας» (Κυπαρισσίας) τοῦ κ. Παππαϊάννου, τὰ «Αίτωλικά» τοῦ κ. Δ. Λουκοπούλου, τὰ «Μανιάτικα Μυρολόγια» τοῦ κ. Κ. Γ. Πασαγιάνη, καὶ τὰ «Φιγαλεικά» τοῦ κ. Ν. Βέη.

Ἐπιτροπὴ ἐκ Χίων ἀνέλαβε τὴν διέξοδον τῶν ἔργων τῆς Ιστορίας τῆς Χίου προϋπολογισθεῖσαν εἰς 200 χιλιάδας δραχμῶν. Ἡ συγγραφὴ τῆς ιστορίας ἀντέθη εἰς τὸν ἐν Χίῳ γυμνασιάρχην κ. Γ. Ζολώταν.

Εἰς τὸ Βερολίνον συγκροτεῖται κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου ἐ. ἐ. τὸ πέμπτον διεθνὲς συνέδριον τῆς ἑρμηνομένης χημείας, εἰς τὸ ὅποιον προσεκλήθη νὰ συμμετάσῃ ἡ Ἑλλάς.

Ο Βασιλεὺς δέπενειμε εἰς τὸν Νοβέλλι τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος.

Ὑπὸ τοῦ κ. Τρουφφιέ ἐδόθη κάποια δύνησις εἰς τὴν κυκλοφοροῦνταν ἀπὸ πολλοῦ ἰδέαν τῆς διογνωσίας παραστάσεων ἀρχαίων δραμάτων εἰς τὸ δέατον τοῦ Διονύσου. Κατὰ τὸν Φιγαρό ἐπροτάθη ὑπό τινος λογίου ἡ ἴδρυσις πρὸς τοῦτο διεθνοῦς καλλιτεχνικῆς Ἐταιρίας

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἔσεδόθησαν κατὰ τὸ 1902, 7381 βιβλία, ἐκ τῶν ὅποιων 1743 μυθιστορήματα καὶ 567 ἔργα θεολογικά.

Ἐτοιμάζεται ἔκδοσις τῶν ἀπάντων τοῦ Ἰταλοῦ ποιητοῦ Λορέντζο Στεκέττι.

Ο «Νέος Κόσμος τῆς Μόσχας» ἐκδίδει μέγα λεύκωμα περὶ μαρβάνων ὅλας τὰς εἰκόνας καὶ γελοιογραφίας τοῦ Τολστοΐ τὰς δημοσιευθεῖσας εἰς διαφόρους ἐφημερίδας καὶ περιοδικά ὅλων τῶν ἐθνῶν.

Ἐξ ἀνταπορούσεως τοῦ «Νέου Ἀστεως» ἀπὸ τὸ Παρίσιο: «Ο μόνος Ἐλλήν, ὁ ὅποιος φιγουράρει εἰς τὸ «Σαλόν» τῶν Παρισίων, είναι ὁ Γαλάνης μὲ ἔνα πορτραΐτο γυναικὸς πολὺ ὥρατον, ζωγραφισμένον μὲ ἐνσυνειδήσιαν, σχεδιασμένον κυρίως πολὺ καλά, τὸ δόποιον δὲν ἐνθυμίζει τὸν γελοιογράφον ἄλλον» ἔνα μεταμορφωθέντα Γαλάνην, διτις προσπαθεῖ νὰ μηδὴ εἰς τὴν ζωὴν καὶ νὰ μᾶθῃ ὅλα τὰ μυστήρια τῆς τέχνης του. Εἶναι μία πρόοδος καὶ μία ώραια πρόοδος τοῦ Γαλάνη.

Εἰς τοὺς ναοὺς τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς κατηγορήθη κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἡ τετραφωνία καὶ καθηερώθη ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ. Τὸ μέτρον τοῦτο θὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας. Συνεχήτη ηδη ἡ πρόσκλησις ἵεροφαλτῶν ἐκ Κωνσταντινούπολεως.

Ο μέγας Ἰταλὸς ἡθοποιὸς Σαλβίνι ἀποχωρεῖ τῆς σκηνῆς. Ο Ὄθέλλος καὶ ὁ Ὁρέστης θὰ είναι οι τελευταῖοι ρόλοι του.

Τὰ ἔγκαίνια τοῦ Μουσείου τῶν Δελφῶν ὠρίσθησαν διὰ τὴν 19 τρέχοντος Ἀπριλίου.

Ἡ «Revue» ἐδημοσίευσε μελετὴν τοῦ κ. Ἰωάννου Λοβέρδου, ἀρχοντικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τοῦ ὑπουργείου τῆς Γεωργίας ἐν Παρισιοῖς περὶ ἐνοφθαλμισμοῦ τῶν ζώων.

Εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῶν «Ἀγγλών κλασσικῶν» ἔγινε νέα ἔκδοσις τοῦ βιβλίου τοῦ Γουΐλιαμ Χάζλιτ «Χαρακτῆρες τῶν δραμάτων τοῦ Σαιξπεροῦ καὶ διαλέξεις ἐπὶ τῶν «Ἀγγλών ποιητῶν». Ο Χάζλιτ είναι ἐξ ἑκείνων οἱ δόποιοι τὰ μάλιστα συνέβαλον εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ μεγάλου δραματικοῦ συγγραφέως τῆς Ἀγγλίας.

Ο «Ἐρμῆς τῆς Γαλλίας» δημοσίευε περιέργον κατάλογον τῶν θεατρικῶν ἐπιτυχιῶν τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος.

Υπὸ τὸν τίτλον «Σύγχρονοι Ἀγγλοι συγγραφεῖς» ἐκδίδεται ἐν «Ἀγγλίᾳ σειρᾷ μονογραφῶν τῶν ζώντων Ἀγγλών συγγραφέων. Ο τελευταῖος ἐκδοθεὶς τόμος είναι ἀφιερωμένος εἰς τὸν γηραιόν Ἀγγλον Τζωρτζ Μέρεδιθ.

Υπὸ τῆς «Λαϊκῆς Βιβλιοθήκης τῆς Τέχνης» ἐν «Ἀγγλίᾳ ἐξεδόθη νέος τόμος τοῦ Καμίλ Μοκλαίδ, περιλαμβάνων ιστορικὴν καὶ κριτικὴν μελέτην ἐπὶ τῆς νέας μορφῆς τῆς ζωγραφικῆς ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τὸν 1860-1900 ἥτοι ἐπὶ τοῦ impressionnisme καὶ τοῦ impressionnistē. Εἶναι καιρός, λέγει, νὰ ἔξετάσωμεν τὴν φάσιν αὐτῆν τῆς γαλλικῆς τέχνης ἀπαθῆς, χωρὶς διηγόραμβάνων ιστορικὴν καὶ χωρὶς ἐχθρότητας». Ο συγγραφεὺς καθοδίζει τὴν προσπάθειαν τῶν καλλιτεχνῶν αὐτῶν οὕτω: ἀντιδραστικὰς κατὰ τοῦ γραικολατινικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σογιαλαστικοῦ δργανισμοῦ τῆς τέχνης τοῦ ζωγράφων, ὁ ὅποιος παρήγαγε τὴν δευτέραν Ἀναγέννησιν καὶ τὴν γαλλο-ιταλικὴν σχολὴν τοῦ Φοντενεμπλώ, τὸν αἰώνα τοῦ Λουδοβίκου ΙΙου, τὴν σχολὴν τῆς Ρώμης, τὸν οινόπονον Empire. Εξετάζει τὰς θεωρίας τῶν impressionnistē καὶ τὸ ἔργον ἐνὸς ἔκαστου καὶ ἀπαριθμεῖ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς ἀρετὰς τῆς τέχνης αὐτῆς, προσπαθῶν νὰ δώσῃ εἰς αὐτήν τὴν θέσιν ἡ ποία τῆς ἀνήκει εἰς τὴν ιστορίαν τῆς γαλλικῆς τέχνης. Εν τέλει ἔξετάζει τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν.

NEA BIBLIA

ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΛΟΓΙΑΣ, ὑπὸ Ἀνδροῦ Μιχ. Ἀνδρεάδον. — Ἀθῆναι 1903. Τυπογραφεῖον Ἀνέστη Κωνσταντινίδον, δρ. 1.

Η ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΡΑΓΙΣΚΑΚΗ ὑπὸ τοῦ ἰδιαίτερου γραμματέως του Δ. Λινάνιος. Ἐκδόσις β'. μετὰ συλλογῆς ἀνεκδότων καὶ ἀποφθεγμάτων ὑπὸ Ι. Βλαζογιάννη. Ἀθῆναι 1903 τυπογραφεῖον Γ. Σ. Βλαστοῦ σχ. 16ον σελ. 12δ δρ. 1-50.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ὑπὸ Αδόλφου Γάσταρη, μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου τεῦχος Αον — Βιβλ. Μαρσαλῆ ἀρ. 1917. — Εν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

Η ΡΕΥΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΗΚΤΗΣ ὑπὸ τῶν μιχροβίων ὑπὸ Α. Μανωλιάνη ἱατροῦ. Εν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ ὑπὸ Ἀμφοσίου Κασσαρᾶς Επισκόπου Λαρισίου, Φαρσάλων καὶ Πλαταμῶνος. Εν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΣΟΛΩΜΟΥ ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ὑπὸ Ἀγιδος Θέου. — Σπάρτη ἔκδοσις Ἡχοῦς Σπάρτης 1903.